

DABAS PARKA
“OGRES ZILIE KALNI”
Ogres novada Ogres pilsētā un Ikšķiles novadā
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS
2011- 2021

Pasūtītājs: Ogres novada pašvaldība

Izstrādātājs: Individuālais pētniecības uzņēmums „Pededze”

Projekta vadītājs: **Māris Laiviņš**

Salaspils
2011

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti un speciālisti:

- Aivars Petriņš – ornitofauna, *LU Bioloģijas fakultāte, Latvijas Dabas fonds*
Egīta Zviedre – retie un īpaši aizsargājamie augi, *Latvijas Dabas muzejs*
Voldemārs Spuņģis – bezmugurkaulnieku fauna, *LU Bioloģijas fakultāte*
Sniedze Laiviņa – ainavas, apsaimniekošanas pasākumi, *IU „Pededze”*
Anda Medene – kartogrāfija, *LU Bioloģijas institūts*
- Māris Laiviņš, projekta vadītājs – biotopi, vaskulārie augi, apsaimniekošanas pasākumi, *IU „Pededze”, LU Bioloģijas institūts*

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

- Jānis Krūmiņš – vecākais valsts vides inspektors, *Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģionālā administrācija*
Vita Rudzīte – dabas un vides aizsardzības galvenā speciāliste, *SIA „Rīgas meži”*
Marija Mileika – Dabas sektora vadītāja, *Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes Kontroles daļa*
Ina Grīse – inženiere meža un vides aizsardzības jautājumos *Valsts meža dienesta Rīgas reģionālās virsmežniecība*
Ieva Rove – padomes locekle, *Latvijas Dabas fonds*
Guntars Kurmis – izpilddirektors, *Ikšķiles novada pašvaldība*
Aivars Bigačs – vides speciālists, *Ogres novada pašvaldība*
Solvita Krodziniece – pārstāve, *Ogres meža tehnikums*
Sintija Kuršinska – pārstāve, *Biedrība „Ogres forums”*
Inesis Babāns – valdes loceklis, *„Ogres slēpotāju klubs”*
Andris Kivlenieks – pārstāvis, *Orientēšanās klubs „Ogre”*
Roberts Raimo – pārstāvis, *Latvijas slēpošanas savienība*
Ivars Jākobsons – pārstāvis, *Biedrība „24h sporta klubs”* (darbojās līdz 06.01.2011.)
Mārtiņš Šteinbergs – pārstāvis, *Biedrība „24h sporta klubs”* (darbojās no 06.01.2011.)

SATURS

KOPSAVILKUMS	5
1. TERITORIJAS APRAKSTS.....	9
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	9
1.1.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība	9
1.1.2. Zemes īpašuma formas, teritoriju plānojumos noteiktā teritorijas izmantošana	10
1.1.3. Esošais funkcionālais zonējums.....	10
1.1.4. Dabas parka izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	11
1.1.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums	12
1.1.6. Valsts un pašvaldību institūciju funkcijas un atbildība	13
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU.....	14
1.2.1. Latvijas normatīvie akti	14
1.2.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības	17
1.2.3. Teritorijas plānošanas dokumenti, attīstības programmas un stratēģijas, vietējo pašvaldību saistošie noteikumi.....	17
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	21
1.3.1. Klimats.....	21
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija, reljefs	22
1.3.3. Augsnes	26
1.3.4. Hidroloģija.....	26
1.4. TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	26
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas	26
1.4.2. Teritorijas izmantošanas veidi (antropogēnā slodze) un ar tiem saistītie traucējumi.....	27
1.4.3. Paredzamā antropogēnā slodze teritorijā	35
2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS.....	37
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS UN SOCIĀLEKONOMISKA VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	37
2.1.1. Galvenās dabas un sociālekonomiskās vērtības	37
2.1.2. Dabas vērtību saglabāšanai nelabvēlīgie faktori un iespējamo draudu izvērtējums	38
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS.....	40
2.3. BIOTOPI (raksturojums, dabas aizsardzības un sociālekonomiskā vērtība, ietekmējošie faktori).....	41
2.3.1. Biotopu veidi	41
2.3.2. Meža biotopi	41
2.3.3. Stāvoši saldūdeņi	47
2.3.4. Ruderālie biotopi	48
2.4. SUGAS	49
2.4.1. Flora.....	49
2.4.2. Fauna	53
2.4.3. Sugu dabas aizsardzības vērtība.....	57
2.4.4. Sugu sociālekonomiskā vērtība.....	58
2.4.5. Sugas ietekmējošie faktori	58
2.5. CITAS VĒRTĪBAS.....	60

2.6. TERITORIJAS VĒRTĪBU KOPSAVILKUMS UN PRETSTATĪJUMS	60
3. INFORMĀCIJA PAR TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANU.....	63
3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA MĒRĶI.....	63
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI (plānā paredzētajam apsaimniekošanas periodam)	63
3.2.1. Administratīvie un organizatoriskie pasākumi.....	63
3.2.2. Dabas vērtību saglabāšana un uzturēšana	63
3.2.3. Atpūtas iespēju nodrošināšana, rekreācijas kvalitātes uzlabošana	64
3.2.4. Sabiedrības izglītošana un informēšana	64
3.2.5. Dabas vērtību un rekreācijas slodžu monitorings	64
3.3. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	64
3.3.1. Plānoto apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums	66
3.3.2. Apsaimniekošanas pasākumu apraksts	71
4. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI PAŠVALDĪBU TERITORIJAS PLĀNOJUMOS.....	91
5. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU UN FUNKCIONĀLĀ ZONĒJUMA PROJEKTS.....	91
5.1. PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS FUNKCIONĀLAJAM ZONĒJUMAM.....	91
5.2. PRIEKŠLIKUMI DABAS PARKA INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM.....	93
6. INFORMĀCIJAS AVOTI UN LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	97

PIELIKUMU SARAKSTS

A. Tekstuālie pielikumi

- A.1. pielikums. Pētījumu materiāli
- A.2. pielikums. Pārskats par 2004. gada dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu realizāciju
- A.3. pielikums. Praktiski ieteikumi biotehnisko pasākumu (B.2.) veikšanai priedes mežaudzēs
- A.4. pielikums. Pārskats par informatīvo sanāksmi un uzraudzības grupas sanāksmēm
- A.5. pielikums. Pārskats par plāna izstrādes procesā saņemtajiem priekšlikumiem un komentāriem
- A.6. pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu
- A.7. pielikums. Pašvaldību atzinumi par dabas aizsardzības plānu

B. Karšu pielikumi

- B.1. pielikums. Teritorijas shēma
- B.2. pielikums. Zemes īpašumi
- B.3. pielikums. Kultūrvēsturiskās vērtības
- B.4. pielikums. Traucējumi
- B.5. pielikums. Meža tipu izplatība
- B.6. pielikums. Mežaudžu vecums un valdošās koku sugas

B.7. pielikums. Īpaši aizsargājami biotopi un dabiskie meža biotopi

B.8.1.– B.8.2. Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas

B.8.1. pielikums. Reto un īpaši aizsargājamo sugu izplatība meža nogabalos

B.8.2.1. – B.8.2.5. pielikums. Reto un aizsargājamo sugu izplatība
100x100 m kvadrātu tīklā

B.9. pielikums. Plānotie biotehniskie pasākumi

B.10.1. – B.10.4. Esošā un plānotā infrastruktūra

B.10.1. pielikums. Infrastruktūra 1 – ceļu un taku tīkls

B.10.2. pielikums. Infrastruktūra 2 – vispārējs labiekārtojums un
informācijas, izziņas, dabas aizsardzības, monitoringa infrastruktūra

B.10.3. pielikums. Infrastruktūra 3 – tūrisms, riteņbraukšanas sports, atpūta
pie ūdens, skrituļošana, izjādes

B.10.4. pielikums. Infrastruktūra 4 – distanču slēpošana

B.10.5. pielikums. Infrastruktūra 5 – sporta un tūrisma takas, apkopojums

B.11. pielikums. Funkcionālā zonējuma karte

B.12. pielikums. Pielikums IAIN projektam – Funkcionālo zonu shēma un robežpunktu
koordinātas

KOPSAVILKUMS

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija – dabas parks „Ogres Zilie kalni” – atrodas Ogres novada Ogres pilsētā un Ikšķiles novadā; tā platība ir 312 ha (1.1. att.). Dabas parks dibināts 2004. gadā (MK 08.04.2004. noteikumi Nr.267; grozījumi – MK 25.06.2009. noteikumi Nr.605), 2004. gadā „Ogres Zilie kalni” iekļauti arī *NATURA 2000* teritoriju tīklā (Nr. 48. B¹, kods – LV0305200). Aizsardzības statuss noteikts, lai aizsargātu Ogres Zilo kalnu osu grēdu, tai raksturīgās dabas vērtības un īpatnējo ainavu, vienlaikus nodrošinot arī teritorijas rekreācijas un izglītojošo resursu izmantošanu. 2004. gadā izstrādāts šīs potenciālās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Dabas aizsardzības plāns (2004–2010. gadam). 2010. gadā veikti papildus pētījumi un dabas aizsardzības plāns atjaunots (2011–2021. gadam).

Teritorijai ir divi īpašnieki: Rīgas pilsētas pašvaldība un Ogres novada pašvaldība.

Nozīmīgākās teritorijas dabas vērtības ir Latvijā retais ģeomorfoloģiskais un ģeoloģiskais veidojums – osu grēda ar tai raksturīgo specifisko biotopu un sugu kompozīciju un īpatnējo rekreatīvi augstvērtīgo ainavu.

Parka teritorijā ir konstatēti trīs ES īpaši aizsargājamo biotopu veidi, t.sk viens Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu veids, tie ir:

- skujkoku meži uz osveida reljefa formām (ES aizsargājamo biotopu kods 9060², Latvijas aizsargājamo biotopu numurs 1.21³),
- purvaini meži (ES aizsargājamo biotopu kods 91D0*),
- neskarti augstie purvi (ES aizsargājamo biotopu kods 7110*).

Izplatītākie ir skujkoku meži uz osveida reljefa formām (214,6 ha jeb 68,8% teritorijas). Mazākā platībā sastopams purvaino mežu un neskartu augsto purvu mozaīkveida komplekss (16,1 ha jeb 5,2% teritorijas). Turklāt daļa vecāko mežaudžu atbilst arī dabisko un potenciāli dabisko meža biotopu kategorijai. Galvenā teritorijas dabas vērtība ir Latvijā ļoti retie un aizsargājami skujkoku meži uz osveida reljefa formām.

Dabas parka veģetācija ir floristiski bagāta, floras pamatu veido skujkoku mežu sugas, liels ir gaišajiem osu priežu mežiem raksturīgo augu sugu īpatsvars – 58 sugas. Sugu sarakstā ir 18 īpaši aizsargājamās un retas vaskulāro augu sugas. 14 no tām ir Latvijā īpaši aizsargājamās augu sugas, t.sk. 8 sugas, kurām veidojami mikroliegumi, kā arī 7 sugas, kas Latvijā ir īpaši retas. Dabas parkā konstatētas 6 Latvijā īpaši aizsargājamās putnu sugas un vairākas retu un aizsargājamo kukaiņu sugu dzīvotnes. Salīdzinot ar 2002–2004. gada pētījumu datiem, redzams, ka aizsargājamo meža augu sugu izplatība un skaits nav samazinājies, kas liecina par to noturību teritorijā.

Nozīmīgākās dabas parka sociālekonomiskās vērtības ir lielais rekreācijas potenciāls ainaviski ļoti pievilcīgā teritorijā, kā arī ievērojams dabas izziņas potenciāls. Rekreācija ir viens no galvenajiem un tradicionāliem dabas parka teritorijas izmantošanas veidiem. Ilgstoši aktuāla problēma ir neorganizētās un

---

¹ B – Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai un kas tiek aizsargātas atbilstoši ES direktīvai "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību", 92/43 EEK.

² ES nozīmes biotopa kods (ar zvaigznīti * apzīmēti ES prioritārie biotopi).

³ Biotopa numurs 05.12.2005. MK noteikumos Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu".

stihiskās rekreācijas slodzes, šīm slodzēm nepietiekamā atpūtas infrastruktūra, kā arī nepietiekamā teritorijas uzraudzība. Dabas izziņas iespējas dabas parkā netiek pietiekami izmantotas.

Izstrādājot dabas parka „Ogres Zilie kalni” dabas aizsardzības plānu 2011–2021. gadam, tika izvirzīti vairāki dabas parka apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi.

Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa jeb ideālie mērķi

1. Saglabāta Zilo Kalnu osu grēdas ekosistēma ar tai raksturīgo biotopu un sugu kompleksu un nodrošināta tās ilgtspēja; saglabātas tipiskās osu ainavas un to struktūra.
2. Nodrošināta daudzfunkcionāla teritorijas izmantošana dabas izziņai, atpūtai un sportam, optimāli sabalansējot dabas aizsardzības un rekreācijas funkcijas; teritorijā tiek attīstīta šim mērķim atbilstoša infrastruktūra, kas nodrošina saudzīgu un ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu sabiedrības atpūtai un izglītošanai.
3. Nodrošināta dabas parka pārvaldīšana un apsaimniekošana atbilstoši aizsargājamās teritorijas izveidošanas mērķiem, t.sk. ir nodrošināta pastāvīga teritorijas uzraudzība.

Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi

Dabas aizsardzības plānā ir definēti īstermiņa mērķi 10 gadiem. Īstermiņa mērķus paredzēts realizēt, veicot apsaimniekošanas pasākumus, kas sīkāk aprakstīti plāna 3.2., 3.3. nodaļā.

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi

1. Izstrādāt un apstiprināt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, iestrādāt teritoriju plānojumos dabas parka funkcionālo zonējumu. Ikšķiles un Ogres novadu teritorijas plānojumos iestrādāt nosacījumus, kas sekmē teritorijas dabas vērtību saglabāšanu.
2. Noslēgt zemes nomas līgumu, kas nodod dabas parka teritoriju nomā un apsaimniekošanā Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūrai.
3. Iezīmēt dabas parka robežu dabā ar 11 informatīvām robežzīmēm.
4. Izveidot darbotiespējīgu dienestu, kas nodrošina parka uzraudzību un apsaimniekošanu.
5. Nodrošināt saudzīgu un ierobežotu mežsaimniecisko darbību mežaudzēs.

B. Dabas vērtību saglabāšana un uzturēšana

1. Nodrošināt īpaši aizsargājamo biotopu, īpaši – skujkoku mežu uz osveida reljefa formām, un dabisko meža biotopu, kā arī sugu daudzveidības saglabāšanos un ilglaicību.
2. Nodrošināt osiem raksturīgo gaišo priežu mežu saglabāšanos un ilgtspēju, veicot speciālus apsaimniekošanas pasākumus.
3. Kontrolēt un ierobežot ruderālu un invazīvu sugu izplatīšanos.
4. Veikt speciālus pasākumus ļoti retās īpaši aizsargājamās sugas – Ruiša pūķgalves – augšanas vietu un populācijas aizsardzībai.

5. Apturēt eroziju erodētajās platībās un atveseļot nomīdītās platības, samazināt teritorijas tiešo eutrofikāciju.
6. Veidot racionālu taku tīklu, organizēt rekreācijas plūsmas.

C. Atpūtas iespēju nodrošināšana, rekreācijas kvalitātes uzlabošana

1. Labiekārtot esošās takas un nelielās uzturēšanās vietas.
2. Uzturēt esošās un izveidot jaunas distanču slēpošanas takas, uzturēt divas kalnu riteņbraukšanas (MTB) sporta takas.
3. Izveidot un aprīkot tūristu taku, daļā takas ierīkojot apgaismojumu.
4. Izveidot labiekārtotas atpūtas vietas Dubkalnu karjerā un tā krastos (2 peldvietas un 2-3 atpūtas vietas mežā pie ūdens).
5. Izveidot tūrisma informācijas centru pie galvenās ieejas dabas parkā.
6. Ierīkot 5 atklātas autostāvvietas pie populārākajām atpūtas zonām.
7. Uzcelt multifunkcionālu tūrisma informācijas un sporta centru vienā no apmeklētākajām dabas parka vietām – pašlaik degradētajā Dubkalnu karjera teritorijā, ierīkot pie tā sporta laukumu-stadionu.
8. Izveidot asfaltētu un apgaismotu skrituļošanas taku.
9. Uzbūvēt dabas parkā skatu torni.

D. Sabiedrības izglītošana un informēšana

1. Nodrošināt pieejamu informāciju par teritorijas aizsardzības statusu un ar to saistītiem ierobežojumiem, par dabas vērtībām, kā arī par dabas izziņas un atpūtas iespējām teritorijā (6-7 informatīvie stendi parkā, bukleti, periodiska informēšana plašsaziņas līdzekļos), sekmēt informācijas pieejamību.
2. Izveidot parkā dabas izziņas taku.

E. Dabas vērtību un rekreācijas slodžu monitorings

1. Veikt reģionālo un lokālo meža monitoringu.
2. Veikt īpaši aizsargājamo sugu monitoringu, lai kontrolētu teritorijas dabas vērtību stāvokli un attīstību, veikt plānā paredzēto pasākumu lietderības un efektivitātes monitoringu, lai vajadzības gadījumā varētu koriģēt apsaimniekošanas pasākumus.

Dabas vērtību saglabāšanas un aizsardzības nodrošināšanai dabas aizsardzības plānā iekļauts teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts un teritorijas zonējuma projekts (5. nodaļa). Dabas parkā paredzēts nodalīt 3 funkcionālās zonas: dabas lieguma zonu, dabas parka zonu un neitrālo zonu (B.11., B.12. piel.).

Dabas lieguma zonā paredzēts iekļaut daļu no īpaši aizsargājamo biotopu platības – tās, kurās ir augstāka attiecīgo biotopu kvalitāte un kurās ir arī nozīmīgas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes, kā arī dabiskos meža biotopus. Zonas kopplatība ir 110,5 ha jeb 35,4 % no teritorijas (5.1. nod.). Prioritāte šajā zonā ir dabas vērtību un dabas daudzveidības saglabāšana.

Dabas lieguma zonā organizētā atpūta ir iespējama, izmantojot tikai esošos ceļus un takas. Jaunu taku posmu veidošana un esošo taku paplašināšana atļauta tikai dažās vietās – dabas aizsardzības plānā paredzētajās sporta un tūrisma takās; daļu no pašlaik esošajām takām šajā zonā jāslēdz. Atļauta labiekārtojuma objektu izvietošana

gar takām un ceļiem, atļauta dabas izziņas takas veidošana. Pieļaujama skatu torņa būvēšana dabas aizsardzības plānā paredzētajā vietā.

Dabas parka zonā paredzēts iekļaut lielāko daļu parka teritorijas; tās kopplatība ir 197,3 ha jeb 63,3 % no visas teritorijas (5.1. nod.). Prioritāte šajā zonā ir sabalansēta dabas vērtību saglabāšana un atpūtas iespēju nodrošināšana. Dabas parka zonā ir pieļaujams un ir paredzēts uzlabot rekreācijas un izziņas iespējas un apstākļus, pilnveidojot un paplašinot atpūtas (galvenokārt sporta un tūrisma) infrastruktūru un veidojot dabas izziņas infrastruktūru.

Neitrālā zona paredzēta bijušā Dubkalnu karjera teritorijas rietumu malā, pašlaik degradētā platībā (4,2 ha jeb 1,3% no teritorijas) (5.1. nod.). Plānota šīs teritorijas sakopšana, kā arī labiekārtošana un jaunas atpūtas un sporta infrastruktūras veidošana: multifunkcionāls tūrisma informācijas un sporta centrs, sporta laukums-stadions; nepieciešamības gadījumā pieļaujama mazās ūdenstilpes aizbēršana.

Dabas aizsardzības plāns 2011–2021. gadam ir izstrādāts 2010/2011. gadā pēc Ogres novada pašvaldības pasūtījuma, tas sagatavots atbilstoši MK 09.10.2007. noteikumiem Nr. 686 „*Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību*” (ar grozījumiem 27.01.2009., 30.10.2010.). Sākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2010. gada 23. martā Ogrē, Ogres novada pašvaldības telpās tika organizēta informatīvā sanāksme (A.4. piel.). Pēc tās Dabas aizsardzības pārvalde izveidoja plāna izstrādes uzraudzības grupu J. Krūmiņa vadībā, kuras sanāksmes notika 2010. gada 20. jūlijā, 14. decembrī, 2011. gada 24. februārī, 10. martā un 15. jūnijā (sanāksmju protokoli A. 4. pielikumā).

Plāna izstrādes gaitā saņemts daudz priekšlikumu, galvenokārt no novadu pašvaldībām un sporta organizācijām, par kuru iekļaušanu vai neiekļaušanu dabas aizsardzības plānā notika ilgstošas diskusijas. Vairāku aktīvās atpūtas un sporta pārstāvju pieprasītu un Ogres un Ikšķiles novadu pašvaldību atbalstītu sporta infrastruktūras objektu – slēpošanas tramplīns, nobraucieni joslas ar pacelāju, asfaltētu taku apli parka centrālajā daļā, kempinga mājiņu zona un stadions priežu mežā – izveidošana apsaimniekošanas pasākumos netika iekļauta. Tika panākts kompromiss par plānoto lielo infrastruktūras objektu – tūrisma un sporta centrs, stadions–sporta laukums, slēpošanas stadions – izvietojumu pašlaik degradētajā karjera teritorijā vai ārpus dabas parka, nevis priežu mežā, kā sākotnēji vēlējās sporta organizāciju un pašvaldību pārstāvji. Vairākas plānotās takas netika paredzētas sporta organizāciju prasītajā platumā. Pārskats par iesniegtajiem priekšlikumiem dots A.5. pielikumā.

Plāna sabiedriskās apspriešanas laikā tika iesniegti priekšlikumi un komentāri par plānotajiem apsaimniekošanas pasākumiem un teritorijas zonējuma projektu. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika Ogrē, Ogres novada pašvaldības telpās 2011. gada 11. aprīlī, sanāksmes protokols un pārskats par iesniegtajiem priekšlikumiem – A.6. pielikumā.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts 10 gadiem, tā atjaunošana paredzēta 2021. gadā.

1. TERITORIJAS APRAKSTS

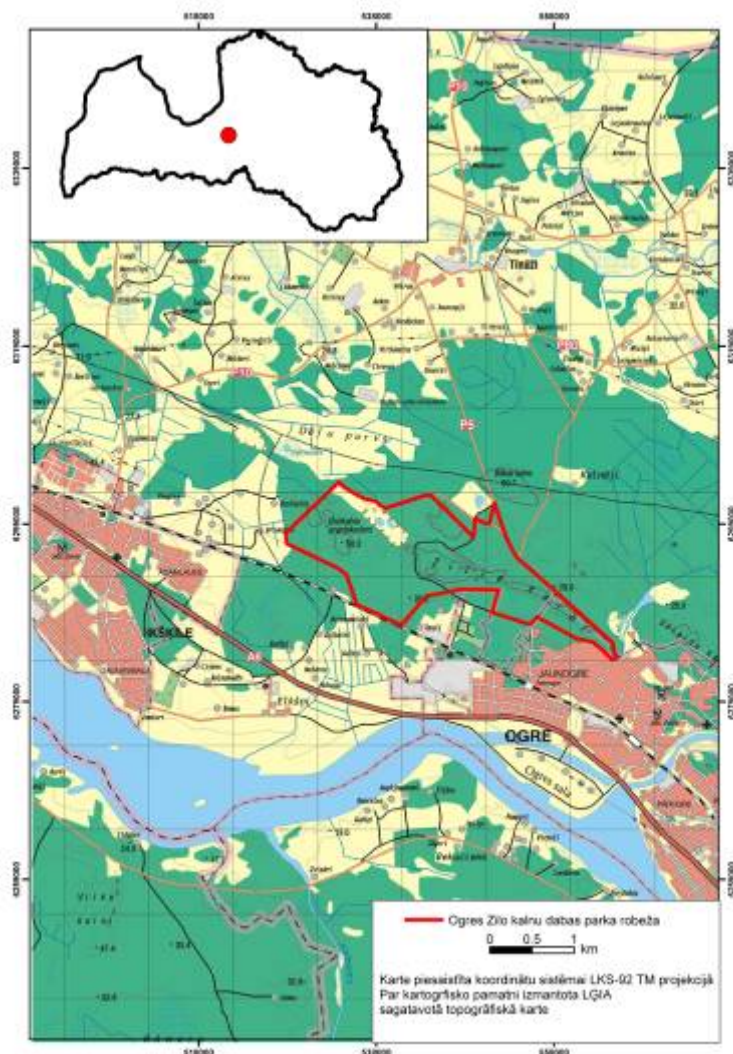
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.1.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība

Dabas parks „Ogres Zilie kalni” atrodas Latvijas vidusdaļā – Viduslatvijas zemes Viduslatvijas nolaidenuma dienvidrietumu malā, zonā, kur nolaidenums robežojas ar Lejasdaugavas senleju. Dabas parka platība ir 312 ha (B.1. piel.). Teritorijas vidējā koordināta ir X 534293, Y 6299180 jeb 24° 33' 43" A garuma un 56° 50' 6" Z platuma.

Ziemeļaustrumos un ziemeļos dabas parks robežojas ar mežainu teritoriju, austrumos un dienvidaustrumos – ar Ogres pilsētas apbūvi, pārējā daļā – ar mozaīkveidā izvietotiem meža nogabaliem, lauksaimniecības zemēm un mazstāvu apbūvi, dzelzceļa joslu. Ziemeļu pierobežā 150-250 m attālumā no dabas parka robežas stiepjas maģistrālais gāzes vads Rīga – Daugavpils, kuram noteikta 150 m aizsargjosla; parka galējā ZR punktā aizsargjosla pienāk līdz parka teritorijai.

Administratīvi dabas parks atrodas Ogres novada Ogres pilsētā (8% no parka teritorijas) un Ikšķiles novadā (92%) (1.1. att.).

1.1. attēls. Dabas parka "Ogres Zilie kalni" atrašanās vieta Latvijā un reģionā

Pieklūšana dabas parkam un pārvietošanās iespējas tajā ir ļoti labas. Pieklūšana iespējama pa vairākiem autoceļiem un dzelzceļu: pa dzelzceļa līniju Rīga–Daugavpils (līdz Jaunogres vai Ogres stacijai), pa valsts galveno autoceļu Rīga–Daugavpils (A6) un reģionālo autoceļu Ulbroka–Ogre (P5), kurš iet gar parka ziemeļaustrumu robežu. No Ikšķiles līdz parka robežai pa pašvaldības lauku ceļiem ir ~3 km. No Ogres pilsētas parks viegli sasniedzams kājām un ar velosipēdu. Dabas parkā ir meža ceļu tīkls (bez seguma vai ar grants segumu) un daudz taku; kā pārvietošanās koridori tiek izmantotas arī meža kvartālstigas.

1.1.2. Zemes īpašuma formas, teritoriju plānojumos noteiktā teritorijas izmantošana

Dabas parks „Ogres Zilie kalni” ir pašvaldību īpašumā; teritorijai ir divi īpašnieki: Rīgas pašvaldība (pašvaldības īpašumu apsaimnieko SIA „Rīgas meži”), kas ir īpašnieks tai dabas parka daļai (92% parka platības), kura atrodas Ikšķiles novada teritorijā, un Ogres novada pašvaldība, kuras īpašumā ir 8% parka platības Ogres pilsētas teritorijā. Teritorijā ir nodalītas 3 zemes kadastra vienības (1.1. tab., B.2. pielik.).

1.1. tabula. Zemes īpašumu struktūra dabas parkā „Ogres Zilie kalni”

Zemes īpašnieks	Kadastra vienības Nr.	Platība, ha
Rīgas pašvaldība	7494 013 0033	288,0
	7494 013 0045	
Ogres novada pašvaldība	7401 002 0149	24,0
	Kopā	312,0

Zemes lietošanas veids lielākajā teritorijas daļā ir mežs, nelielā platībā ir arī citas meža zemes un zeme zem ūdeņiem.

Teritorijas pašreizējā un plānotā izmantošana noteikta pašvaldību teritorijas plānojumos. Abu novadu teritorijas plānojumos ir ņemtas vērā dabas parka „Ogres Zilie kalni” robežas un uz dabas parku attiecināmie normatīvie akti. Dabas parka robeža ir parādīta teritoriju plānojumu grafiskajā daļā, bet parka statuss ir aprakstīts un ņemts vērā teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Ikšķiles novada teritorijas plānojumā dabas parka „Ogres Zilie kalni” pašreizējā izmantošana un plānotā (atļautā) izmantošana ir: *speciālā teritorija – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas „Ogres Zilie kalni” regulējamā režīma zona un dabas lieguma zona*. Ogres novada Ogres pilsētas un Ogresgala teritorijas plānojumā – *meža teritorija ar īpašiem nosacījumiem – Ogres Zilo kalnu dabas parka teritorija*, kur spēkā ir šīs teritorijas apsaimniekošanas plāns (sīkāk 1.2.3. nod.).

1.1.3. Esošais funkcionālais zonējums

Dabas parka „Ogres Zilie kalni” teritorijai 2004. gada dabas aizsardzības plānā ir izstrādāts zonējuma projekts, paredzot divas funkcionālās zonas: dabas lieguma zonu (ietver 10% parka teritorijas) un regulējamā režīma zonu (90%), bet teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav apstiprināti un paredzētais zonējums nav spēkā; visā teritorijā ir spēkā uz dabas parkiem attiecināmie teritorijas vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

1.1.4. Dabas parka izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

18. gs. otrajā pusē, pēc dzelzceļa satiksmes atklāšanas, plašākai sabiedrībai, t.sk. rīdziniekiem, rodas iespēja iepazīt un novērtēt tagadējās Ogres apkārtnes izcilo dabu: dabas ainavu dažādību un skaistumu un piemērotību atpūtai, priežu mežus un priežu mežu gaisa dziedinošās īpašības. Viena no skaistākajām un īpatnējākām teritorijām šajā apkārtņē, kas saista ar savdabīgo ainavu un priežu mežiem, ir Ogres Kangaru osu grēda un tās centrālā daļa – Ogres Zilie kalni. Kopš tā laika Ogres apkārtnē pakāpeniski sāk attīstīties kā atpūtas un kūrorta vieta. Pirms Otrā Pasaules kara Ogrē ir viena no nedaudzajām vasarnīcu un kūrorta pilsētām Latvijā, bet Ogres Zilie kalni – iecienīta ogrēniešu un pilsētas viesu atpūtas vieta (Anon. 1930, 1937, 1938; Bērziņš 1933, 1933a; Baumans 1934).

Līdz Otrajam pasaules karam Ogres Zilo kalnu meži līdz ar citām apkārtnes meža platībām pieder Rīgas pilsētai, izņemot nelielu platību Zilo kalnu austrumu daļā, kas pieder Ogres pilsētai. Pēc kara Ogres Zilo kalnu teritorija kļūst par valsts īpašumu un tiek iekļauta Ogres pilsētas zaļajā zonā. Pilsētu zaļo zonu meži līdz ar dabas pieminekļu un aizsargājamo teritoriju, kūrortu un aizsargjoslu mežiem pieder pie I grupas jeb aizsargājamiem mežiem, kur mežizstrādei ir noteikti ierobežojumi (Sūna 1973). Rīgas pilsētas un Ogres pilsētas īpašumtiesības uz tās vēsturiskajiem meža īpašumiem tiek atjaunotas 1999. gadā.

Kopš 20. gs. 60-70 gadiem, kad Ogrē būtiski palielinās iedzīvotāju skaits, aizvien masveidīgāka un intensīvāka kļūst Zilo kalnu teritorijas izmantošana rekreācijai (sīkāk 1.4.2.2. nod.).

1959. gadā Grantskalnos, tagadējā dabas parka rietumu daļā, sākas grants ieguve. Par grants ieguves pārtraukšanu, par rekreācijas plānošanas un reglamentēšanas nepieciešamību, kā arī par nepieciešamību Ogres Zilajiem kalniem noteikt aizsardzības statusu 20. gs. 80. gados iestājas dabas aizsardzības speciālisti un entuziasti.

Ikšķiles pilsētas ar lauku teritoriju pašvaldība 1999. gadā nelielā tagadējā dabas parka teritorijas daļā izveido vietējas nozīmes dabas liegumu "Ogres Zilie kalni" – Ogres mežniecības 141., 142. un 147. meža kvartālā, kur ir osu priežu meži un daudz īpaši aizsargājamo augu sugu atradņu.

2002. gadā veikta plašāka teritorijas apsekošana un izpēte projekta "*Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu*" ietvaros, noskaidrojot, ka teritorija atbilst NATURA 2000 vietas statusam. 2003/2004 gadā Ogres Zilajiem kalniem kā potenciāli īpaši aizsargājamai teritorijai tiek izstrādāts pirmais dabas aizsardzības plāns (Čičendajeva M. 2004. „Potenciālās Īpaši aizsargājamās teritorijas – dabas parka „Ogres zilie kalni” dabas aizsardzības plāns”; apstiprināts ar Vides ministrijas 01.06.2004. rīkojumu Nr.164.), kas ietver arī individuālo apsaimniekošanas noteikumu projektu un teritorijas zonējuma projektu, kuri nav stājušies spēkā.

2004. gadā tiek izveidota īpaši aizsargājamā teritorija – dabas parks "Ogres Zilie kalni" 312 ha platībā (MK noteikumi (09.03.1999.) Nr. 83 "*Noteikumi par dabas parkiem*" (ar grozījumiem līdz 25.06.2009.), kas noteikta arī par NATURA 2000 teritoriju (Nr. 48. B¹, vietas kods – LV0305200; B – teritorijas, noteiktas atbilstoši ES direktīvai "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību", 92/43 EEK).

---

¹ B – Eiropas nozīmes aizsargājamas dabas teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai

1.1.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Ogres Zilo kalnu teritorijas stāvoklis un procesi tajā ir tiešā saistībā ar teritorijas atrašanos pie Ogres pilsētas. Ogre un tās iedzīvotāji ir pastāvīgs un būtisks ietekmes faktors un galveno antropogēno traucējumu izraisītājfaktors dabas parkā. Ogres Zilo kalnu austrumu daļa atrodas Ogres pilsētā un tās tiešā tuvumā. Parka teritoriju šķērso (un ir šķērsojuši pagātnē) Ogres satiksmes ceļi, elektrolīnijas, parka teritorijā ir Ogres pilsētas ūdens apgādes ūdensgūtnes zona ar dziļurbumiem, Ogres iedzīvotāji ir skaitliski vislielākā parka apmeklētāju daļa.

Līdz 19. gs. vidum Ogres apkārtnē bija mazapdzīvota, te bija tikai dažas Ikšķiles muižai piederošas saimniecības. Tagadējās Ogres pilsētas veidošanos sekmēja dzelzceļa līnijas Rīga–Dinaburga (tagad Rīga–Daugavpils) izbūve 1861. gadā. Tā pilnīgi izmainīja satiksmi ar Rīgu un citām apdzīvotajām vietām šīs līnijas tuvumā. Pateicoties jaunajām satiksmes iespējām un tagad ļoti izdevīgajam ģeogrāfiskam stāvoklim, kā arī īpaši labvēlīgajiem dabas apstākļiem, sākās Ogres attīstība par iecienītu kūrorta, vasarnīcu un atpūtas vietu. Jau 1862. gadā Ogrē atklāj kūrortu. 1985. gadā Ogrēi piešķir ciema tiesības, 1907. gadā Ogrē sāk darboties kokzāģētava un arī priežu skuju pārstrādes fabrika (Siļķēns 1929, 1929a; Iltner, Placēns 1999).

18. gs. beigās un 19. gs. sākumā tagadējā dabas parka rietumu daļā ir bijis Krievijas Cara armijas militārais poligons (Sa 1936). Pirmā pasaules kara laikā, kā arī 1919. gadā Ogrē un tās apkārtnē notiek karadarbība, kas skar arī Ogres Zilos kalnus, to rietumu daļā ir saglabājušies ierakumi (tranšejas). Daļa mežu teritorijas rietumu daļā šajā laikā ir tikuši izcirsti.

Pēc Pirmā pasaules kara stipri izpostītā Ogrē strauji atjaunojas un attīstās un 1928. gadā iegūst pilsētas tiesības (ar 1100 iedzīvotājiem); 1935. gadā Ogrē ir 1730 iedzīvotāji. Pilsētā ir daudz vasarnīcu, pansiju, darbojas vairākas sanatorijas. Par vienu no galvenajiem veselību veicinošiem faktoriem tiek uzskatīts labvēlīgais klimats un dziednieciskais priežu mežu gaiss (Lapiņš 1930; Kalniņš 1935; Siļķēns 1935; Mārsons 1937).

Pēc Otrā pasaules kara Ogres kā Rīgai tuvas kūrorta un vasarnīcu pilsētas attīstība tiek pārtraukta. Sākas forsēta rūpniecības attīstība, un 1967. gadā pilsētā ir 11,9 tūkstoši iedzīvotāju. Industrializācija un ar to saistītais iedzīvotāju skaita pieaugums maksimumu sasniedz pēc Ogres Trikotāžas kombināta pabeigšanas (to cēla no 1965. līdz 1970. gadam), kā arī pēc rūpniecības rajona izveidošanas Pārogrē. Pilsēta aug hipertrofētā tempā – nepilnos 20 gados (līdz 1984. gadam) iedzīvotāju skaits palielinās gandrīz divarpus reizes un sasniedz 28,6 tūkstošus, pirmskara pilsētas iedzīvotāju skaitu pārsniedzot gandrīz 17 reizi. Rekreācijas apjoms (īpaši – regulārās ikdienas atpūtas apjoms) Ogres Zilo kalnu teritorijā ir būtiski palielinājies; ir pieaugusi un turpina pieaugt teritorijas izmantošana aktīvai atpūtai un sportam (Jankēvics 1968).

Plašās tipveida dzīvojamo ēku būvniecības dēļ tiek nojauktas daudzas arhitektoniski augstvērtīgās un dabas vidē iederīgās mazstāvu būves, tā degradējot Ogrē vēsturiski raksturīgo pilsētvidi. Ogres Zilo kalnu DA piekāpj uzceļ daudzstāvu dzīvojamo namu masīvu. No Latvijai attāliem reģioniem (Krievija, Ukraina, Baltkrievija) iebraukušo cilvēku lielā skaita dēļ būtiski mainās arī uzvedības kultūra un atpūtas tradīcijas, t.sk. mainās (lielākoties – pasliktinās) attieksme pret dabas vidi.

1959. gadā tagadējā dabas parka R daļā sākas grants ieguve, daļa Grantskalnu tiek norakti, to vietā 20,8 ha platībā izveidojas Dubkalnu karjers. LPSR laikā Padomju armijas vienību Ogres apkārtnē veiktajās mācībās tika iekļauta arī Zilo kalnu

teritorija, galvenokārt tagadējā parka austrumu daļa, kur saglabājušās nelielas radīto traucējumu pēdas (1.4.2. nod.).

Ap 3 km uz DR no dabas parka rietumu robežas atrodas Ikšķīle. Neraugoties uz to, ka lielākā daļa dabas parka teritorijas atrodas Ikšķīles novadā, Ikšķīles un tās iedzīvotāju ietekme uz parka teritoriju vēsturiski ir bijusi stipri mazāka nekā Ogres ietekme. Pēdējos gados, kad par vienu no apmeklētām atpūtas zonām ir kļuvusi bijušā Dubkalnu karjera apkārtnē, kā arī pateicoties velosporta, slēpošanas sporta, nūjošanas attīstībai, kā arī iedzīvotāju mobilitātes pieaugumam, palielinās to Ikšķīles iedzīvotāju skaits, kas atpūšas dabas parkā.

Dabas parka austrumu daļā Ogres pilsētas teritorijā atrodas Valsts nozīmes aizsargājamais pilskalns "Zilais kalns – pilskalns" (Valsts kultūras pieminekļu sarakstā – Nr. 1861, aizsardzībā kopš 1998. gada). Pēc pētnieka Ernesta Brastiņa ziņām 1907. gadā atklātais pilskalns ir ap 60 m garš un 25 m plats, tas izveidots ZR-DA virzienā orientētas kalna kaupres augstākajā vietā (relatīvais augstums 27 m), no ZR puses tas bijis norobežots ar grāvi un valni, pretējā pusē pilskalna mala bijusi nostāvināta zemas terases veidā. Tam pāri gājis sens ceļš no Ogres uz Tīnuziem, kas vēlāk novirzīts uz ziemeļiem, uz kalna nogāzes piekāji. 1913. gadā pilskalnā uzcelts uguns novērošanas tornis (Brastiņš 1930). Speciālisti uzskata, ka ceļš un tornis varēja kādā mērā ietekmēt pilskalnu un tā kultūrlāni. Arheoloģiski pētījumi, kas liecinātu par pilskalna datējumu un sniegtu citas ziņas, nav veikti; mēģinājumu rakumos ir uzzieta tikai 10 cm biezu mītnu kārtā ar oglītēm. Tiek uzskatīts, ka tas ir patvēruma pilskalns, kurā cilvēki nedzīvoja pastāvīgi, bet patvērās tikai briesmu gadījumos. Pašlaik pilskalns ainavā iezīmējas vāji, un vairums parka apmeklētāju par šī pilskalna esamību nav informēti.

Kultūrvēsturiska nozīme ir arī osa grēdu nosaukumiem un citiem vietu nosaukumiem dabas parkā (B.3. pielik.). Dubkalnu karjera nosaukums, jādodomā, radies laikā, kad 20. gs. 50. gados derīgo izrakteņu krājumus Grantskalnos novērtēja toreizējās Ļeņingradas ģeoloģiskās izmeklēšanas speciālisti. Visticamāk, „Dubkalni” ir krieviskots līdzās esošo „Ozolkalnu” nosaukums, tāpēc ieteicams sākt diskusiju par „Dubkalnu karjera” pārdēvēšanu par „Ozolkalnu karjeru”.

1.1.6. Valsts un pašvaldību institūciju funkcijas un atbildība

Dabas parka „Ogres Zilie kalni” pārvaldes un apsaimniekošanas kārtību nosaka LR likums *”Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”*. Teritorijas apsaimniekošanu, kā arī aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu nodrošina zemes īpašnieks vai lietotājs (24. pants). Teritorijas pārvaldi realizē Vides un reģionālās attīstības ministrijas Dabas aizsardzības pārvalde (25. pants), pārvalde organizē un koordinē arī aizsargājamo teritoriju monitoringu. Dabas aizsardzības plāna izstrādi pārrauga un koordinē, un tā ieviešanu pēc plāna apstiprināšanas veicina Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģionālā administrācija.

Dabas parkam „Ogres Zilie kalni” nav savas pārvaldes institūcijas. To apsaimnieko SIA „Rīgas meži” (Daugavas mežniecība) un Ogres novada pašvaldība; apsaimniekošanu koordinē un pārrauga Dabas aizsardzības pārvalde. Vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas kontroli veic Valsts vides dienests (Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālā vides pārvalde). Meža apsaimniekošanas normatīvo aktu ievērošanu kontrolē, kā arī ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanu uzrauga Valsts meža dienesta Rīgas reģionālā virsmežniecība.

1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU

1.2.1. Latvijas normatīvie akti

LR „*Vides aizsardzības likums*” (02.11.2006. ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 29.12.2010.). Likuma mērķis ir veicināt ilgtspējīgu attīstību vides aizsardzībā un radīt un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu: saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti, saglabāt bioloģisko daudzveidību, veicināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī nodrošināt sabiedrības līdzdalību. Likums nosaka Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības un pienākumus kvalitatīvas dzīves vides nodrošināšanā un dabas resursu izmantošanā. Likums nosaka valsts kontroli vides jomā, kā arī nosaka atbildību par videi nodarīto kaitējumu, t.sk. kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma (akceptēta MK 16.05.2000.) Pieņemta, lai veicinātu resursu ilgtspējīgu dabu nenoplicinošu izmantošanu, nodrošinātu ar šiem mērķiem saistīto starptautisko saistību izpildi. Tā uzsver biotopu, sugu, ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu, aizsargājamo un apdraudēto sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu un aizsargājamo teritoriju tīkla pilnveidošanu, sevišķi akcentējot vietējo vērtību prioritāru saglabāšanu.

Likums „*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*” (02.03.1993., ar grozījumiem līdz 18.05.2011.) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas darbības principus, nosaka aizsargājamo teritoriju kategorijas un nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Likums nosaka, ka „Dabas parki ir teritorijas, kas pārstāv noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības un kas ir piemērotas sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai”, kā arī to, ka organizējot atpūtu un veicot saimniecisko darbību dabas parkos, jānodrošina „... tajos esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana”.

Likums definē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* izveidošanas mērķus un reglamentē tajās paredzēto darbību veikšanu, kā arī nosaka, ka tajās jāpiemēro nepieciešamie aizsardzības pasākumi, lai saglabātu vai atjaunotu tos biotopus un sugu populācijas, kuru dēļ attiecīgā teritorija izveidota. Likuma pielikumā dots Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) saraksts. (Dabas parks „Ogres zilie kalni” ir B tipa teritorija (teritorijas kods LV0305200), kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai.)

Saskaņā ar likuma 14. pantu aizsargājamo teritoriju un funkcionālo zonu robežas attēlo vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā. 21. pants nosaka, ka veicot teritoriālo plānošanu, zemes ierīcību un meža apsaimniekošanu un visu veidu projektēšanas darbus, jāievēro aizsargājamās teritorijas izvietojums, tās aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī teritorijas dabas aizsardzības plāns. Dabas aizsardzības plānam ir ieteikuma raksturs.

„*Noteikumi par dabas parkiem*” (MK noteikumi Nr.83, 09.03.1999. ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 25.06.2009., izdoti saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 13. panta otro daļu). Šie noteikumi nosaka dabas parka “Ogres Zilie kalni” teritoriju un tās ārējās robežas (40. pielikums).

„*Sugu un biotopu aizsardzības likums*” (16.03.2000., ar grozījumiem līdz 12.06.2009.) regulē bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanu, nosaka Latvijai

raksturīgo sugu un biotopu aizsardzības veicināšanu, nosaka valsts institūciju kompetenci sugu un biotopu aizsardzības uzraudzībā un saglabāšanas veicināšanā, kā arī zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nosaka nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 264, 16.03.2010.) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus aizsargājamās teritorijās. Šie noteikumi ir spēkā dabas parkā “Ogres Zilie kalni”, kamēr nav pieņemti un izsludināti individuālie teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi, kuru projekts ir šī dabas aizsardzības plāna sastāvdaļa.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus. Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” līdz šim ir konstatētas 14 šī saraksta vaskulāro augu sugas, 6 putnu sugas un vairākas kukaiņu sugas.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000., grozījumi 25.01.2005., 30.01.2009.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi. Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” ir konstatēts viens Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu veids, kas teritorijā aizņem lielu platību (214,6 ha).

„Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” (MK noteikumi Nr.153, 21.02.2006.) nosaka Latvijā sastopamo ES prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” ir konstatēti 3 ES īpaši aizsargājamie biotopi, no kuriem 2 ir prioritāri aizsargājamie biotopi.

Metodika „Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamie biotopi Latvijā” (Vides Ministrijas rīkojums Nr. 93, 15.03.2010.) Saskaņā ar šo metodiku noteikti un kartēti ES nozīmes biotopi dabas parkā.

„Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr. 189, 08.05.2001., grozījumi 26.02.2002., 17.05.2005., 08.02.2005.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

„Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā” (MK noteikumi Nr. 217, 29.05.2001., grozījumi 03.07.2001., 21.09.2004., 15.03.2005., 20.12.2005., 08.08.2006.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

„Meža zemes transformācijas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 806, 28.09.2004., grozījumi 24.10.2006.) nosaka meža zemes transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas rezultātā.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (MK noteikumi Nr.281, 24.04.2007., ar grozījumiem Nr.204, 02.03.2010.) nosaka kārtību, kādā novērtē kaitējumu videi un aprēķina preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas; kārtību, kā atbildīgajām institūcijām tiek

sniegta informācija par gadījumiem, kad radušies tieša kaitējuma draudi vai radies kaitējums videi, kā arī zaudējumu atlīdzināšanas kārtību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu (VI sadaļa). Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” nereti tiek konstatēta koku bojāšana vai iznīcināšana īpaši aizsargājamajos biotopos, kā arī aizsargājamo augu sugu ievākšana teritorijā; nepieciešama pārkāpumus izdarījušo personu identificēšana un par šiem pārkāpumiem paredzēto sankciju piemērošana.

„Tūrisma likums” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003., 16.02.2006.) nosaka tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējiesabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargā tūristu intereses. Likums definē dabas tūrisma kā tūrisma veidu, kura galvenais mērķis ir izziņāt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (MK noteikumi Nr. 686, 09.10.2007., ar grozījumiem 27.01.2009., 30.10.2010.). Noteikumi nosaka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību. Dabas aizsardzības plāns dabas parkam „Ogres Zilie kalni” ir izstrādāts saskaņā ar šiem noteikumiem.

„Meža likums” (24.02.2000., grozījumi 13.03.2003., 27.01.2005., 29.04.2005., 16.02.2006., 19.12.2006.), likuma mērķis ir regulēt mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, nosakot arī meža īpašnieku tiesības un pienākumus.

Likums **„Par ietekmes uz vidi novērtējumu”** (30.10.1998.). Likumā noteikta kārtība, kā novērtēt paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi, izstrādāt priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu. Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums definēts kā ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentam, kura īstenošana var būtiski ietekmēt vidi.

Noteikumi **„Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi”** (MK noteikumi Nr.87, 17.02.2004.). Noteikumi nosaka kārtību, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi.

Noteikumi **„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”** (MK noteikumi Nr. 157, 23.03.2004.). Noteikumi nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Noteikumi **„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”** (MK noteikumi Nr. 300, 19.04.2011.), nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Ietekmi uz Natura 2000 teritoriju novērtē, ņemot vērā to, kā paredzētā darbība (atsevišķi vai kopā ar citām darbībām) ietekmēs Natura 2000 teritoriju, tās ekoloģiskās funkcijas, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķus, pamatojoties uz noteikumos minētajiem ietekmes novērtējuma kritērijiem. Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” saskaņā ar šo kārtību jāvērtē visas paredzētās darbības, kas saistās ar paredzēto lielāko infrastruktūras objektu veidošanu, kā arī paplašināšanu un apsaimniekošanu.

Noteikumi **„Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums”** (MK noteikumi 17.02.2004. Nr. 91.) nosaka paredzētās darbības, kurām nav nepieciešams

ietekmes uz vidi novērtējums, bet kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi. Tehniskajos noteikumos noteiktas vides aizsardzības prasības paredzētajai darbībai tās norises vietā. Minētās prasības ir saistošas personai, kas veic darbību.

1.2.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvencija (26.04.2002.) ir nolīgums par tiesībām piekļūt informācijai, kas saistīta ar vides jautājumiem, un par sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs. Orhūsas konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi – pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

Konvencija „*Par bioloģisko daudzveidību*” Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “*Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību*” (31.08.1995). Šīs konvencijas mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes 1979. gada konvencija „*Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību*”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „*Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu*” (17.12.1996.). Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu – augu un dzīvnieku dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC „*Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību*” (21.05.1992.). Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību. Direktīva paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (*NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu atbilstošu aizsardzību. Direktīva nosaka dažādus aizsardzības pasākumus, lai izveidotu stingru augu un dzīvnieku aizsardzības režīmu.

Eiropas ainavu konvencija (20.10.2000.) Latvijā pieņemta 29.03.2007. ar likumu “*Par Eiropas ainavu konvenciju*”, kur dalībvalstis apstiprina, ka Eiropas ainavu kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss un ka ir jāsadarbojas, lai ainavas aizsargātu un pārvaldītu.

1.2.3. Teritorijas plānošanas dokumenti, attīstības programmas un stratēģijas, vietējo pašvaldību saistošie noteikumi

Rīgas plānošanas reģiona teritorijas attīstības ilgtermiņa prasības atspoguļotas dokumentā „*Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2000–2025 gadam*” (apstiprināts Rīgas plānošanas reģiona (*turpmāk tekstā RPR*) attīstības padomes sēdē 02.02.2007.). Vispārējās vadlīnijās tiek noteikti plānotie sasniedzamie mērķi un ieteicamā politika, kas jāievēro vietējām un rajonu pašvaldībām, izstrādājot attīstības programmas un teritorijas plānojumus. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platība RPR pārsniedz 10% no reģiona kopplatības, bet vismazākā tā ir Ogres rajonā¹.

Uzsvērts, ka gan Rīgas pilsētai, gan vietējām pašvaldībām nepieciešams ievērot Rīgas reģiona attīstības plāna nosacījumu „... veicināt ārpus Rīgas

¹ Bijušajā Ogres rajona teritorijā pēc teritoriālās reformas ietilpst arī pašreizējais Ogres un Ikšķiles novads.

administratīvajām robežām esošo Rīgas pašvaldībai piederošo mežu saglabāšanu un izmantošanu iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām”. Kā viena no neatrisinātām pamatproblēmām akcentēts tas, ka turpinās dabas vides, t.sk. mežu sistemātiska piesārņošana ar sadzīves un rūpnieciskiem atkritumiem, kas ietekmē dabas sistēmu kvalitāti un dabas procesu norisi, kā arī mazina teritorijas pievilcību.

Kā principiāli svarīgi izvirzīti šādi nosacījumi:

1) plānojot ilgtspējīga tūrisma un rekreācijas, kā arī atbilstošas infrastruktūras attīstību, jābalstās uz vides aizsardzības prasībām un aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāniem,

2) bez īpaši pamatotas vajadzības nedrīkst paredzēt mežu zemju transformāciju citos zemes izmantošanas veidos,

3) „Rīgas Zaļā loka”¹ vides aizsardzības un rekreācijas teritorijā esošo pašvaldību plānojumos par prioritāti uzskatāma Zaļā loka viengabalainības, tā ekoloģisko funkciju un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana,

4) plānot rekreācijas un tūrisma iespēju attīstību Rīgas iedzīvotājiem, viesiem un tuvākās apkāmes iedzīvotājiem, ņemot vērā Zaļā loka ekoloģiskās funkcijas un vides aizsardzības intereses,

5) plānot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanu ilgtspējīga tūrisma attīstībai, atbilstoši izvēlētajam tūrisma profilam, un šo teritoriju dabas aizsardzības noteikumiem un dabas aizsardzības plāniem,

6) paredzēt ūdensmalu izmantošanu sabiedrības vajadzībām, saglabāt sabiedrībai piekļuvi ūdensmalām un pārvietošanās iespējas gar tām, plānot labiekārtotu peldvietu izvietojumu un autostāvvietu izveidošanu pie tām.

„*Ogres novada attīstības programma 2011–2017 gadam*” (Ogres novada attīstības programmas 2011–2017 gadam projekts pieņemts un nodots sabiedriskajai apspriešanai ar Ogres novada domes 2010. gada 21. oktobra lēmumu (protokola Nr.12, 1.§). Šajā vidēja termiņa programmā kā viena no prioritātēm paredzēta atbildīga dabas apsaimniekošana, uzskaitot šādus galvenos uzdevumus:

1) iespēju robežās īstenot Dabas aizsardzības plānos ietvertos pasākumus, kuros kā atbildīgā institūcija ir norādīta pašvaldība,

2) sadarbībā ar citām institūcijām vienoties par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas organizācijas izveidi,

3) piedalīties informācijas par dabas objektiem izplatīšanā.

Noteikto prioritāšu (2011–2017) sasniegšanas rādītājos sadaļās „*Vidi saudzējoša infrastruktūra*”, „*Konkurētspējīga izglītība un sports*”, „*Veselīga un sociāli atbalstīta sabiedrība*” nav iekļauti nekādi šim laika posmam paredzēti rādītāji, kas saistīti ar veselīgu dzīvesveidu un sportu veicinošas infrastruktūras izveidošanu un attīstību kādā no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, t.sk. arī dabas parkā „Ogres Zilie kalni”. Arī sadaļā „*Atbildīga dabas apsaimniekošana*” nav rādītāju, kas attiektos tieši uz dabas parku „Ogres Zilie kalni”.

Sadaļā „*Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju attīstība*” minēti uzdevumi, kas attiecas uz visām novada aizsargājamām teritorijām un objektiem kopumā; tie ir:

1) „iespēju robežās īstenot dabas aizsardzības plānos ietvertos pasākumus, kuros kā atbildīgā institūcija ir norādīta pašvaldība”, un konkrēti paredzēts „izveidot dabas objektu infrastruktūru, kas novērš augsnes eroziju, samazina piesārņojumu un organizē apmeklētāju plūsmas”.

---

¹ DP „Ogres Zilie kalni” ietilpst „Rīgas Zaļā loka” teritorijā.

2) plānots „piedalīties informācijas par dabas pieminekļiem un dabas objektiem izplatīšanā”, paredzot arī informācijas par *NATURA 2000* teritorijām sagatavošanu un izvietojumu dabā, kā arī informatīvo materiālu par rekreācijas teritorijām sagatavošanu.

„Ogres novada, Ogres pilsētas un Ogresgala pagasta teritorijas plānojums. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (Saistošie noteikumi Nr. 8/2009, 17.09.2009.)” paredz, ka „Ogres Zilie kalni” ir meža teritorija ar īpašiem nosacījumiem – „*Ogres Zilo kalnu dabas parka teritorija*”.

Izmantošanas un apbūves noteikumos noteikts, ka līdz individuālo apsaimniekošanas noteikumu pieņemšanai dabas parka teritorijā jāievēro dabas aizsardzības plānā paredzētais un nav pieļaujamas nekādas darbības, kas ir pretrunā ar to. Noteikts, ka zemes īpašnieka un lietotāja pienākums ir nodrošināt aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu, veikt aizsardzības un kopšanas pasākumus, kā arī ziņot aizsargājamās teritorijas pārvaldes institūcijai, reģionālajai vides pārvaldei un pašvaldībai par esošajām vai iespējamām izmaiņām dabas veidojumos, kā arī par aizsardzības un izmantošanas noteikumu pārkāpumiem.

„Ogres novada Vides koncepcijā 2000-2019 gadam” (izstrādātājs SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”, apstiprināta 19.11.2009. ar Ogres novada Domes lēmumu) uzsvērts, ka novadā netiek izmantots *NATURA 2000* teritoriju tūrisma potenciāls. Dabas parks „Ogres Zilie kalni” minēts kā viena no populārākajām un atpazīstamākajām teritorijām Latvijā. Pozitīvi vērtēta dabas parka distanču slēpošanas trase, kas var veicināt aktīvā tūrisma attīstību. Kā aktuāli risināma problēma nosaukta būtiskā meža degradācija nekontrolētas masveida iedzīvotāju pārvietošanās rezultātā dabas parkā. Kā trūkums minēta arī nepietiekošā informatīvā infrastruktūra dabas teritorijās visā novadā, kā arī tas, ka netiek nodrošināta pietiekoša dabas un kultūras mantojuma saglabāšana, uzturēšana un attīstīšana.

Koncepcijā ir definētas desmit Ogres novada vides politikas prioritārās jomas, kā sestā prioritārā joma minēta dabas daudzveidības saglabāšana un ĪADT apsaimniekošana. Galvenie uzdevumi šajā jomā: atbalstīt un veicināt Ogres novadā esošo dabas vērtību un kultūras mantojuma apsaimniekošanu, saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī veicināt ekotūrisma attīstību.

Galvenās rīcības to izpildei:

- 1) sagatavot un izvietot dabā valsts un vietējas nozīmes dabas un kultūras pieminekļu informatīvo infrastruktūru;
- 2) izstrādāt tūrisma (t. sk. velotūrisma) kartes un ceļvežus;
- 3) izstrādāt un ieviest valsts un vietējas nozīmes dabas un kultūras pieminekļu saglabāšanas un atjaunošanas plānu;
- 4) izveidot nepieciešamo infrastruktūru Ogres Zilo kalnu dabas parkā (sadarbībā ar Ikšķiles pašvaldību un SIA „Rīgas meži”), lai samazinātu meža degradāciju masveida iedzīvotāju pārvietošanās rezultātā.

„Ikšķiles novada ilgtermiņa attīstības stratēģija 2011-2030” un **„Ikšķiles novada attīstības programma 2011-2017”** pašlaik ir izstrādes beigu stadijā. Abu dokumentu projektu pilnveidotajās redakcijās dabas parks „Ogres Zilie kalni” minēts kā vienīgā novada īpaši aizsargājamā dabas teritorija, uzsvērts, ka tā ir *NATURA 2000* teritorija, īsi uzskaitītas tās dabas vērtības, kā arī minēts 2004. gada DAP paredzētais zonējums. Ilgtermiņa attīstības stratēģijā kā viens no novada attīstības galvenajiem virzieniem paredzēta aktīvas atpūtas un tūrisma iespēju paplašināšana, radot veselīga dzīvesveida telpu relatīvi tuvu galvaspilsētai.

Attīstības programma paredz papildinājumus pašvaldības nākotnes vīzijai. Uzsvērts, ka teritorijas iedzīvotāju skaitam pēdējo gadu laikā ir tendence pakāpeniski palielināties un akcentēts, ka novads nedrīkst zaudēt teritorijas dabas priekšrocības, kuras nodrošina Daugava, Mazās Juglas apkārtnē, Ogres Zilie kalni, citas meža teritorijas. Kā viens no svarīgiem novada attīstības virzieniem minēta iespēja pilnveidot un dažādot tūrisma piedāvājumu, izmantojot esošos dabas resursus. Vides aizsardzība un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, kas balstīta dabas resursu aizsardzībā un sabiedrības izglītošanā par videi draudzīgu dzīves veidu, kā arī tūrisma nozares attīstība identificētas starp vidēja termiņa prioritātēm.

Ikšķiles novada teritorijas plānojumā (plānojuma grozījumi 2006–2010 gadam lauku teritorijai ar 2009. gada grozījumiem) (Saistošie noteikumi Nr.13/2009; „**Par Ikšķiles novada teritorijas plānojuma grozījumu 2006-2010 Ikšķiles lauku teritorijai (ar 2009. gada grozījumiem) grafiskās daļas un apbūves noteikumu apstiprināšanu**”) dabas parka „Ogres Zilie kalni” pašreizējā izmantošana un plānotā (atļautā) izmantošana ir: *Speciālā teritorija – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas „Ogres Zilie kalni” regulējamā režīma zona un dabas lieguma zona*. Teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē dabas parks iezīmēts kā *Speciālā teritorija* (teritorija ar īpašām prasībām) – īpaši aizsargājamā dabas teritorija un *NATURA 2000* teritorija dabas parks „Ogres Zilie kalni”. Tās lietošanas mērķis – Īpaši aizsargājamā dabas teritorija, kurā saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu. Kartē iezīmēts arī teritorijas zonējums: regulējamā režīma zona (atbilst „regulējamā režīma” zonai 2004. gada teritorijas Dabas aizsardzības plānā) un stingrā režīma zona (atbilst „dabas lieguma” zonai 2004. gada teritorijas Dabas aizsardzības plānā). 2009. gadā Ikšķiles novadam ir sākta jauna teritorijas plānojuma izstrāde.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos noteikts, ka dabas parka teritorijā jānodrošina MK 22.07.2003. noteikumu Nr. 415 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” prasības; akcentējot galveno prasību – dabas aizsardzības režīma nodrošināšana. Rekomendēts līdz dabas parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu apstiprināšanai ņemt vērā dabas aizsardzības plāna ieteikumus (Čičendajeva 2004); noteikts, ka aizliegta meža zemju transformēšana apbūvei ar pastāvīgām ēkām.

Ogres novada Saistošie noteikumi Nr. 49/2010 (pieņemti 16.12.2010.) „**Suņu un kaķu turēšanas kārtība Ogres novadā**” nosaka, ka suņus dabas parkā “Ogres Zilie kalni” nedrīkst izvest bez pavadas, izņemot – pa takām dabas parkā, kas apzīmētas ar speciālām norādes zīmēm, kurās suņus drīkst izvest bez pavadas, kā arī nosaka ievērot citos LR spēkā esošos normatīvos aktos noteiktos pienākumus, kas regulē dzīvnieku turēšanu, t.sk. „... apdzīvotu vietu teritorijā savākt sava mājas (istabas) dzīvnieka ekskrementus.”

Ogres novada Saistošie noteikumi Nr. 37/2010 (21.10.2010.) un Ikšķiles novada domes Saistošie noteikumi Nr.40 /2010 (24.11.2010.) par „**Ogres un Ikšķiles novadu pašvaldības aģentūras „Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūra” nolikumu**”. Nolikumā paredzēts, ka Aģentūras darbības mērķis ir attīstīt tūrisma abu pašvaldību administratīvajās teritorijās, īstenot abiem novadiem vienotu tūrisma politiku, izstrādāt vienotus tūrisma nozares attīstības projektus, organizēt to realizēšanu, kopīgi izveidotu tūrisma objektu uzturēšanu, apsaimniekošanu un attīstību un koordinēt tūrisma pakalpojumu sniegšanu abu novadu iedzīvotājiem un viesiem. Aģentūras finanšu līdzekļus veido Ogres un Ikšķiles pašvaldību budžetu dotācijas, pašu ieņēmumi, ziedojumi un dāvinājumi, kā arī ārvalstu finansiālā palīdzība.

1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1. Klimats

Ogres pilsētas un tās apkārtnes klimats

Ogre, Ikšķiles novads un Ogres Zilie kalni atrodas Latvijas vidusdaļā, divu lielu klimatisko rajonu robežzonā. Tie ir: *Piejūras zemienes un Zemgales līdzenuma* klimatiskais rajons, kam raksturīgs samērā sauss un silts klimats ar garu bezsala periodu, maigu ziemu un visumā nestabilu sniega segu, un *Lubāna zemienes un Latgales augstienes* klimatiskais rajons, kam raksturīgs Latvijā kontinentālākais klimats ar vissiltākajām vasarām un ar noturīgu ziemu un biezu sniega segu (Kalniņa 1995; Темникова 1957).

Ogrē un Ogres tuvākajā apkārtņē gaisa ilggadējā vidējā diennakts temperatūra janvārī ir -5 līdz -6°C, jūlijā 17 līdz 17,5°C; raksturīgas ir pavasara salnas. Bezsala periods ilgst ap 140-145 dienu. Gada vidējais nokrišņu daudzums ir ap 700 mm. Ogrē un tās apkārtņē ir mazāks apmākušos dienu skaits gadā nekā Rīgā un vidēji Latvijā; visvairāk saulaino dienu ir vasarā (maijs līdz jūlijs), vismazāk – novembrī, decembrī un janvārī. Vairāk vai mazāk stabila sniega sega pastāv no decembra beigām līdz marta sākumam. Kopš Rīgas HES uzcelšanas 20. gs. 70. gados gaisa temperatūru un mitrumu iespaido Daugavas ūdenskrātuves lielā ūdens masa, izlīdzinot sezonālos un diennakts klimatiskos parametrus. Pēdējos gadu desmitos Ogres apkārtņē tāpat kā visā Latvijā jūtama klimata pasiltināšanās un kopš 70. gadiem gaisa vidējā janvāra temperatūra paaugstinās.

Pašā Ogres pilsētā meteoroloģiskie novērojumi veikti īsu laiku – 20.gs. 20-50. gados (Baumanis J. 1929, 1929a; Meiers 1929, 1935; Barloti 1932, 1937; Скрастиньш 1952, 1952a; Захарченко 1968). Tie sniedz vispārīgu ieskatu par Ogres klimatu 20. gs. pirmajā pusē, kā arī tā salīdzinājumu ar citām tuvākām Latvijas vietām. Šie novērojumi liecina, ka Ogrē klimats ir kontinentālāks un ziemas ir mazliet aukstākas nekā Rīgā un Baldonē, nokrišņu apjoms kā Baldonē, tā arī Ogrē ir lielāks nekā Rīgā. Redzams arī, ka 20. gs. pirmajā pusē sniega sega Ogrē bija ilgstošāka nekā pašlaik, tā parādījās novembra II dekadē un nokusa aprīļa I dekadē (Draveniece et al 2007).

Klimatiskie apstākļi Ogres Zilajos kalnos

Apstākļi Ogres Zilo kalnu osu grēdā ir specifiski, jo šajā teritorijā būtiska loma ir īpašajam mikroklimatam, kas ir raksturīgs visām osu, kā arī vaļņveida un grēdveida reljefa formām, sevišķi tām, kas ir orientētas austrumu – rietumu virzienā. Pirmkārt, mikroklimats ir kontinentālāks nekā apkārtējā teritorijā. Otrkārt, pastāv būtiskas atšķirības starp dažādajām osa nogāzēm. Osu vaļņi Ogres Zilajos kalnos ir orientēti ziemeļrietumu – dienvidaustrumu virzienā, tāpēc dienvidu nogāzes saņem daudz vairāk saules radiācijas nekā ziemeļu nogāzes, kas lielākoties atrodas ēnā. Paaugstinātā insolācija (saņemtās Saules enerģijas daudzums) dienvidu nogāzēs rada īpašus apstākļus; tām raksturīgs palielināts siltuma daudzums piezemes un augtēnes slānī, īslaicīgāka, plānāka un nepastāvīgāka sniega sega, garāks veģetācijas periods, kserofītiski (samazināta vai nepietiekoša mitruma) apstākļi. Ziemeļu nogāzēs, turpretī, ir samazināts siltuma un palielināts mitruma daudzums piezemes un arī augtēnes slānī, biežāka, noturīgāka un ilgstošāka sniega sega, īsāks veģetācijas periods.

Novietojums reljefā un ar to saistītās mikroklimatiskās atšķirības ir vides faktors, kas Ogres Zilajos kalnos diferencē stipri atšķirīgas – dienvidu nogāžu un ziemeļu nogāžu – ekoloģiskās nišas ar atšķirīgu biotopu un sugu sastāvu (Baumanis 1935).

Osa grēdas ziemeļu nogāžu mikroklimatiskās īpatnības rada labas iespējas ziemas sporta veidu attīstībai ziemeļu nogāzēs.

Globālā klimata pārmaiņu prognoze

Pašlaik, kad notiek globālas laika apstākļu pārmaiņas un ir iestājies tā sauktais „klimata pasiltināšanas” periods, pastāv ļoti pretrunīgas prognozes par laika apstākļiem nākotnē. Zviedrijā, Vācijā un Somijā izstrādātie klimata mainības modeļi Baltijas reģionam paredz, ka turpmākajos gadu desmitos būtiski mainīsies klimats ziemas sezonā. Zinātnieki uzskata – var sagaidīt, ka Latvijā janvāra vidējā gaisa temperatūra sākot no 2040. gada būs 0–5°, tātad ievērojami augstāka nekā pašlaik, līdz ar to aizvien vairāk varētu būt bezsniega ziemu (Kļaviņš et al 2008).

Latvijā pēdējos gadu desmitos ir vērojama klimata pasiltināšanās, galvenokārt – uz siltāku ziemu rēķina. Raksturīgas arī lielākas laika apstākļu svārstības – novirzes no ilggadējiem vidējiem raksturojumiem diezgan ievērojamā amplitūdā un ekstremālo dabas parādību biežuma un intensitātes palielināšanās (Kļaviņš et al 2008). Latvijas klimatologi prognozē, ka arvien retāk pie mums varēs piedzīvot sniegotas un aukstas ziemas, kaut arī uz kopējās ziemas gaisa temperatūras paaugstināšanās fona būs iespējami atsevišķi gadi ar spilgtām aukstuma viļņu izpausmēm. Šādu izņēmuma (ekstremālu) gadu piemērs ir pēdējās aukstās un sniegotās 2009/2010 un 2010/2011 gada ziemas. Par 2010. gada ziemas izņēmuma raksturu liecina tas, ka 2010. gada decembris ir otrais ar sniegiem visbagātākais decembris Latvijā pēdējo 73 gadu laikā, kā arī ceturtais aukstākais decembris pēdējos 87 gados. Tātad, saskaņā ar klimata pasiltināšanās prognozi, neraugoties uz divām sniegotajām un aukstajām ziemām, noteikti jārēķinās ar ticamu varbūtību, ka ziemas kļūs siltākas. Tādā gadījumā Ogrē un Ogres Zilajos kalnos sniega sega būs aizvien neprognozējamāka un nepastāvīgāka.

Pretēja ir jaunākā NASA (ASV Nacionālā Aeronautikas un kosmosa aģentūra) prognoze, kas turpmākajā periodā paredz zemu Saules aktivitāti un ar to saistītu klimata paaugstināšanos. Pēc šīs prognozes ap 2030. gadu gaidāms jauns Mazais ledus laikmets. Arī meteorologu organizācija „Accuweather” paredz, ka tuvākajās desmitgadēs globālā temperatūra pazemināsies un ziemeļu puslodē būs vairāk aukstu ziemu. Globālās atdzišanas galvenais cēlonis būs dabisko ciklu pāreja no siltās uz auksto fāzi, kas turpināsies aptuveni 30 gadu.

Jāuzsver, ka pretrunīgās prognozes un pašreizējā mainīgā klimatiskā situācija ļoti apgrūtina ziemas sporta plānošanu. Tāpēc, plānojot ziemas sporta veidu attīstību Ogres Zilajos kalnos tālākā perspektīvā, jābūt ļoti piesardzīgiem un jāņem vērā, ka tā saistās ar ievērojamiem riskiem.

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija, reljefs

Ogres un Ikšķiles novads atrodas Viduslatvijas zemienes Viduslatvijas nolaidenuma dienvidrietumu daļā, morēnas nogulumu areālā ar viegli viļņotu un paugurotu reljefu, kurā ir arī vairākas osu grēdas, kas krasi izceļas reljefā un ainavā – Mazie un Lielie Kangari un Ogres Kangari. Osī ir glaciāli (ledāja radīti) veidojumi, kas radušies vai nu kontinentālā ledāja plaisās un tuneļos vai kūstošā ledāja malas priekšā no ledāju kušanas ūdeņu nestā un izguldītā vāji sašķīrotā un lielākoties rupjgraudainā morēnas materiāla. Eiropā tie ir reti veidojumi, sastopami tikai tās ziemeļdaļā, arī Latvijā, tomēr arī Latvijā īstie osī, ja neskaita osiem līdzīgās „osveida” reljefa formas, ir samērā reti. Šie savdabīgie, bet daudzviet iznīcinātie vai degradētie, iegūstot granti un smilti, ainavas elementi ir vai ir bijuši sastopami galvenokārt starp

Ikšķili un Ķegumu, pie Allažiem, Suntažiem un dienvidos no Jelgavas (Lancmanis 1923; Grīnbergs 1968; Eberhards 1977; Zelčs 1977).

Ogres Kangarus veido komplicētas uzbūves paugurgrēda. Tā ir ~20 km gara vaļņveida osu virkne, kas ar nelieliem pārtraukumiem stiepjas 25 km garumā paralēli Daugavai starp Lielvārdi un Selēku ezeru. Smilts un grants krājumu dēļ, kas atrodas osos, daļa Ogres Kangaru 20. gs. laikā ir norakti.

Dabas parka „Ogres Zilie kalni” teritorija atrodas Ogres Kangaru centrālajā un reljefā vislabāk izteiktajā daļā. Virsas centrālā ass te ir morfoloģiski labi nodalīta osveida grēdu sistēma ar sānu atzarojumiem, kas stiepjas no ziemeļrietumiem uz dienvidaustrumiem. Grēdu veido vairāku īsāku osu virkne (skat. B.3. pielik.), kurā atsevišķie vaļņi norobežojas ar nelielām seklām sedlienēm. Dabas parka teritorijā osu vaļņi sakārtoti vēdekļveidā: šaurākā austrumu daļa ir pie Ogres pilsētas (vēdekļa kāts), tā pakāpeniski pāriet plašākajā rietumu daļā – deltveida paplašinājumā (vēdekļa plakne). Šīs divas daļas atšķiras pēc virsas rakstura.

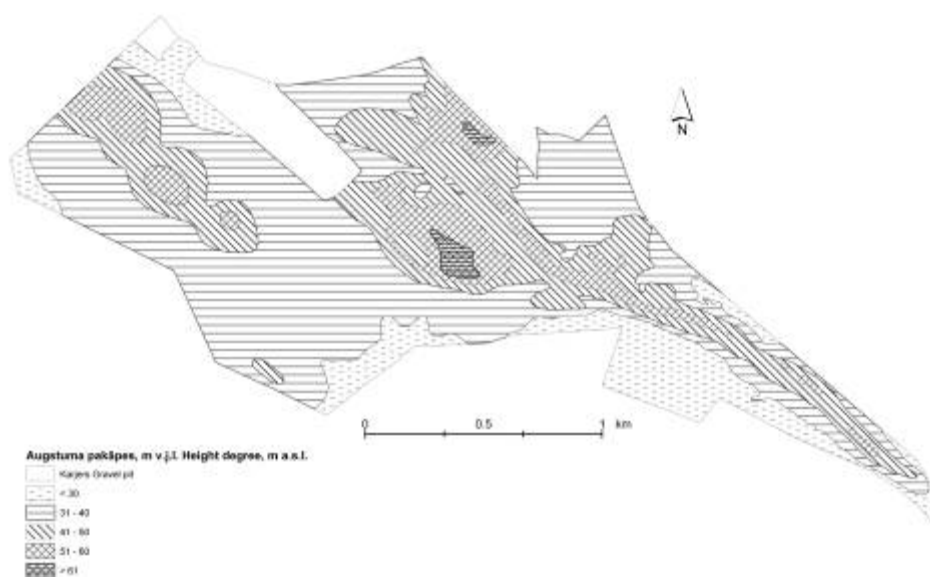
Grēdas austrumu daļu veido viena labi izteikta, bet šaura (platums 150–500 m) vaļņveida forma – *Zilie kalni* (tās garums ir 1,7 km) ar stāvām (20–25⁰) un ļoti stāvām (30–35⁰) nogāzēm. Vidusdaļā osu grēda sazarojas, veidojot osu sistēmas deltveida paplašinājumu (1.2. att.). Zilo kalnu valnis te pagriežas mazliet uz ziemeļiem, bet centrālo grēdas daļu turpina *Augstie kalni* (1,1 km) ar grēdā augstāko osa centru, kas ir 65–67 m vjl. (pēc dažiem avotiem 65,3 m vjl., pēc citiem 66,7 m vjl.); šī centra relatīvais augstums ir 36–38 m. Augsto kalnu vaļņa platums ir 300–400 m, valnis ir asimetrisks: dienvidu nogāze ir ļoti stāva (30–40⁰), ziemeļu nogāze ir lēzenāka (15–20⁰). Osu centrālās grēdas rietumdaļā ir *Grantskalni* (1,2 km). Grantskalnos 20. gs. 50. gados ir iegūta grants, un šis valnis ir daļēji iznīcināts; ir saglabājusies tikai neliela (~0,2 km gara) bijušā vaļņa daļa dabas parka rietumu malā. Grantskalnu maksimālais augstums varētu būt bijis mazliet virs 50 m vjl. (Zelčs 1986; 1997a).

Osu sistēmas deltveida paplašinājumā paralēli Augstajiem kalniem un Grantskalniem ledāja plaisās un zemledāja tuneļos ir izveidojušies divi paugurveida osu vaļņi: ziemeļos no centrālās grēdas – *Lazdukalni* (viens kompakts masīvs), dienvidos – *Ozolkalni* (vairāku pauguru virknējums). Tie ir morfoloģiski atšķirīgie kēmeņa veida osi, kas nav retums osu sistēmās. Tiem nav osiem raksturīgās vaļņa vai grēdas formas, tie veido galvenajai grēdai paralēlu pauguru virknes (dabas parkā to absolūtais augstums ir 53–58 m vjl., relatīvais augstums – 15–20 m, bet nogāžu slīpums 20–30⁰) (Eberhards 1977; Zelčs 1997; Paykac 1972; Зелчс 1986a).

Osu sistēmas centrālā grēda sastāv pārsvarā no rupja un vidēji rupja nogulumu materiāla. Tie ir ledāja kušanas ūdeņu slāņotie nogulumi: rupja smilts, grants, oļi ar vai bez laukakmeņu piejaukuma. Šiem nogulumiem raksturīgas samērā krasas granulometriskā sastāva un kārtojuma telpiskās atšķirības. Deltveida paplašinājuma malējās grēdās – Lazdukalnos un Ozolkalnos – nogulumos ir arī smalko frakciju (aleirīti, putekļi, māls) piejaukums un māla starpkārtas.

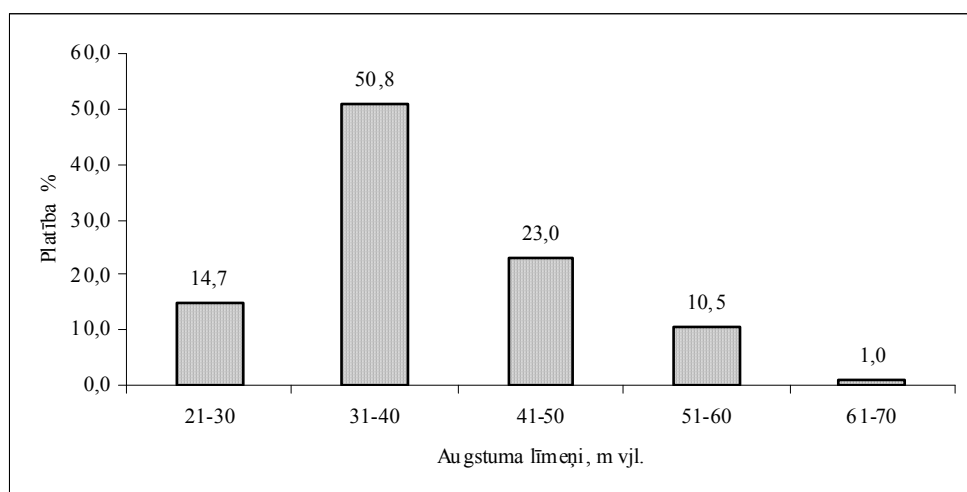
Osu vaļņu malās, sevišķi deltveida paplašinājumā dabas parka rietumu daļā, vaļņiem piekļaujas nolaidenas virsas, kuru augstums nepārsniedz 31–40 m vjl. Šīs virsas formas aizņem parka lielāko platību (51 % parka kopplatības); tikai neliela teritorijas daļa (11 %), kas atrodas vaļņveida osu centros, ir augstāka par 51 m vjl. (1.2., 1.3. att.).

1.2. attēls. Teritorijas augstumjoslojums

Centrālās grēdas piekājēs, kā arī deltveida paplašinājumā starp Ozolkalniem un Grantskalniem ir vairāki nelieli purvaini pazeminājumi ar kūdras slāni, vairāki no tiem ir nosusināti, kā arī nelielas mitras minerālzes iepakas (dziļums līdz 1m). Šādu mitru un pārmitru novietojumu un augtņu izveidošanās tā sauktajos osu grāvjos arī ir osu sistēmas raksturīga pazīme (Eberhards 1977; Celiņš 2010). Dabas parka centrālajā grēdā (Augstajos kalnos) ir daži osiem raksturīgi termokarsta veidojumi – diezgan plašas 10-12 m dziļas piltuvveida iepakas, kas radušās, izkūstot pazemes ledum.

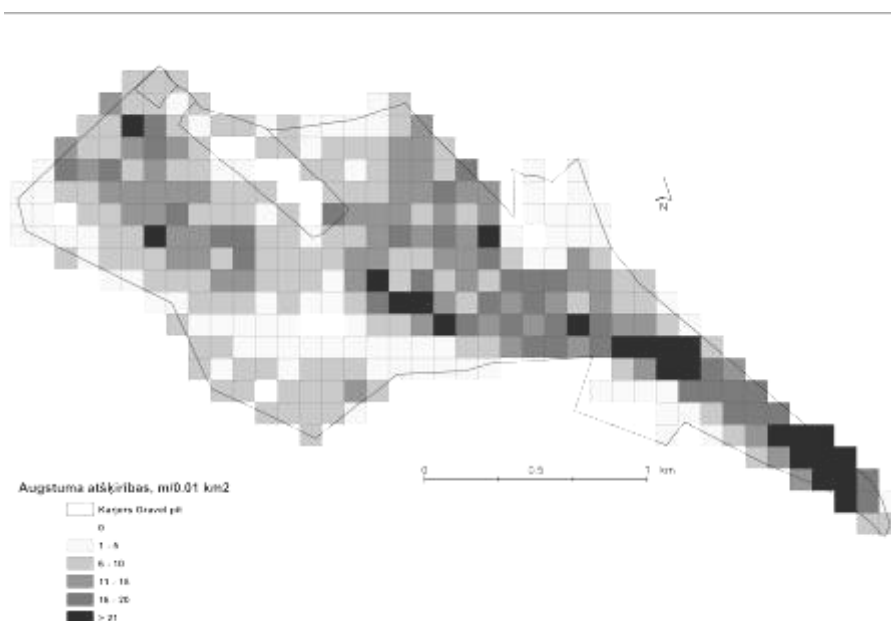
1.3. attēls. Augstumjoslojuma histogramma (aprēķinos nav iekļauta karjera platība)

Ar centrālo osa grēdu ir saistīta lielākā parka reljefa artikulācija (relatīvās augstuma starpības sasniedz 35-38 m), kas būtiski ietekmē arī biotu. Virsas formu parametri uz biotu darbojas netieši, kā galveno vides faktoru – augtēnes mitruma un

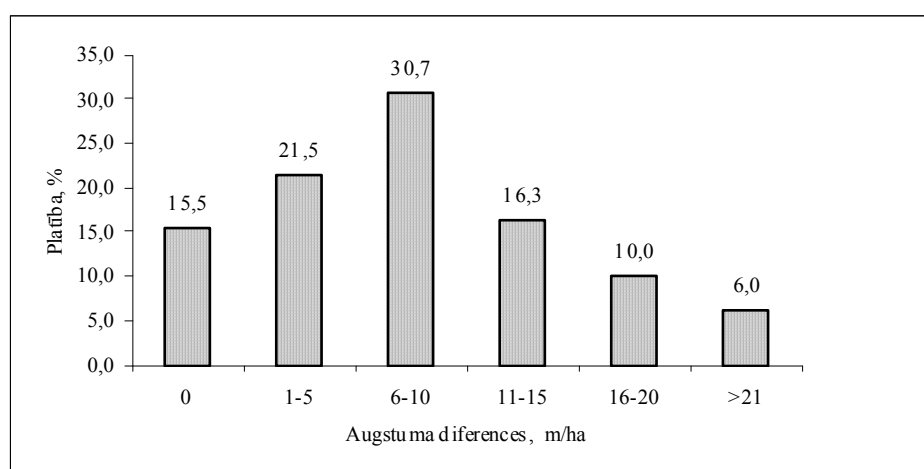
siltuma – pārdalītāji. Jo lielāka ir reljefa artikulācija kādā vietā, jo lielāka ir reljefa ietekme uz teritoriju – lielāks ir erozijas risks, krasākas mitruma un siltuma atšķirības, ekoloģisko nišu diferences, kontrastainākas ainavas u.c. Ģeogrāfi L. Slaučītājs un J. Rutkis šo ietekmi definē kā vietas reljefa jeb virsas enerģiju (Slaučītājs 1935; Rutkis 1960).

Virsas enerģijas noteikšanai dabas parkā izmantots 100 x 100 m (1 ha) tīklojums. Katrā kvadrātā pēc topogrāfiskās kartes (1 : 10 000) aprēķinātas relatīvā augstuma starpības. Lielākā reljefa artikulācija un arī reljefa enerģija raksturīga Zilo kalnu grēdai, Augsto kalnu dienvidu nogāzei, kā arī kēmeveida pauguriem Ozolkalnos un Lazdukalnos (1.4. att.).

Dabas parka virsa kopumā ir stipri artikulēta. Trešajā daļā (32,3 %) teritorijas relatīvā augstuma atšķirības (diferences) vienā hektārā pārsniedz 11 metrus (1.5. att.), kas liecina par lielu reljefa ietekmi jeb spēcīgu virsas enerģijas faktoru teritorijā.

1.4. attēls. Teritorijas virsas enerģija, m/ha

1.5. attēls. Virsas enerģijas histogramma

1.3.3. Augsnes

Ogres Zilo kalnu dabas parkā valdošās ir podzolaugsnes, kas veidojušās uz karbonātus saturošiem cilmiežiem skujkoku un lapu koku mežos osa vaļņu nogāzēs un lēzenajās piekājēs. Augsnes profila ģenētiskie horizonti šādā smilšainā substrātā, kāds ir osu virsējā kārtā, var būt arī neizveidojušies un vizuāli grūti nodalāmi. Veicot provizoriskus augsnes pētījumus Augsto kalnu dienvidu nogāzē, esam konstatējuši, ka šajos osa priežu mežiem raksturīgajos novietojumos augšņu augšējās slāņos dominē smilts frakcijas (0,05-1,0 mm); to īpatsvars 92-96 %, bet no 60 cm dziļuma materiāls kļūst grantains; līdz 70 cm dziļumam augsne ir vāji skāba (pH_{KCl} 6,2), bet dziļāk ir neitrāla (pH_{KCl} – 7,7), augsne visos horizontos ir piesātināta ar apmaiņas bāzēm. Pārejas joslā starp mežu un purvu ir pushidromorfās podzolētās glejaugsnes, bet purvos – hidromorfās augstā purva kūdraugsnes.

Lai būtu iespējams šīs augsnes pielīdzināt Pasaules augšņu klasifikācijas sistēmai (FAO), nepieciešami speciāli augšņu pētījumi.

1.3.4. Hidroloģija

Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” nav dabīgu ūdensteču vai ūdenstilpju.

Bijušajā Dubkalnu karjerā teritorijas ziemeļrietumos, kura izmantošana, un ūdens atsūkšanās no tā, ir pārtraukta 2003. gada beigās, karjera dobei pamazām aizpildoties ar pazemes ūdeņiem, ir izveidojušās divas ūdenstilpes: lielā ūdenstilpe (~18 ha) karjera austrumu daļā un mazais un seklākais dīķis – rietumu malā. Ūdenstilpes ir noslēgti beznoteces un bezieteces baseini, ūdens apmaiņa tajās ir niecīga, jo tās nav saistītas ar ūdenstecēm – tajās neieplūst un no tām neiztek neviena ūdenstece; minimālu ūdens apmaiņu rada tikai pazemes ūdeņu kustības un nokrišņi.

Slapjās un pārmitrās ieplakas osu piekājē vairākās vietās ir nosusinātas ar sekliem grāvjiem, to kopējais garums ir 2,7 km.

Teritorijas dienvidu daļā ir ierīkoti Ogres pilsētas centralizētās ūdensgūtnes zonas 12 artēziskie dziļurbumi, to dziļums ir ap 150-200 m (sīkāk 1.4.2. nod.).

1.4. TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas

Dabas parka „Ogres Zilie kalni” teritorija nav apdzīvota, bet atrodas pilsētas – Ogres – tiešā tuvumā, kā arī ir tuvu, ~ 3 km, Ikšķilei un Tīnūžiem. Parka austrumu daļa 24 ha platībā ietilpst Ogres pilsētas teritorijā. Ogrē 2010. gadā ir ~28 000 iedzīvotāju, Ikšķiles novadā – ~9000, t.sk. Ikšķilē – ~4500-5000 iedzīvotāju. Parka teritorijā, galvenokārt rekreācijas nolūkos, regulāri uzturas daudz cilvēku. Visvairāk ir Ogres iedzīvotāju, bet pēdējos gados aizvien vairāk parku ikdienā apmeklē arī Ikšķiles novada un Ogres pilsētai tuvāko Ogres novada teritoriju iedzīvotāji. Ziemā, sniega sezonā, kā arī sporta sacensību laikā parkā ierodas apmeklētāji arī no Rīgas un citām tālākām vietām. Dažos pēdējos gados Dubkalnu karjera ūdenstilpi peldsezonā sāk izmantot arī Saulkalnes un Salaspils iedzīvotāji.

1.4.2. Teritorijas izmantošanas veidi (antropogēnā slodze) un ar tiem saistītie traucējumi

Dabas parka teritorija ilgstoši ir tikusi dažādā veidā izmantota, izmantošana ir atstājusi un atstāj būtisku ietekmi, radot dažādus traucējumus, kas galvenokārt ir antropogēnas vai pastarpināti antropogēnas izcelsmes.

Tikai dažās vietās ir arī nelieli dabiskas izcelsmes traucējumi (B.4. piel.). Pie tiem pieder *kaitēkļa* – egļu astoņzobu mizgrauža – *bojājumu perēklis* 154. kvartāla 8. nogabalā. Vairāku desmitu kvadrātmetru platībā ir izveidojies laukums, kurā ir daudz egles kritalu un nokaltušu egļu (sausokņi); tas aizņē ar avenēm *Rubus idaeus* un ugunspuķēm *Chamaenorion angustifolium*. Vairāku gadu laikā šis perēklis nav būtiski paplašinājies.

1.4.2.1. Mežsaimniecība

Meži dabas parkā aizņem ~93% teritorijas. Meža biotopu stāvokli pozitīvi ir ietekmējusi teritorijas ilgstoša atrašanās Ogres pilsētas zaļajā zonā, kur mežstrādei bija noteikti ierobežojumi, kā arī kopš 2004. gada noteiktais īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un *NATURA 2000* teritorijas statuss.

Lielāko daļu dabas parka mežu apsaimnieko SIA „Rīgas meži”, nelielu platību parka austrumu malā – Ogres pilsēta. *Mežstrāde*, kas mežainās teritorijā ir viens no spēcīgiem traucējumfaktoriem, dabas parkā nav intensīva un periodiski tiek veikta tikai nelielā daļā mežu un atbilstoši vispārējiem īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem (MK noteikumi Nr. 264). Plašākie traucējumi ir divas kailcirtes, kas veiktas pirms teritorijai tika noteikts aizsardzības statuss (2001. gadā – 4,9 ha platībā: 129. kv. 10. nog., un 2003. gadā 2,5 ha platībā: 148. kv. 2. nog.). Šajā laikā saudzīga meža izmantošana (kopšanas cirte) veikta arī 142. kvartālā, kur ir diezgan daudz reto un īpaši aizsargājamo augu sugu atradņu. 2010. gada rudenī 148. kvartāla 7., 8., 14., 19., 20., 21. nogabalā (7,7 ha platībā) ir veikta krājas kopšanas cirte. Kokaudze ir izretināta, tajā izveidojušies atvērumi. Cirte šajās aizsargājamo biotopu platībās veikta tai nepiemērotā laikā, kad pēc ilgstošām un spēcīgām rudens lietavām zemes virskārta ir bijusi ļoti slapja, tāpēc ir stipri bojāta zemsedze un iebrauktas dziļas risas; vietām koki ir nobrāzta miza. 2011. gadā krājas kopšanas cirte veikta arī 143. kvartāla 24. nogabalā.

Daļā dabas parka pārmitro mežu reljefa pazeminājumos osa grēdu piekāpēs pirms 1990. gada ir veikta *meža meliorācija*. Meži nosusināti, izrokot sekļus meliorācijas grāvjus, to kopgarums ir 2,7 km; grāvji sen nav tikuši tīrīti, tie ir aizauguši, vāji pilda savas funkcijas un to ietekme pašlaik ir neliela. Meliorācijas rezultātā pazeminājumiem raksturīgie pārmitrie meži šajās vietās ir pārveidoti un ir radusies jauna meža biotopu grupa – nosusinātie meži, kas dabiskās osu ekosistēmās nav sastopami.

1.4.2.2. Rekreācija

Rekreācija ir viens no galvenajiem, tradicionāliem un ilgstošiem Ogres Zilo kalnu teritorijas izmantošanas veidiem. Tās priekšnoteikumi ir:

1) augsts rekreatīvais potenciāls dabas apstākļu dēļ – ļoti pievilcīgās un dažādās ainavas, artikulētais reljefs, meži, t.sk. atpūtai ļoti piemērotie – gaiši priežu meži, pēdējā laikā arī – lielas ūdenstilpes esamība, 2) ģeogrāfiskais novietojums – tuvu apdzīvotām vietām un satiksmes ceļiem.

Atpūtas iespēju spektrs ir ļoti plašs – no pastaigām un uzturēšanās svaigā gaisā un mežā līdz tautas un profesionāla līmeņa sporta sacensībām. Pēdējos gados dabas parkā vērojama būtiska rekreācijas mērogu paplašināšanās un slodžu palielināšanās, kā arī atpūtas veidu struktūras maiņas. Piemēram, pēdējā laikā būtiski pieaug riteņbraukšanas sporta, t.sk. kalnu riteņbraukšanas (MTB) sporta aktivitāšu apjoms, parādās daži ekstrēmo sacensību veidi (sīkāk 1.4.2.2.2. nod.).

1.4.2.2.1. Dabas parka apmeklētāji

Nav oficiālu datu par *cilvēku skaitu*, kas apmeklē dabas parku rekreācijas nolūkā. Vienīgā zināmā uzskaitē notikusi 20. gs. 70. gados (1973–1975), to veica toreizējā Mežzinātnes problēmu institūta Dabas aizsardzības daļas darbinieki Žaņa Sūnas vadībā (Sūna 1976) (sīkāk A.1. piel.). Tika konstatēts, ka vasaras sezonā kores takas vidējais noslogojums ir ļoti liels – 16–22 gājēji stundā jeb viens gājējs katrās 3–4 minūtēs.

Orientējošam pašreizējās apmeklētības raksturojumam izmantoti dati par iedzīvotāju skaitu dabas parkam tieši piegulošajā mikrorajonā, sporta pasākumu organizētāju aplēses, dabas pētnieku, meža darbinieku, Ogres Meža tehnikuma darbinieku novērojumi, tiem vairāku gadu laikā periodiski uzturoties parkā, kā arī vispārīga informācija, kas iegūta personīgās sarunās, aptaujājot parka apmeklētājus, Ogres un Ikšķiles iedzīvotāju pārstāvjus u.c. (1.2. tab.).

1.2. tabula. Dabas parka pašreizējo apmeklētību raksturojoši orientējoši dati

Rādītājs	Skaits	Iespējamais DP apmeklētāju skaits mēnesī, cilvēki, <i>v/a</i>
Iedzīvotāju skaits DP tieši pieguļošā mikrorajonā	~4500 cilv.	~7000-15000
Suņu skaits DP tieši pieguļošā mikrorajonā	~60-100 suņi	~1000-2000 (<i>cilvēki ar suņiem</i>)
Atpūtnieki Dubkalnu karjerā* vasarā, brīvdienās: (svētdienas pēcpusdienā – 11.07.2010.) (t.sk. <i>ar vieglām automašīnām (v/a)</i>)	150-160 cilv. (29 v/a , t.sk. 6 v/a – mežā)	~1200, (~ 200 v/a , t.sk. ~ 50 v/a mežā)
Orientieristi (OK aprēķini par 2010-2011): treniņu (2-3x nedēļā) dalībnieki sacensību (4-5x gadā) dalībnieki	~10-20 cilv. ~30-60 cilv./vienā reizē	~150 -
Slēpotāji (OSK aprēķini par 2010-2011): sniega sezonā, darbdienās** sniega sezonā, brīvdienās**	~30-100 (200-300) cilv. ~100-350 (200-500) cilv.	~1500 (~4000) ~1800 (~2500)
Iznomāti slēpju pāri (NP dati): sestdienās** svētdienās**	~80 slēpju pāri ~100 slēpju pāri	~300 ~400

Saīsinājumi: DP – dabas parks, OK – orientēšanās klubs „Ogre”, OSK – „Ogres slēpotāju klubs”, NP – inventāra nomas punkts Ogrē, Zilokalnu prospektā, *v/a* – vieglās automašīnas;

* peldsezonā labos laika apstākļos, brīvdienās (M. Laiviņa, S. Laiviņas uzskaitē);

** ziemā, sniega sezonā (iekavās un slīprakstā – prognozējamais slēpotāju skaits pēc jauno (6 m plato) distanču slēpošanas trašu ierīkošanas).

Apmeklētāju kontingents ir daudzveidīgs. Dabas parkā atpūšas visu vecumu grupu cilvēki, kā arī cilvēki ļoti dažādā fiziskā formā – no personām ar speciālām vajadzībām līdz augstas klases sportistiem. Visvairāk parku apmeklē Ogres pilsētas

iedzīvotāji, mazāk – Ikšķiles pilsētas un Ogres tuvākās apkārtnes iedzīvotāji, bet epizodiski – arī citi Ogres novada un Ikšķiles novada iedzīvotāji, kā arī atbraucēji no Rīgas un citiem novadiem (galvenokārt brīvdienās, kā arī piedaloties organizētos sporta pasākumos).

1.4.2.2.2. Atpūtas aktivitātes

Rekreāciju dabas parkā var iedalīt vairākās aktivitāšu veidu grupās. Dažādažām grupām ir atšķirīgas vajadzības pēc aprīkojuma un infrastruktūras; atšķirīga ir arī to ietekme uz teritoriju.

1. Neorganizētā mazaktīvā atpūta. Šim tradicionālajam un masveidīgākajam rekreācijas veidam parkā nododas skaitliski lielākā atpūtnieku grupa. Teritoriāli šis atpūtas veids aptver galvenokārt parka austrumu daļu, kas tuvāk Ogres pilsētai, un absolūtais vairākums tā izmantotāju ir Ogres iedzīvotāji – cilvēki, kas regulāri dodas pastaigāties vai pasēdēt parka teritorijā, lai pabūtu dabā un mežā. Starp tiem ir arī atpūtnieku grupa, kas parkā uzturas kopā ar bērniem līdz gada vecumam, kā arī ar bērniem pirmskolas un jaunākajā skolas vecumā.

Viens no izplatītiem pastaigu paveidiem ir pastaigas ar suņiem. Parka austrumu malā, Ogres pilsētas teritorijā, un īpaši Zilo kalnu dzīvojamā masīva tuvumā, ikdienas pastaigā suņus izved desmitiem cilvēku.

2. Neorganizētā aktīvā atpūta. Pie šīs grupas pieskaitāma individuāla *skriešana, soļošana, nūjošana*, šīs aktivitātes saistītas galvenokārt ar parka austrumu un vidusdaļu. Pēdējos gados arvien populārāka kļūst *riteņbraukšana*. Individuālie riteņbraucēji brauc visā parka teritorijā, bet lielākās plūsmas ir parka rietumu daļā, kur artikulētais reljefs piemērots arī braukšanai ar kalnu divriteņiem.

Neorganizēta *slēpošana* aptver visu parka teritoriju. Brīvdienās labos sniega apstākļos uz Ogres Zilajiem kalniem brauc slēpotāji arī no Rīgas, Salaspils un citām vietām. Tomēr šo atbraucēju skaits, salīdzinot ar laiku pirms 10-20-30 gadiem, sakarā ar pieaugošām slēpotāju iespējām izvēlēties citas slēpošanas vietas, ir jūtami samazinājies, taču, pateicoties pēdējo gadu labvēlīgajām ziemām, distanču slēpošana atgūst popularitāti un piesaista aizvien vairāk cilvēku.

Atklātos koridorus stāvajās nogāzēs neliels cilvēku skaits (lielākoties pusaudži un jaunieši) izmanto *nobraucieniem* ar slēpēm un sniega dēļiem. Bijušajā kvartālā 154. meža kvartāla austrumu daļā ir ierīkots neliels paštaisīts snieģadēļu trampļīns. Atklāto joslu, kas šķērso osa dienvidu nogāzi Ogres pilsētas teritorijā (pretī Zilokalna prospekta dzīvojamām mājām Nr. 18., 20.), bērni un pusaudži izmanto nobraucieniem ar kamaniņām un citiem braucamrīkiem. Šajā koridorā cilvēki brauc arī ar sniega dēļiem, un te nereti rodas bīstamas situācijas, jo nobraucieni šajā vietā notiek stihiski un neievērojot drošību. Pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērni nobraucieniem ar slēpēm, ragaviņām un divriteņiem izmanto lēzenās nogāzes parka austrumu galā, tāpēc šajā zonā nereti rodas konfliktsituācijas, ko izraisa slēpotāji vai ātri braucoši riteņbraucēji.

Parka rietumu daļā notiek neregulāras *izjādes ar zirgiem*, pārsvarā – ar parkam tuvējās z/s „Mangaļi” zirgiem. Tām izmanto diezgan plašu taku tīklu, kas daļēji ir z/s īpašnieka Valda Mangaļa paša veidots (pēc V. Mangaļa stāstītā – pirms gadiem 30) toreiz diezgan mazapmeklētajā parka rietumu daļā. Parka rietumu un vidusdaļā pastāv sadursmes risks, jo daudzviet vienas un tās pašas takas izmanto gan izjādēm ar zirgiem, gan riteņbraukšanai, gan individuālai slēpošanai; dažreiz izjādes notiek arī pa distanču slēpošanas takām, tā tiek bojāts taku segums.

Pēdējos gados daudzskaitlīgāka kļūst *atpūta pie ūdens*: peldēšanās Dubkalna karjera ūdenstilpē, ziemā – atpūta uz ledus. Dabas parkam jaunais atpūtas veids (ūdenstilpes te sāka veidoties kopš 2003. gada) kļūst arvien iecienītāks, ūdenstilpi sāk izmantot arī nirēji un makšķernieki. Brīvdienās karstā laikā pie ūdens atpūšas ļoti daudz cilvēku (1.2. tab.), kaut arī pie ūdenstilpes nav nekāda labiekārtojuma.

3. Organizētā aktīvā atpūta un sports. Starp vislabāk organizētajiem un ilgstoši attīstītajiem sporta veidiem dabas parkā ir *slēpošana, skriešana un orientēšanās*. Osa grēdas ziemeļu nogāzē ir ierīkotas, tiek uzturētas, koptas un marķētas distanču slēpošanas takas – pieci dažāda garuma apli (klasikas, slīdsoļa, veterānu, dāmu, Zilo kalnu aplis), tās pārrauga un apsaimnieko „Ogres slēpotāju klubs”. Šajās takās regulāri slēpo daudz cilvēku, notiek treniņi, tiek organizētas sacensības, kas ir populāras un piesaista daudz dalībnieku (piemēram, 2011. gada janvārī Ogres novada atklātajā čempionātā dažādās vecuma grupās piedalījās 179 dalībnieki). Pie dabas parkam tradicionāliem sporta veidiem pieder arī *skriešana*. Skrējēji trenējas un rīko sacensības galvenokārt parka austrumu daļā. Populāri ir regulārie „Zilo kalnu skrējieni”. Ilgstoši dabas parkā attīstītais tradicionālais sporta veids ir *orientēšanās sports*. Visā parka teritorijā notiek regulāri orientieristu treniņi un sacensības, ko organizē orientēšanās klubs „Ogre”. Orientieristu izmantotās treniņu vietas redzamas B.10.2. pielikumā, tām nav vajadzīgs speciāls aprīkojums.

Pēdējos gados parkā strauji attīstītās *velosports*, t.sk. arī kalnu riteņbraukšana, ar MTB divriteņiem. Teritorijas rietumu, dienvidrietumu un vidusdaļā tiek rīkotas sacensības, arī ekstrēmās sacensības, tās organizē biedrība „24h MTB” (tradicionālās 24h kalnu riteņbraukšanas sacensības, ziemas sacensības „Dubļainā sniegpārsla”), kā arī SIA „Velosports” (nakts braucieni ar „Trek” veikalu). Riteņbraucēju takas netiek speciāli koptas un uzturētas, kā arī vienoti marķētas.

Pēdējos gados tiek rīkoti arī masveida pasākumi un sacensības uz ūdenstilpes ledus (piemēram, „Sportland” rīkotais pasākums 29. un 30. janvārī).

Dabas parks diezgan plaši tiek izmantots arī dažādu sporta veidu treniņiem, t.sk. arī mācību iestāžu audzēkņu sporta nodarbībām.

4. Neatļauta atpūta. Ir cilvēki, kas dabas parkā nodarbojas ar īpaši aizsargājamā teritorijā neatļautiem atpūtas veidiem. Tie ir kvadriciklisti un motociklisti, retāk – braucēji ar apvidus automašīnām, kas gan vasarā, gan ziemā nobrauc no ceļiem un braukā pa takām, stigām, kā arī ārpus tām, ziemā – arī pa ūdenstilpes ledu.

1.4.2.2.3. Rekreācijas negatīvā ietekme uz teritoriju un izraisītie traucējumi

1. Pārvietošanās koridoru tīkls. Viens no nozīmīgiem traucējumfaktoriem, kas pašlaik ietekmē teritoriju, ir biežais *ceļu un taku tīkls* (B.4., B.10.1. piel.). Tas stipri sašķeļ un fragmentē biotopus, kā arī rada tranzīteritorijām raksturīgus draudus: apdraudējumu piesārņot dabas parku ar atkritumiem un citām vielām, ienest teritorijā tai svešas augu un dzīvnieku sugas u.c. Ceļu (meža ceļi), taku un kvartālstīgu kopgarums parkā ir gandrīz 60 km (1.3. tab.), no tā pāri par 40 km ir takas. Pa grants ceļu Jaunogre–Ikšķile, kas šķērso teritoriju pa tās dienvidu daļu, kā arī pa ceļu P5–Ikšķile, teritorijas ziemeļu daļā, ir regulāra mehānisko transportlīdzekļu kustība; plaši tiek lietoti arī citi ar automašīnām izbraucamie meža ceļi, īpaši karjera apkārtnē. Takas, kas veido biezu tīklu visā teritorijā, izmanto pastaigām, visintensīvāk Ogres pilsētas daļā, kā arī aktīvajai atpūtai un sportam – riteņbraukšana, slēpošana, skriešana u.c. (1.6. att.). Viens no galvenajiem cēloņiem pārmērīgi biežajam taku tīklam ir tas, ka tīkls nav speciāli un racionāli plānots, bet ilgstošā laikā radies galvenokārt stihiski.

1.3. tabula. Ceļu, taku, kvartālstīgu tīkls

Veids	Garums, km	Blīvums, m/ha	Vidējais platums, m	Platība, ha
Meža ceļi, negrantēti	5.5	17.6	~4.5	~3
Meža ceļi, grantēti	4.3	13.7		
Kvartālstīgas (un takas tajās)	8.7	27.9	~1-2	~4-8
Takas, pārējās (ārpus kvartālstīgām)	40.6	130.1		
Ceļi, takas, kvartālstīgas, kopā	59.1	189.4		~8-12
t.sk.: <i>distanču slēpošanas takas (sporta)</i>	7.3	23.4		
<i>skriešanas takas (sporta)</i>	6.1	19.6		
<i>riteņbraukšanas takas (visas)</i>	22.1	70.8		
<i>izjādes takas (individuālās)</i>	12.3	39.4		

2. Zemesdzemes izmēģināšana. Dabas parkā ir daudz (ap 50 ha) mežu, kuros ir *izmēģināta zemesdzeme*. Visvairāk nomēģinātu platību ir masveidīgāk apmeklētājās teritorijas daļās – Ogres pilsētas teritorijā un Dubkalnu karjera apkārtnē, vietās, kur parka apmeklētāji regulāri pārvietojas ārpus takām un ceļiem. Vidēji izmēģinātās platībās ir izzudis sūnu stāvs, bet tipisko skujkoku meža lakstaugu vietā ieviešas graudzāles un citi mežmalu un lauču augi. Visstiprāk nomēģinātās vietās zemesdzeme ir pilnīgi iznīcināta un ir atkailināta augsnes virskārta. Ja nomēģināšanas intensitāte samazinās, te parādās nomēģinātu vietu augi un ruderālas sugas (sugas, kas saistītas ar cilvēka stipri pārveidotiem un traucētiem biotopiem): dārza virza *Stellaria media*, sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*, lielā ceļteka *Plantago major*, maura retējs *Potentilla anserina*, podagras gārša *Aegopodium podagraria*, parastā vībotne *Artemisia vulgaris*, kā arī graudzāles: parastā smilga *Agrostis tenuis*, maura skarene *Poa annua*, sarkanā auzene *Festuca rubra* u.c.

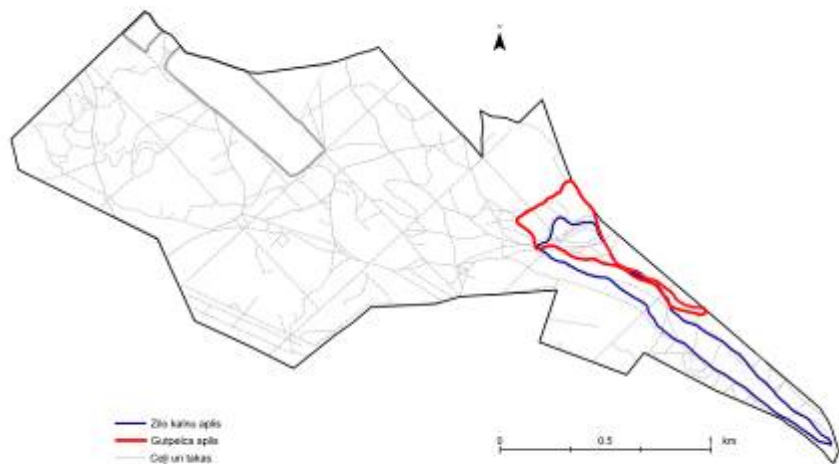
3. Virsas erozija. Erozijas vairāk apdraudētās platības dabas parkā ir stāvās nogāzēs, īpaši – atklātās vietās: meža kvartālstīgās un citās stīgās, kā arī vietās, kur mežs ir skrajš. Te eroziju izraisa gan regulāra nostaigāšana, gan, visstiprāk, braukšana ar motocikliem, kvadricikliem un kalnu divriteņiem, kas regulāri notiek pa daudzām stīgām un takām, vietām arī pa mežu. Erozijjutīgas ir arī nenostiprinātās Dubkalnu karjera stāvās nogāzēs, kuras vasaras sezonā erodē karjera apmeklētāji.

4. Koku bojāšana. Parkā ir izplatīta atsevišķu koku bojāšana. Bojājumi – iecirtumi un iegriezumi stumbros, kas ietekmē koku veselību, kā arī ir vizuāli neestētiski, ir raksturīgi kokiem taku malās. Izplatītākie šāda veida bojājumi ir brūces koku stumbros. Retāk sastopami lieli bojājumi, piemēram, 2010. gada vasarā eksperti konstatēja, ka 148. meža kvartālā takas malā vairākām lielām, pieaugušām, priedēm pie sakņu kakla visapkārt stumbram ir dziļi nokapāta miza un koksnes virskārta, un koki jau ir gandrīz nokaltuši. 2011. gada pavasarī šādi bojātas te bija vēl dažas priedes. Karjera apkārtnē raksturīga koku zaru vai koku ciršana, koku stumbru bojāšana, kā arī kritālu vākšana ugunsgrūdu kurināšanai.

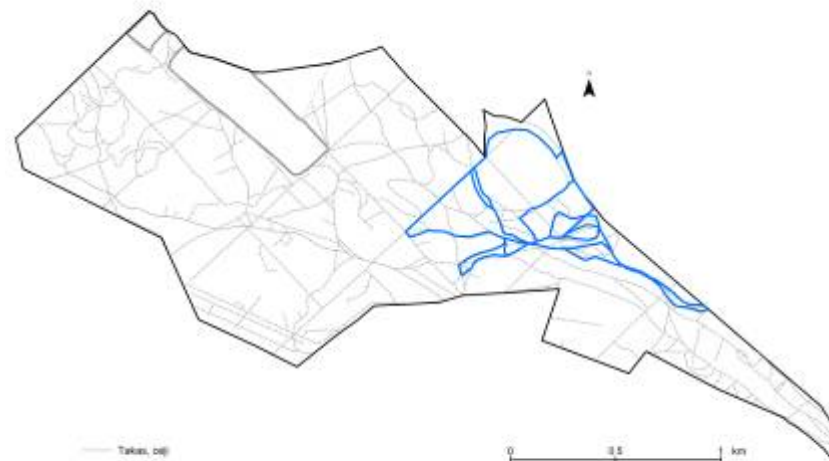
5. Meždegas. Dažās vietās parkā ir redzamas nelielu *meždegu* pēdas; par tām liecina apdegušās priežu stumbru lejasdaļas. Redzams, ka meždegas izceļas periodiski, īpaši parka rietumu daļā, kur ir sausie oligotrofie meži (silts, mētrājs); visas pazīmes liecina, ka tās ir cilvēka izraisītas.

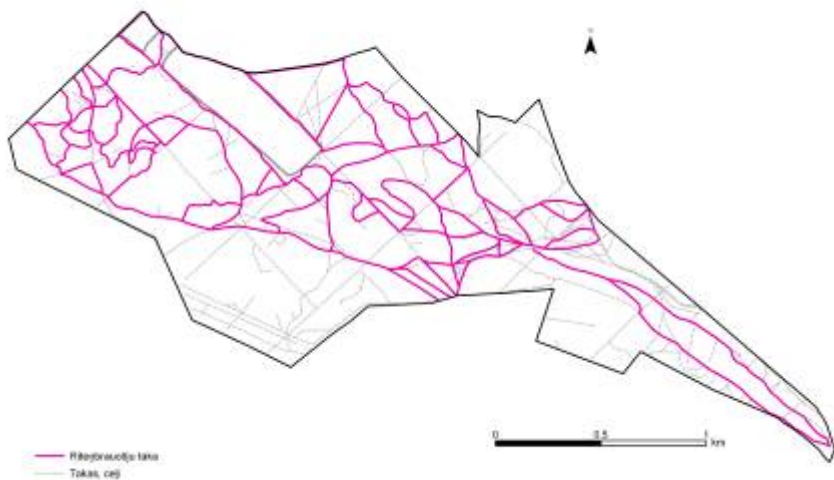
Skrējēju sporta takas

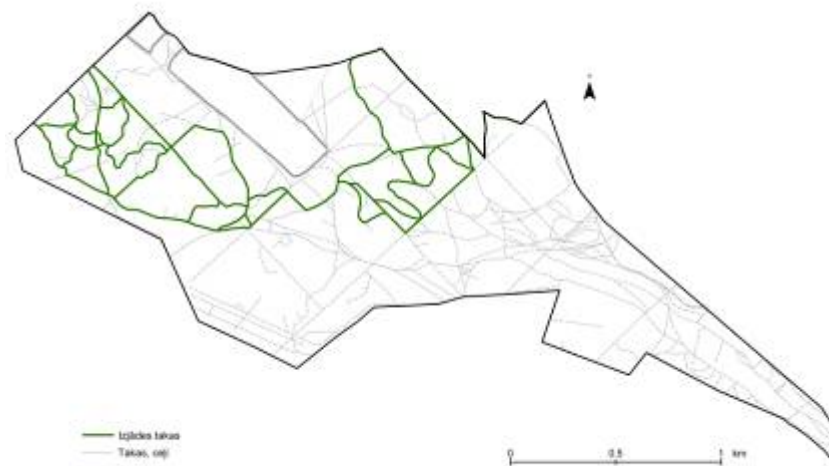
Slēpotāju sporta trases

Riteņbraucēju trases un takas

Izjādes takas

1.6. att. Esošais dažu atpūtas un sporta veidu taku tīkls

6. Teritorijas eutrofikācija un piesārņojums. Būtisks rekreācijas izraisīts traucējumfaktors, kas pamazām aizvien vairāk ietekmē biotopus parka apmeklētākajās daļās, ir *teritorijas eutrofikācija*. Netieši teritorija eutroficējas tuvējās pilsētvides ietekmē. Tiešo eutrofikāciju rada biogēnie atkritumi, ko teritorijā ienes lielais cilvēku skaits, kā arī suņi un zirgi, kas uzturas parkā. Tās ir cilvēku ienestās organiskās vielas, kā arī cilvēku un dzīvnieku, suņu un zirgu, ekskrementi. Biogēno piesārņojumu veicina nepietiekošā infrastruktūra, jo dabas parkā nav nevienas tualetes, kā arī nav atrisināts jautājums par suņu ekskrementu savākšanu, viens no iemesliem ir arī nepietiekošā parka uzraudzība. Teritorijā regulāri tiek izmesti arī dažādi citi sadzīves atkritumi, retumis arī izgāzti sadzīves vai rūpnieciskie atkritumi lielākā apjomā.

7. Secinājumi: tāpat, pašlaik galvenais faktors, kas negatīvi ietekmē dabas parka teritoriju, radot dažādus traucējumus, ir vāji organizētā un slikti uzraudzītā apmeklētāju uzturēšanās dabas parkā. Šie traucējumi skar praktiski visu teritoriju, bet to raksturs, intensitāte un radītās sekas atšķiras gan atkarībā no rekreācijas veida, gan teritoriāli.

Pēc nodarītā kaitējuma rekreācijas veidus un atpūtnieku kontingentu var iedalīt vairākās grupās. Teritorijai nodarītais kaitējums ir:

- 1) ļoti liels – neatļauta (dabas parkā ar likumu aizliegtā) braukšana ar mehāniskiem transportlīdzekļiem (kvadricikli, motocikli, automašīnas),
- 2) liels – sistemātiska gājēju un riteņbraucēju pārvietošanās ārpus pārvietošanās koridoriem, ugunsgrēku kurināšana,
- 3) vidējs – riteņbraukšana, pārvietojoties pa takām (risas, erozija), orientēšanās sports,
- 4) mazs – pārvietošanās pa pārvietošanās koridoriem (gājēji, skrējēji u.c.), slēpošana, peldēšanās, niršana, makšķerēšana u.c.

Nepietiekošās uzraudzības dēļ lielāku vai mazāku kaitējumu regulāri nodara arī dažādas neatļautas darbības: koku bojāšana, inventāra bojāšana, teritorijas piesārņošana, t.sk. suņu ekskrementu nesavākšana.

1.4.2.3. Citi izmantošanas veidi un traucējumi

Grants ieguve

Būtiskus (katastrofālus) traucējumus teritorijā radīja 20. gs. 50. gadu beigās sāktā *grants ieguve* Grantskalnos. Pārtraucot grants ieguvi (2003. gadā), teritorijā lielā platībā bija izveidots Dubkalnu karjers (karjera garums 1 km, vidējais platums 200 m; kopplatība 20,8 ha). Šajā platībā bija pilnīgi iznīcināti līdzšinējie osu mežu biotopi un tika radīti jauni, osu grēdai neraksturīgi biotopi – stāvoši saldūdeņi mākslīgi veidotos un stāvos, erozijai pakļautos krastos (sīkāk 2.3.3. nod.).

Ūdens ieguve

Dabas parka teritorijā osu grēdas dienvidu nogāzes un piekājēs 20. gs. 60-70 gados tikusi ierīkota liela centralizēta ūdensgūtne Ogres pilsētas un rūpniecības objektu, galvenokārt Ogres Trikotāžas kombināta, apgādei ar ūdeni. Dabas parka teritorijā ~40 ha platībā ir izvietoti 12 *ūdenspārgādes dziļurbumi*: ap 160-180-200 m dziļas artēziskās akas un to aprīkojums – nelielas sūkņu mājas iežogotos laukumos, ap 30 m rādiusā (B.4. pielik.); daļa dziļurbumu ir ārpus dabas parka, tā pierobežā. Pēdējos gados ūdens ieguve no šīs ūdensgūtnes akām ir būtiski samazinājusies, 2011. gada ziemā vairs darbojās tikai dažas akas, pašlaik arī to ekspluatācija ir pārtraukta. Ogres SIA „KP Tehnoloģija”, kas apkalpo šīs ūdensguves vietas, 2011–2012 gadā paredz pilnīgu ūdensgūtnes slēgšanu, dziļurbumu tamponēšanu un

virszemes aprīkojuma demontāžu (mutisks SIA „KP Tehnoloģija” inženiera J. Reneslāča ziņojums). Ogres pilsētas ūdensapgādi tagad nodrošina ūdensgūtne ar dziļurbumiem uz dienvidiem no dabas parka.

Komunikāciju trases un līnijas

Parkā pašlaik ir divas *elektrolīniju trases*, viena (0,6 km garumā) šķērso dabas parku ziemeļu–dienvidu virzienā pa kvartālstīgām, otra (1,2 km) iet pa parka dienvidu robežu. Elektrolīniju joslās ir zālaugu veģetācija; kas pakāpeniski aizaug ar krūmiem, bet apaugums periodiski tiek novākts.

Citi izmantošanas veidi

Medības. Medību tiesības Ogres Zilo kalnu teritorijā pieder Rīgas Domei. Tā kā dabas parkā lielie medījамie dzīvnieki uzturas reti, medībām šeit ir tikai gadījuma raksturs.

Izglītošana, zinātniski novērojumi. Ogres Zilo kalnu mežaudzes epizodiski izmanto Ogres meža tehnikums – kā ērti pieejamu bāzi lauka nodarbībām, dažreiz arī specifisku iemaņu un zināšanu sacensību organizēšanai. Dabas parks nereti tiek ietverts skolēnu pārgājienu maršrutos un tiek arī izmantots mācību nodarbībām. Teritorijā epizodiski notiek dabas speciālistu ekskursijas, kā arī tiek veikti zinātniski novērojumi, ko veic, piemēram, Latvijas Botāniķu biedrības biedri, LU Bioloģijas institūta un citi speciālisti.

Savvaļas produktu ievākšana. Parks tiek izmantots arī ogošanai, teritorijā lasa mellenes, meža zemenes, dzērvenes, bet bagātīgu ogu vietu te nav. Parkā ir diezgan daudz sēņotāju, kas sēņo gandrīz visā teritorijā. Tomēr īpaši labu sēņu vietu parkā nav, un vairumam sēņošana ir atpūtas veids. Līdzīgi ir ar makšķerēšanu ūdenstilpē, jo zivju tajā pagaidām nav daudz.

Pēc ekspertu, kas dabas parkā veic novērojumus, un vietējo iedzīvotāju stāstītā, kā arī saskaņā ar 2004. gada Dabas aizsardzības plānā publicēto informāciju, teritorijā ir izplatīta dekoratīvo augu ievākšana gan pašu vajadzībām, gan pārdošanai, tāpat arī dažādu dabas materiālu vākšana floristikas izstrādājumiem. Biežāk ievāktās sugas ir gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, retāk – parastais plakanstaipeknis *Diphasiastrum complanatum*, čemuru palēks *Chimaphila umbellata* un mūžzaļā miltene *Arctostaphylos uva-ursi*, sūnas – spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* un Šrēbera rūšaine *Pleurozium schreberi*, sfagnu sūnas, *Cladina* ģints ķērpju sugas, tiek grieztas lazdu klūgas, kadiķu, egļu, priežu un bērzu zari, kā arī plūkti dažādi ziedošie augi, t.sk. aizsargājамie augi: silpuresnes *Pulsatilla*, naktsvijoles *Platanthera*, pat arī īpaši retās Ruiša pūķgalves *Dracocephalum ruyschiana* (sīkāk 2.4.5. nod.).

Teritorijas austrumu malā masveidā tiek praktizēta *suņu izvešana vai izlaišana* to dabisko vajadzību kārtošanai. Šāda dabas parka izmantošana ir jāpārtrauc, Ogres novada pašvaldībai ir jāmeklē alternatīvas iespējas un alternatīva teritorija, kur izvest suņus šādā nolūkā.

Seni traucējumi

Daļu senu cilvēka darbības radītu traucējumu var uzskatīt par neaktuāliem un pašlaik nebūtiskiem, tomēr to pēdas ir saglabājušās. Par senāk veiktām cilvēka darbībām liecina vairākās vietās joprojām redzamās mākslīgās mikroreljefa formas. Pie tām pieder bijušie Pirmā pasaules kara *ierakumi (tranšejas)*, kas pārsvarā ir parka rietumu daļā: Ozolkalnos, Grantskalnos un Augstajos kalnos. Tās ir daļēji aizbirušas ar zemi, aizaugušas arī ar krūmiem un kokiem, vietām tajās sabērti atkritumi. Parka dienvidrietumu daļā ir saglabājušies vairāki *mākslīgi uzbērumi* – šauri vaļņi (augstums

līdz dažiem metriem) – senu ceļu vietas vai bijušās militāro mācību vietas (piem., 128. kv. 4. nog.). Parka austrumu daļā osa ziemeļu nogāzē ir vairākas *mākslīgas iedobes* (ap 5 x 5m plašas un 1,5 m dziļas), kas izraktas LPSR (Latvijas Padomju sociālistiskā republika) laikā Padomju armijas apmācībām.

1.4.3. Paredzamā antropogēnā slodze teritorijā

Tiešu uzskaites datu par dabas parka apmeklētāju skaitu nav, jo apmeklētāji netiek reģistrēti, pēdējos 40 gados nav veikti arī speciālas uzskaites, tomēr novērojumi un netiešas ziņas liecina, ka apmeklētāju skaits ir liels (sīkāk 1.4.2.2. nod.). Pašlaik var nodalīt dažas intensīvāk apmeklētās parka zonas. Visās sezonās visvairāk apmeklēta ir dabas parka austrumu daļa – Ogres pilsētas teritorija un tai tieši piegulošā Ikšķiles novada teritorijas daļa, vasaras sezonā liela apmeklētība ir Dubkalnu karjerā un tā apkārtnē, riteņbraucēju aktivitāšu zona ir parka dienvidrietumu un vidusdaļa. Galvenā slēpošanas sporta zona ir osu ziemeļu nogāzes. Sporta sacensību laikā – distanču slēpošana, orientēšanās sports, kalnu (MTB) riteņbraukšana¹ – cilvēku pieplūdums ir attiecīgajās takās vai norises vietās, kā arī sacensību starta/finiša vietā.

Prognozējams, ka dabas parka teritorijas izmantošana rekreācijai turpmāk nesamazināsies, bet gan palielināsies. Pēdējos gados tas jau notiek, piemēram, ievērojami pieaug vairāku atpūtas veidu masveidība un dažādošanās – riteņbraukšana, slēpošana un atpūta pie ūdens vasarā un ziemā, lielākoties tas notiek stihiski – bez speciālas organizēšanas un plānošanas.

Paredzams, ka pieprasījums pēc atpūtas, sporta un tūrisma iespējām palielināsies arī saistībā ar augošo aktīvās atpūtas un veselīga dzīvesveida popularitāti, cilvēku skaita pieaugumu Pierīgas teritorijās, iedzīvotāju mobilitātes palielināšanos, prognozējamo visu līmeņu tūrisma attīstību. Gan Rīgas reģiona, gan vietējo Ogres un Ikšķiles novadu attīstības stratēģijās uzsvērts, ka īpaši aizsargājamās teritorijas jāiekļauj tūrisma maršrutos, t.sk. – dabas tūrisma maršrutos.

Līdz ar jaunās Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūras darbības sākšanu un sporta organizāciju (slēpotāji, riteņbraucēji u.c.) darbības aktivizēšanos, tiek plānots uzlabot un paplašināt tūrisma un sporta aktivitātēm paredzēto infrastruktūru dabas parkā. Lielākie no plānotajiem objektiem ir jauna tautas slēpošanas sporta taka teritorijas ziemeļu daļā, apgaismota tūristu taka, kas savienos Ogres pilsētu ar Dubkalnu karjeru, asfaltēta skrituļošanas taka, kā arī tūrisma informācijas-sporta centrs un sporta laukums-stadions karjerā (3.3. nod. C sadaļa). Precīzi aprēķini par iespējamo cilvēku skaitu, ko piesaistīs šī infrastruktūra, kā arī par antropogēno slodzi palielinājumu nav veikti, ir tikai provizorisks aplēses. Paredzams, ka dabas parka austrumu daļā apmeklētāju skaits būtiski nemainīsies, toties sagaidāms, ka liela daļa teritorijas apmeklētāju izmantos apgaismoto tūristu taku, kā arī asfaltēto skrituļošanas taku parka ziemeļu robežjoslā (B.10.3. piel.), tā samazinot slodzi pārējā teritorijā.

Apmeklētāju pieaugums sagaidāms Dubkalnu karjera apkārtnē. Jaunos apmeklētājus piesaistīs gan plānotais informācijas un sporta centrs, gan aktivitātes, kas būs saistītas ar sporta sacensībām, apmeklētāju skaita maksimumi būs neregulāri, tie veidosies, izmantojot karjera teritoriju kā sacensību centru. Tomēr paredzamā papildus ietekme uz teritoriju varētu būt neliela, jo būs izveidota nepieciešamā infrastruktūra un nodrošināta uzraudzība. Līdz šim stihiska atpūta, kurā piedalās liels

¹ Kalnu (MTB) riteņbraukšana ir riteņbraukšanas disciplīna, kurā tiek veiktas distances bezceļā un mainīga reljefa trasēs uz īpaša veida MTB (*Mountainbike*) divriteņiem.

cilvēku skaits, šajā teritorijā notiek apstākļos, kad nav pieejama praktiski nekāda infrastruktūra, kā arī nav uzraudzības un kontroles par aizsargājamās teritorijas izmantošanas noteikumu ievērošanu.

Paredzams, ka lielāku apmeklētāju skaitu piesaistīs arī plānotā 6 m platā distanču slēpošanas sporta taka, taču arī tajā apmeklētāju maksimumi būs epizodiski – sacensību laikā ziemas sezonā. Pārējā laikā taku izmantos treniņiem, ziemā – slēpošanai, vasarā – skriešanai, daļēji – riteņbraukšanai. Slēpošanas sacensības un treniņi dabas parkā regulāri notiek arī līdz šim, bet ierobežotākā teritorijā.

Tūrisma aģentūras, pašvaldību un vairāku slēpošanas sporta organizāciju pārstāvji prognozē, ka vienlaikus ceļot labiekārtojuma līmeni un nodrošinot teritorijas uzraudzību, pieaugošās slodzes neradīs papildus kaitējumu dabas vērtībām. Ekspertu novērojumi un sporta organizāciju pārstāvju ziņojumi liecina, ka pašlaik, kad rekreācija dabas parkā attīstās stihiski un nekontrolēti, teritorijai, īpaši – Dubkalnu karjera apkārtnē, tiek nodarīts ievērojams kaitējums, turklāt pēdējos gados vērojama situācijas pasliktināšanās. Tādēļ var prognozēt, ka saglabājot esošo stāvokli, kaitējums teritorijai būs lielāks nekā tad, ja atpūtas iespējas gan tiks paplašinātas, taču rekreācija notiks plānoti un organizēti pa speciāli aprīkotām takām, kā arī būs nodrošināta sistemātiska teritorijas uzraudzība un izmantošanas noteikumu ievērošanas kontrole.

2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS UN SOCIĀLEKONOMISKA VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

2.1.1. Galvenās dabas un sociālekonomiskās vērtības

Ogres Zilie kalni ir Latvijā rets ģeomorfoloģisks un ģeoloģisks veidojums – osu grēda. Aizsargājamā teritorija šeit izveidota tieši specifiskās osu grēdas ekosistēmas un retā biotopu veida – skujkoku meži uz osveida reljefa formām – aizsardzībai. Teritorijai, kā reti sastopamas ekosistēmas un ainavas paraugam, piemīt augsta dabas aizsardzības un ainaviskā vērtība. Osu īpatnību dēļ te izveidojies savdabīgs biotopu komplekss ar tam raksturīgu sugu dzīvotnēm.

Dabas vērtības. Galvenā dabas vērtība ir pati *osa grēda un ar to saistītie Latvijā un Eiropā aizsargājamie biotopi* – skujkoku meži uz osveida reljefa formām (ES aizsargājamā biotopa kods – 9060), kas aizņem lielāko daļu no parka platības (73,9 %), tāpēc dabas parks ir nozīmīga osu biotopu un osu mežu aizsardzības teritorija. Pavisam dabas parkā tiek aizsargāti 3 Latvijā un ES aizsargājamo biotopu veidi (2.1. tab., sīkāk 2.3.2. nod.), vairāki dabisko mežu biotopu (DMB) nogabali, kā arī 18 reto un īpaši aizsargājamo augu un vairāku aizsargājamo putnu un bezmugurkaulnieku sugu dzīvotnes (sīkāk 2.4. nod.). Dabas parka vērtība ir arī osu grēdām raksturīgais, Latvijā reti sastopamais osu ainavu komplekss.

2.1. tabula. Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamie biotopi

N.p.k.	Biotopa nosaukums	Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu numurs (MK 421)	ES aizsargājamo biotopu kods	Platība (ha)	Platība (%)
1.	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	1.21	9060	214,3	68,7
2.	Purvaini meži		91D0*	16,3**	5,2**
3.	Neskarti augstie purvi		7110*		

Apzīmējumi: * Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājami biotopi, ** biotopi veido mozaīkveida kompleksus

Nozīmīga ir arī teritorijas floristiskā vērtība, konstatētas ne vien *18 retas un aizsargājamās vaskulāro augu sugas*, bet arī samērā pilnīgs osiem raksturīgo sauso gaišo priežu mežu sugu komplekss (A.1. piel.). Visas 2003/2004. gada pētījumos konstatētās ar osu mežiem saistītās retās un īpaši aizsargājamās augu sugas 2010. gada pētījumos tika atrastas atkārtoti. Tas liecina par šo sugu dzīvotņu, kā arī attiecīgo biotopu noturību teritorijā. Pozitīvi vērtējams tas, ka pēc dabas parka statusa noteikšanas teritorijā vairs netiek pieļautas kailcirtes, bet 2000. gadu sākuma izcirtumos notiek apmierinoša meža dabiskā atjaunošanās.

Minēto vērtību dēļ dabas parkam ir nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ne vien Latvijā, bet arī Eiropas aizsargājamo teritoriju tīklā *NATURA 2000*.

Sociālekonomiskās vērtības. Dabas parka galvenā sociālekonomiskā vērtība plašākā skatījumā ir šīs mežainās teritorijas ieguldījums ekoloģiskā stāvokļa optimizēšanā mūsdienu antropogēnajā vidē.

Šaurākā un specifiskā skatījumā vērtība ir tā, ka Ogres pilsētas tiešā tuvumā, arī netālu no Rīgas un viegli sasniedzama no citām apkārtējā reģiona vietām, atrodas plaša, īpaši aizsargāta un saimnieciski samērā maz ietekmēta mežaina teritorija, kurā ir ievērojami daudzveidīgas rekreācijas resursi¹, un kurai piemīt arī nozīmīgs, kaut gan līdz šim maz izmantots, izglītojošs, audzinošs un izpētes potenciāls. Šie resursi koncentrēti ainaviski ļoti pievilcīgā un veselību veicinošā (prieku mežu veselīgais gaiss u.tml.) teritorijā tuvu lielām apdzīvotām vietām – Ogre, Ikšķile, un pie labiem satiksmes ceļiem. Tie nodrošina plaša spektra rekreāciju visos gadalaikos, un tāpēc teritorija izsenis ir tradicionāli ļoti populāra atpūtas vieta.

Dabas parks savas dažādības un pietiekoši lielās platības dēļ var sekmīgi pildīt vairākas dabas aizsardzības un sociālekonomiskas funkcijas; galvenās ir:

- ieguldījums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā Eiropas un pasaules kontekstā²;
- ekoloģiskās funkcijas: uzlabot tuvējās pilsētvides stāvokli, īpaši – gaisa kvalitāti;
- dažādot un bagātināt vidi gan bioloģiski, gan ainaviski;
- nodrošināt Ogres un Ikšķiles novada iedzīvotājiem, kā arī tūristiem, dažādas atpūtas un sporta iespējas rekreatīvi augstvērtīgā dabas vidē;
- pildīt izglītojošas un audzinošas funkcijas, sniedzot iespēju iepazīties ar meža ekosistēmām, īpatnējām reljefa formām, ar meža biotopu dažādību osos, ar meža augu, putnu un dzīvnieku sugām dabiskos apstākļos; dot iespēju veikt zinātniskus pētījumus un novērojumus.

2.1.2. Dabas vērtību saglabāšanai nelabvēlīgie faktori un iespējamo draudu izvērtējums

Neraugoties uz Latvijas īpaši aizsargājamās teritorijas, kā arī *NATURA 2000* teritorijas statusu, dabas vērtību saglabāšanu negatīvi ietekmē vairāki faktori. Dabas aizsardzības plāna uzdevums ir izvērtēt iespējas tos mazināt vai novērst.

Jau ilgstoši galvenais dabas parka izmantošanas veids ir rekreācija. Mežizstrādei un citiem izmantošanas veidiem ir pakārtota nozīme (sīkāk 1.4.2. nod.). Rekreācijas resursi, kā zināms, visintensīvāk tiek izmantoti blīvi apdzīvotās vietās, lielu pilsētu un pilsētu aglomerāciju tuvumā. Arī vairāki citi teritorijas izmantošanas veidi un to radītie traucējumi – pilsētas ūdensapgādes artēziskās akas, komunikāciju trases, vides eitrofikācija – ir tieši saistīti ar dabas parka atrašanos pilsētā un

---

¹ *Rekreācijas resursi*: dabas un cilvēka veidotu faktoru un norišu kopums, kurš piemīt rekreācijas vietai un kuru var izmantot fizisko, garīgo un emocionālo spēju atjaunošanai. Vieni un tie paši resursi – skaistas dabas ainavas, ūdeņu piekrastes, kultūras mantojums, organizēti pasākumi – vienlaikus var kalpot gan tūristu, gan rekreantu piesaistei (Anon. 2008).

² Latvija ir pievienojusies vairākām starptautiskām konvencijām par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un uzņēmusies attiecīgas juridiskās saistības (sīkāk skat. 1.2.2. nod.).

piepilsētā. Tāpēc viens no galvenajiem dabas vērtību saglabāšanai nelabvēlīgajiem, taču nemaināmiem apstākļiem ir dabas parka novietojums Ogres pilsētā un tās tiešā tuvumā.

Galvenais faktors, kas apdraud dabas vērtības, bet kuru ir iespējams un ir nepieciešams mazināt, ir lielās un pieaugošās, lielākoties stihiskās, bet gandrīz nekontrolētās un neorganizētās rekreācijas slodzes. To radītās negatīvās sekas ir (sīkāk 1.4.2.2., 2.3.2., 2.3.4., 2.4.5. nod.):

- 1) haotisks, lielākoties stihiski un neplānoti veidojies taku tīkls, kas aizņem lielu platību un fragmentē biotopus,
- 2) lielas izmīdītas platības,
- 3) virsas erozija (galvenokārt uz nogāzēm),
- 4) teritorijas tieša eutrofikācija,
- 5) invazīvo sinantropo sugu izplatības veicināšana.

Teritorijas pārraudzība, labiekārtojums, esošā infrastruktūra, kā arī slodžu un plūsmu plānošana ir nepietiekama šādai atpūtas intensitātei:

- 1) par maz ir labiekārtotu un marķētu taku, nožogojumu, laipu, kāpņu, atkritumu urnu, nav iekārtotas atpūtas vietas pie ūdens, dabas parkā nav nevienas tualetes,
- 2) pilnīgi nepietiekams ir informatīvais nodrošinājums (informācija par teritorijas dabas vērtībām, aizsardzību, izmantošanas noteikumiem, brīdinājumu un lieguma zīmes),
- 3) nav izveidots noteiktām mērķauditorijām paredzētu labiekārtotu taku un trašu tīkls, kas veidots, plānojot rekreācijas slodzes un plūsmas, kā arī sabalansējot dabas aizsardzības prasības ar rekreācijas iespēju nodrošināšanu.

Būtisks nelabvēlīgs faktors ir nepietiekošā parka uzraudzība, arī audzinošu un izglītojošu pasākumu trūkums. Ilgstoši teritorijas uzraudzība praktiski nav tikusi īstenota. Sekas ir regulāri teritorijas izmantošanas nosacījumu pārkāpumi: neatļauta pārvietošanās teritorijā ar kvadricikliem, motocikliem un automašīnām, koku bojāšana un iznīcināšana, neatļauta augu un citu dabas materiālu ievākšana, teritorijas piesārņošana un piegružošana, atpūtas infrastruktūras bojāšana, mājdzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpumi, nesavācot suņu ekskrementus u.c.

Par dabas vērtību saglabāšanai nelabvēlīgu faktoru varētu kļūt mežizstrāde, ja tā notiek, vadoties nevis pēc teritorijai paredzētajiem individuālajiem, bet pēc vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kā arī neņemot vērā to, ka teritorijā jau ir ievērojami antropogēni traucējumi, ko rada rekreācijas slodzes. Pašreiz mežizstrāde notiek tādā apjomā, kā to paredz vispārējie teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Tātad, aktuālie iespējamie draudi dabas vērtību saglabāšanai ir saistīti ar parka izmantošanu rekreācijai un ar regulāru liela cilvēku skaita uzturēšanos teritorijā; tie ir:

- stihiskās neplānotās un neorganizētās rekreācijas plūsmas un slodzes;
- nepietiekamais labiekārtojuma līmenis un rekreācijas slodzēm neatbilstošā infrastruktūra;
- teritorijas nepietiekamā uzraudzība.

Minētie draudi var tikt būtiski mazināti vai novērsti, ja zemes īpašnieki, apsaimniekotāji, vietējās pašvaldības un sabiedrība tos apzināsies un veiks pasākumus, lai apdraudējumu nepieļautu vai laikus novērstu. Vispārzināms un praksē

pierādīts ir tas, ka rekreācijas negatīvā ietekme ir apgriezti proporcionāla teritorijas labiekārtojuma līmenim un atpūtas organizācijas līmenim. Teritorijas dabas vērtību saglabāšana ir iespējama, ieguldot adekvātus līdzekļus un pūles racionālā slodžu un plūsmu plānošanā, optimālas atpūtas infrastruktūras izveidošanā, teritorijas uzraudzībā, kā arī izglītojot sabiedrību un veicinot tās iesaistīšanos dabas parka pārraudzībā.

2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS

Pēc K. Ramana ainaviskā dalījuma „Ogres Zilie kalni” ietilpst Dienvidvidzemes ainavzemes Kangaru mežaines ainavapvidū (Ramans 1994). O. Nikodemus ainavu kartē dabas parka teritorija iezīmēta smilšaino līdzenumu mežaines ainavzemē kā lokāla unikāla ainava – osu grēdu ainavu mežaine (Nikodemus, Kalniņš 2000).

Īpatnējā un no apkārtējās ainavas atšķirīgā osu grēda dažādo un ievērojami bagātina Ogres un tās apkaimes ainavu. Teritorijas ainavas pamatelements ir osa mežu ainava, ko veido vairāki stipri atšķirīgu, pat kontrastējošu, meža ainavu tipi. Dienvidu nogāzēs ir gaiši, saulaini labi pārskatāmi priežu meži, ziemeļu nogāzēs, galvenokārt parka austrumu daļā – ēnaini, daudzviet pabiezi un vidēji vai vāji caurskatāmi priežu-egļu un egļu meži. Parka rietumu daļā ir vecas, vasarā stipri ēnainas un slikti caurskatāmas priežu-lapkoku (bērzi, apses) audzes ar vidēji biezu lazdu pamežu. Vairākās vietās parkā ir pazeminājumi ar apkārtnei kontrastējošo purvu un purvaino mežu ainavu. Dažās vietās parkā ir vienmuļā un vizuāli maz pievilcīgā nosusināto mežu ainava. Īpaša no pārējās mežainās teritorijas atšķirīga ainava ir parka austrumu malā, Ogres pilsētas teritorijā. Ilgstošas antropogēnās slodzes dēļ te ir izveidojusies priežu parkmeža ainava, ar atsevišķi augošām lielām ainaviski izteiksmīgām priedēm.

Lielākajā parka daļā ainavas ir labi uztveramas un pietiekoši pārskatāmas. Dominē vidējas skatu perspektīvas ar vizuāli pievilcīgām meža ainavām dažādā pakāpē artikulētā reljefā. Izņēmums ir teritorijas rietumu daļas lapkoku meži, kur ainavas uztveri vietām stipri ierobežo biežais pamežs.

Izteiksmīgais un daudzveidīgais reljefs dabas parka ainavas dažādo, bagātina un padara sevišķi interesantas un pievilcīgas. Te ir gan vaļņu virsas, stāvas un lēzenas nogāzes, nogāžu piekājes, pazeminājumi un ielieces, stipri artikulēts sīkpaugurots reljefs parka rietumu daļā. Novietojums reljefā ietekmē arī ainavas uztveri un pārskatāmību, jo reljefs dod lielu iespēju mainīt skatupunktus, iegūt dažādu perspektīvu un redzes leņķus.

Dabas parka ainava lielā teritorijas daļā ir fragmentēta; to caurauž dažādi urbānās ainavas elementi: Ogres ūdensapgādes iežogotās dziļurbumu vietas ar nelielām būvēm, elektrolīniju trases un citas trases, meža kvartālstigas, ceļi, platas takas. Daļa kvartālstīgu, ceļu un taku pilda arī skatu līniju funkciju, un uz tām ir ainaviski izteiksmīgi skatupunkti.

Bijušās industriālās ainavas paraugs ir Dubkalnu karjers. Osu grēdām raksturīgā dabiskā ainava šajā teritorijā ir pilnīgi iznīcināta. Tās vietā izveidojies atšķirīgs ainavu tips, kur nozīmīgākais ainavas elements ir lielā mākslīgos krastos iedziļinātā ūdenstilpe ar bijušās degradētās industriālās ainavas fragmentiem.

Pie ainavu degradējošiem un ar antropogēno ietekmi saistītiem faktoriem jāmin daudzviet haotiskais un pārmērīgi biežais taku tīkls, teritorijas nesakoptība, stilistiski vienota un ainaviski pievilcīga labiekārtojuma trūkums, ainavu degradējošā mežizstrāde dažās parka vietās, kā arī tas, ka bijušā karjera teritorijā ir ruderālas un nesakoptas platības.

2.3. BIOTOPI (raksturojums, dabas aizsardzības un sociālekonomiskā vērtība, ietekmējošie faktori)

2.3.1. Biotopu veidi

Dabas parka biotopi un augu sabiedrības aprakstīti 2010. gada veģetācijas sezonā. Bez tam augāja un biotopu analīzei izmantoti arī 1993–2009 gadā ekspertu veiktie augu sabiedrību apraksti. Biotopu augu sabiedrības aprakstītas pēc Brauna–Blankē metodes, kas dod iespēju dažādu gadu datus analizēt un salīdzināt kā vienotu datu kopu. Apraksta parauglaukuma lielums: mežā 400–750 m², krūmājos un izcirtumos 50–100 m², laucēs, ceļmalās un purvos 9 m². Parauglaukumā procentos (pēc acumēra) novērtēts koku stāva, krūmu stāva, lakstaugu stāva un sūnu stāva projektīvais segums, kā arī katras sugas segums (slēgums) šajos stāvos. Augāja aprakstu dati (276 apraksti) uzkrāti datu bāzē *TURBOWEG*. Meža biotopu analīzei izmantoti arī Valsts Meža dienesta dati.

Biotopu klasifikācija veikta atbilstoši Latvijas Biotopu klasifikatoram (Kabucis 2001). Eiropas Savienības nozīmes biotopi identificēti pēc biotopu noteikšanas rokasgrāmatas „*Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā*” (Auniņš (red.) 2010).

Ogres un Ikšķiles novads un arī Ogres Zilie kalni atrodas Viduslatvijas ģeobotāniskajā rajonā. Rajona ziemeļu daļai, kas atrodas Daugavas labajā krastā, raksturīgi egļu meži un sekundāri bērzu vēri, bet nelielās platībās (upju ielejās un citur) – platlapju meži. Ogres Zilo kalnu specifiskais osu grēdām raksturīgais biotopu komplekss ir atšķirīgs, to veido osu mežu biotopi, t.sk. lielu platībā ir īpaši aizsargājami skujkoku meži uz osveida reljefa formām.

2.3.2. Meža biotopi

Meža biotopu raksturojums

Dabas parka lielāko daļu klāj meži. To platība pēc meža ierīcības datiem ir 288,6 ha¹ (parka mežainums – 92,5 %).

Izplatītākās mežaudzes *veidojošās sugas* ir priede (219,9 ha, 76,2 % no meža kopplatības), bērzs (40,1 ha, 13,9 %), egle (14,5 ha, 5,0 %), baltalksnis (8,5 ha, 2,9 %) un apse (5,6 ha, 1,9 %) (2.2. tab.). Vairāk par 76 % no parka teritorijas aizņem priežu meži.

Mežaudžu *vecuma struktūra* dabas parkā ir daudzveidīga. Priežu un bērzu audzes ir pārstāvētas plašā vecuma grupu spektrā, egļu audzes atbilst briestaudžu un pieaugušu audžu vecuma grupai, bet apšu un baltalkšņu audzes ir tikai pāraugušu audžu vecuma grupā. Parkā dominē trīs vecumu audzes: vidēja vecuma audzes, briestaudzes un vecas (pieaugušas un pāraugušas) audzes (2.1. att.), Nelielā platībā (izcirtumi un dabiski apmežojušās lauces) ir sastopamas jaunaudzes (3 % no audžu kopplatības).

Mežaudžu bioloģiskās daudzveidības potenciālu raksturo pieaugušo un pāraugušo audžu daudzums. *Vecu audžu īpatsvars* dabas parka teritorijā ir augsts – 85,4 ha jeb 30 % no audžu kopplatības. Visas parka baltalkšņa (vecākas par 40 gadiem) un apses (vecākas par 70 gadiem) audzes atbilst šai vecuma kategorijai; vairāk nekā puse – 69 % bērza (vecākas par 70 gadiem) un 56 % egles audžu (vecākas

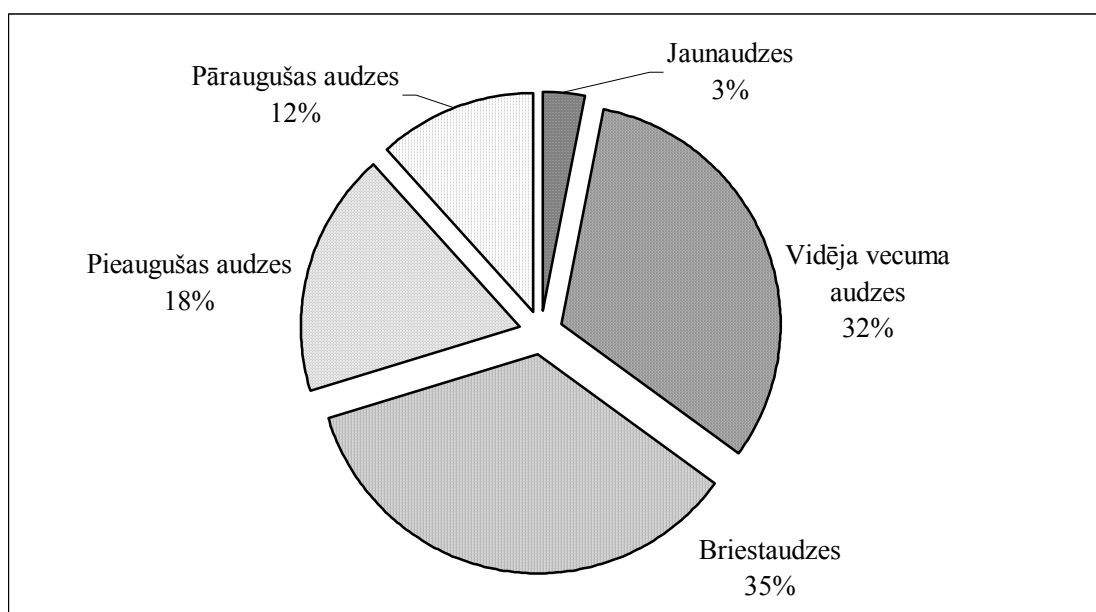
---

¹ Šeit un turpmāk mežaudžu raksturojumam izmantoti Rīgas pilsētas Mežu aģentūras mežierīcības dati (par Daugavas mežniecību) un Ogres pilsētas pašvaldības mežu mežierīcības (2006. gada) materiāli.

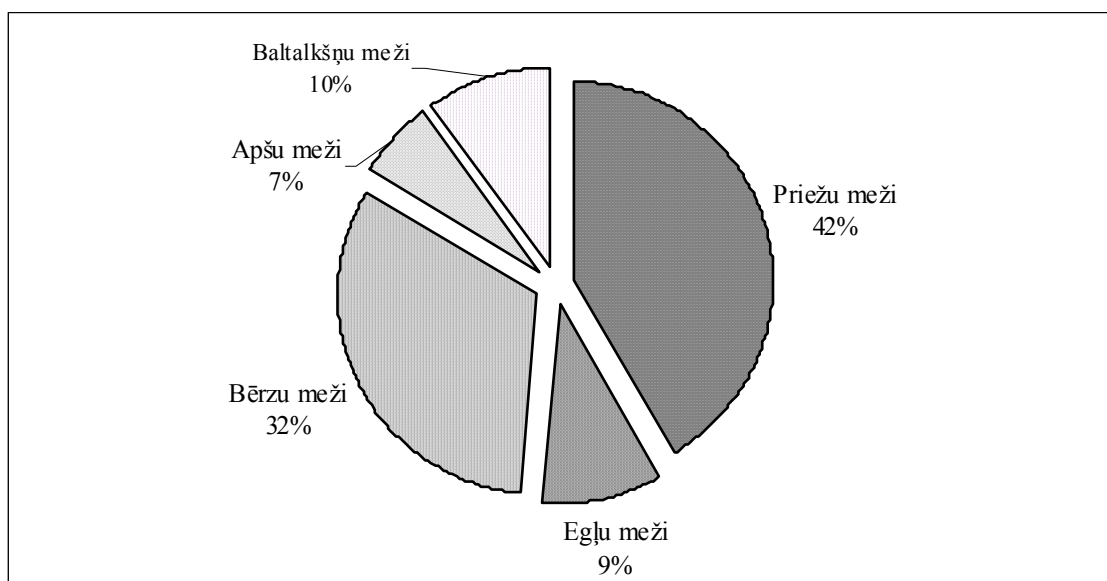
par 80 gadiem) ir pieaugušas un pāraugušas, bet tikai 16 % priedes audžu (vecākas par 120 gadiem) ir pieaugušas audzes. Tomēr lielāko platību veco audžu grupā veido tieši priedes un bērza audzes (2.2. att.). Šāda vecumu struktūra – neliela jaunaudžu platība un relatīvi augsts pieaugušu un pāraugušu audžu īpatsvars – raksturīga ekstensīvi apsaimniekotiem mežiem, arī aizsargājamo dabas teritoriju mežiem.

2.2. tabula. Mežaudžu sugu sastāvs un audžu vecums (platība, ha)

Saimnieciskā vecuma grupa	Mežaudzes suga					Audzes vecums	
	Priede	Egle	Bērzs	Apse	Balt-alksnis	ha	%
Jaunaudze	3,4		5,1			8,5	2,9
Vidēja vecuma audze	86,9		5,6			92,5	32,1
Briestaudze	93,9	6,4	1,9			102,2	35,4
Pieaugusi audze	22,9	8,1	20,4			51,4	17,8
Pāraugusi audze	12,8		7,1	5,6	8,5	34,0	11,8
Kopā, ha	219,9	14,5	40,1	5,6	8,5	288,6	100,0
Kopā, %	76.2	5.0	13.9	1.9	2.9		

2.1. attēls. Mežaudžu vecuma struktūra

2.2. attēls. Bioloģiski veco mežaudžu struktūra

Meža un kopumā dabas parka ekoloģisko situāciju atspoguļo *meža tipu struktūra*. Izplatītākie (80,3 %) ir sausieņu meži, kas aug galvenokārt uz osveida grēdu korēm un to nogāzēs, kā arī normāla mitruma starpvaļņu ieplakās. Valdošie sausieņu meža tipi ir lāns, mētrājs un damaksnis, izplatītākais ir lāns – 49 % no sausieņu mežu kopplatības (2.3. tab.). Sausieņu mežiem līdzīgas ekoloģiskās nišas veidojas arī nosusinātās vietās (šaurlapju āreņos un kūdreņos).

Tikai reljefa pazeminājumos osa grēdas piekāpjē (osa grāvjos) ar augstu gruntsūdens līmeni ir pārmitras augtenes, tajās ir purvāja un niedrāja nogabali (19,7 ha jeb 6,8 % no parka mežu platības). Tie ir abpus Zilo kalnu grēdai, nogāžu piekāpjēs, kā arī deltveida osu sistēmas paplašinātajā daļā starp Grantskalnu un Ozolkalnu grēdu. Šāda meža augšanas apstākļu telpiskā struktūra ir samērā vienkārša un raksturīga visām osveida reljefa formām.

2.3. tabula. Meža tipu struktūra Ogres Zilo kalnu dabas parkā

Meža tips	Platība	
	ha	%
Sils	4,1	1,4
Mētrājs	49,1	17,0
Lāns	113,7	39,4
Damaksnis	54,8	19,0
Vēris	10,1	3,5
Šaurlapju ārenis	8,9	3,1
Šaurlapju kūdrenis	28,2	9,8
Niedrājs	5,6	1,9
Purvājs	14,1	4,9
Kopā	288,6	100,0

Valdošās ir mezotrofās (vid. auglīgas) augtenes (74 %), bet gandrīz piektā daļa mežu aug oligotrofās (mazauglīgās) augtenēs, eitrofu (auglīgu) augteņu ir pavisam maz (3 %).

Veicot sīkāku analīzi par dabas parkā valdošajiem priežu mežiem (grupējot ar divvirziena indikatorsugu klasifikācijas metodi *TWINSPAN*), redzams, ka tie dalās divās ekoloģiski un fitosocioloģiski atšķirīgās grupās, jo pieder pie divām dažādām skujkoku mežu klasēm: temperātie-submeridionālie kserofītie silpuresnes priežu meži (*Pulsatillo-Pinetea*) un boreotemperātie Eirāzijas ziemzaļo mētru skujkoku meži (*Vaccinio-Piceetea*).

Silpuresnes priedes meži Ogres dabas parkā izplatīti galvenokārt saulainajās un sausajās centrālās osa grēdas dienvidu nogāzēs; tie ir tipiski osu meži. Raksturīga šo mežu iezīme ir to piesātinājums ar sugām (dabas parkā parauglaukumā vidēji ir 36-38 sugas, bet atsevišķos aprakstos pat 60 sugas). Jāatzīmē, ka kserofītās priežu mežaudzes pieder pie īslaika (sērijveida) vai daļēji stabilām (kvazistabilām) meža sabiedrībām un viens no to stabilitātes priekšnoteikumiem ir dabiskie (vai nelieli antropogēnie) traucējumi: ierobežota meža degšana, kaitēkļu un slimību invāzija, saudzīga sporādiska mežaudzes retināšana u.c. Šādi traucējumi visumā sekmē daudzveidīga sugu un augu sabiedrību sastāva veidošanos (Bambe 1999, 2010).

Eirāzijas ziemzaļo mētru skujkoku meži Latvijā ir izplatīti un parasta augu sabiedrību klase. Tajā ietilpst sila, mētrāja, lāna, damakšņa, kā arī viršu un mētru āreņu un kūdreņu priežu meža tipi, kas dabas parkā ir sastopami galvenokārt osa grēdas ziemeļu nogāzēs, kā arī nosusinātajos pazeminājumos vaļņu piekājēs un starpvaļņu ieplakās. Sili un mētrāji pieder pie brūklenes priedes mežiem, lāni un damakšņi – pie mellenes priedes mežiem. Nedaudzie dabas parka egļu meži pieder pie melleņu egļu mežiem; dažās vietās ir ruderalizētie sarkanā plūškoka egļu meži (Laiviņš, Laiviņa 1988; Laiviņš 1998).

Divos pazeminājumos abpus centrālajai osu grēdai (grēdas ziemeļu pusē un dienvidu pusē) ir *purvaini meži ar mozaīkveida augsto purvu fragmentiem*. Pazeminājumu vidienē ir augstā purva fragmenti ar retām priedēm un purva bērziem (vidējais vainagu slēgums – 29 %). Sīkkrūmu un lakstaugu stāvā dominē makstainā spilve *Eriophorum vaginatum* un parastais virsis *Calluna vulgaris*, nelielā skaitā, bet konstantas sugas, ir polijlapu andromeda *Andromeda polifolia* un purva vaivariņi *Ledum palustre*. Purvos ir izveidojusies vienlaidus sfagnu sūnu sega. Pazeminājumā osa grēdas dienvidu malā (14. kv. 3. nog.) ap 100 m² platībā sastopams arī boreālās floras elements – pundurbērzs *Betula nana*, kas ir Latvijā īpaši aizsargājama suga (Bambe 2001; Pakalne, Salmiņa 1998; Pakalne et al 2004; Salmiņa 2010).

Augsto purvu fragmentus apjož purvaino mežu josla, kas pamazām paplašinās, augstajam purvam aizaugot. Koku stāvā ir priede un atsevišķi purva bērzi, sīkkrūmu un lakstaugu stāvā valdošie ir sīkkrūmi: purva vaivariņi, zilenes *Vaccinium uliginosum*, brūklenes *V. vitis-idaeus* un mellenes *V. myrtillus*; sastop arī dzērvenes *V. oxycoccus*, spilves, andromedas. Sūnu stāvā bez sfagniem ir arī meža sūnas.

Meža biotopu dabas aizsardzības vērtība

Mežs Latvijā ir viens no galvenajiem ekoloģiskās stabilitātes un bioloģiskās daudzveidības nodrošinātājiem. Ar mežu ir saistītas daudzas augu, sēņu, dzīvnieku sugas, kas citos biotopu tipos nespēj eksistēt un nekad nav sastopamas. Dabas parka mežos ir pārstāvēts diezgan pilnīgs attiecīgo meža tipu sugu komplekss; meža biotopos ir augtenes 16 īpaši aizsargājamām un Sarkanās grāmatas augu sugām un dzīvotnes 3 īpaši aizsargājamām putnu un vairākām aizsargājamām kukaiņu sugām, kā arī augtenes ap 60 tieši osu mežiem specifiskām sugām (2.4.1., 2.4.2. nod., C.2., C.3., C.4. piel.).

Galvenā dabas aizsardzības vērtība dabas parkā „Ogres Zilie kalni” ir lielā platībā sastopamie ES un Latvijā *īpaši aizsargājami meža biotopi – skujkoku meži uz osveida reljefa formām* (ES aizsargājamo biotopu kods 9060, Latvijas biotopu saraksta numurs 1.21), kas aizņem 214,3 ha jeb 68,7 % no parka teritorijas¹. Šie meži veido samērā kompaktu teritoriāli vienotu masīvu (B.7. piel.), bet tos fragmentē ceļi, kvartālstigas, takas. Šie meža biotopi ir saistīti ar grēdveida virsas formām un aizņem krasi atšķirīgus novietojumus tajos: kores, dažādas ekspozīcijas stāvas vai vidēji stāvas nogāzes ar atšķirīgiem apgaismojuma, mitruma režīma, gaisa un augsnes temperatūras apstākļiem, kā arī nogāžu piekājes. Daļa šo biotopu – sausie gaišie priežu meži dienvidu nogāzēs – ir diezgan trausli un jutīgi pret antropogēniem traucējumiem.

Latvijā skujkoku meži uz osveida reljefa formām ir ļoti reti, sastopami tikai aptuveni 1400 ha platībā (0,05 % no Latvijas mežu kopplatības). Tie raksturīgi Lielajiem un Mazajiem Kangariem, Greblūkalnam, Numernes valnim un dažiem citiem osveida veidojumiem. Skujkoku meži uz osveida reljefa formām ir kvazistabilas augu sabiedrības. To pastāvēšana ir saistīta ar parastās priedes attīstību mežaudzē vienas paaudzes laikā, kas ilgst ~200 gadu. Lai osu meži atjaunotos, ir nepieciešami regulāri traucējumi (meždegas, meža cirtes vai citi traucējumi). Dabas parkā paredzēti biotehniskie pasākumi šo mežu saglabāšanai (B.9. piel.).

Bez tam parkā nelielā platībā (16,3 ha, 5,2 % no teritorijas) sastopami arī *ES prioritāri aizsargājami biotopi: purvainie meži (91D0*) ar augsto purvu (7110*)* fragmentiem. Šie biotopi nav iekļauti Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu sarakstā. Dabas parkā tie veido pārmitru oligotrofu augtņu mozaīkveida biotopu kompleksu. Pašlaik notiek pakāpeniska augstā purva fragmentu aizaugšana un dinamiska pāreja purvainā mežā.

Pārmitro mežu un augstā purva biotopu komplekss bagātina dabas parku ar mitrāju sugām, kas citur parkā nav sastopamas, kā arī nodrošina augteni arī parkā vienīgajai īpaši aizsargājamajai boreālajai sugai – pundurbērzam *Betula nana* (atradne 141. kv. 3. nogabalā). Novērojumi rāda, ka pundurbērza atradne ir stabila, kas liecina par sugai labvēlīgiem apstākļiem. Šie biotopi pilda arī ūdens režīma un mikroklimata regulējošu lomu teritorijā.

Šādi pārmitrie biotopi Latvijā nav reti (purvainie meži aizņem 3 % no mežu kopplatības, bet augstie purvi – 4 % no Latvijas platības), un Latvijā tie nav iekļauti īpaši aizsargājamo biotopu sarakstā.

Meža biotopu sociālekonomiskā vērtība

Mežu galvenā sociālekonomiskā vērtība tradicionāli ir bijusi to producētā koksne. Pēdējā laikā aizvien izplatītāks kļūst arī modernais priekšstats par mežu ne vien kā koksnes ražotāju. Zinātniski ir pierādīta meža izcilā ekoloģiskā loma. Mežs tiek novērtēts kā „neaizvietojams biosfēras komponents” (mežzinātnieks Pēteris Zālītis) – vides stāvokļa līdzsvarotājs un optimizētājs mūsdienu antropogēnajā vidē. Tas ir nozīmīgs skābekļa producētājs un oglekļa gāzes akumulētājs, klimata svārstību (t.sk. sezonālo svārstību) regulētājs un izlīdzinātājs, gaisa attīrītājs un

---

¹ Skujkoku meži uz osveida reljefa formām ir „...mežu veģetācijas komplekss uz osiem, osveida reljefa formām un to tuvumā. Biotopu veido augu sabiedrību komplekss, kas ir atkarīgs no reljefa, tāpēc ... biotopa robežas nosaka pēc tā, cik tālu ir sastopami glaciofluviālas izcelsmes grantaini nogulumi, ... noteicoša ir ģeoloģiskā izcelsme – osveida reljefa forma ...”. (*Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata*. Rīga 2010).

dezinficētājs, dūmgāzu un cita atmosfēras piesārņojuma filtrētājs un uztvērējs utt. Pēc P. Zālīša, vērtējot 10 ballu skalā, saimniecisko mežu ekoloģiskais nozīmīgums ir 1 balle, pilsētu zaļo zonu mežsaimniecisko mežu – 4 balles, bet īpaši aizsargājamo mežu ekoloģiskais nozīmīgums ir 9 balles (Zālītis 2006).

Dabas parka „Ogres Zilie kalni” galvenā sociālekonomiskā vērtība pašlaik ir labi pieejamie, apjomīgie un kvalitatīvie rekreācijas resursi, kas intensīvi tiek izmantoti. Mežs visā Latvijā tradicionāli ir pildījis un pilda rekreācijas funkciju, jo meža vide ir ļoti piemērota veselīgai atpūtai un relaksācijai; mežs dod iespēju atpūtu savienot arī ar dažādu meža produktu (ogas, sēnes, citi dabas materiāli) ievākšanu.

Dabas parka mežiem piemīt arī izglītojošā un izziņas vērtība dabas vides un dabas daudzveidības iepazīšanā. Šīs iespējas dabas parkā pašlaik tiek izmantotas nepilnīgi. Parkā epizodiski notiek izglītojoši pārgājieni skolēniem, atsevišķas lauka nodarbības Ogres meža tehnikuma audzēkņiem, kā arī mācību nodarbības studentiem un ekskursijas speciālistiem; neregulārus novērojumus dabas parkā veic dažādu dabas zinātņu nozaru eksperti. Galveno parka meža biotopu veidu apskati paredzēts iekļaut plānotās dabas izziņas takas maršrutā.

Dabas parka „Ogres Zilie kalni” kā mežainas, izcili ainaviskas, daudzveidīgai rekreācijai ļoti piemērotas teritorijas sociālekonomiskā vērtība, parku pareizi apsaimniekojot, ir ļoti augsta.

Meža biotopus ietekmējošie faktori

Meža biotopu stāvokli pozitīvi ir ietekmējusi teritorijas ilgstoša atrašanās Ogres pilsētas zaļajā zonā, kā arī kopš 2004. gada noteiktais īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un *NATURA 2000* teritorijas statuss.

Mežizstrādei, kas ir viens no spēcīgākajiem traucējumfaktoriem mežaudzēs, aizsargājamu teritoriju mežos ir noteikti ierobežojumi. Ierobežotas mežizstrādes un saudzīgas apsaimniekošanas rezultātā dabas parkā palielinās mežaudžu vecums un biotopu dabiskums. Meža biotopus un meža ainavu negatīvi ietekmē meža cirtes, ja tās veic, rūpīgi neizvēloties īpaši aizsargājamai teritorijai piemērotāko mežizstrādes tehnoloģiju un cirtes laiku; šāds negatīvs piemērs ir 2010. gadā veiktā kopšanas cirte (1.4.2. nod.).

Jau ilgstoši lielāko negatīvo ietekmi uz meža biotopiem dabas parkā rada stihiskās, nepietiekami plānotās, nekontrolētās un nepietiekami vadītās rekreācijas slodzes. Mežus degradē mežaudžu fragmentēšana biežā ceļu un taku tīkla dēļ, mežu izbraukāšana ar motorizētajiem transportlīdzekļiem, meža zemsedzes izmīdīšana un koku sakņu atkailināšana, augsnes erozijas izraisīšana, koku stumbru bojāšana, koku ciršana un aplauzīšana, meža piegružošana un piesārņošana (1.4.2., 1.4.3. nod.).

Vides eutrofikācija un mežu izmīdīšana maina augteņu un biotopu raksturu, kā arī stimulē invazīvo sinantropu sugu ieviešanos un izplatīšanos.

Vieglāk ievainojamie un jutīgākie pret atpūtas slodzēm ir sausie gaišie priežu meži, sevišķi – meži uz stāvām nogāzēm. To zemsedze viegli pakļaujas izmīdīšanai, koku saknes ātri tiek atkailinātas un ievainotas, augsts ir augsnes erozijas risks (1.4.2., 1.4.3. nod.).

Galvenās problēmteritorijas dabas parkā, kur ir lielākās izmīdītās un ietekmētās meža platības, ir Ogres pilsētas teritorija un Dubkalnu karjera apkārtnē. Ūdenstilpes apmeklētāju dēļ cieš karjera apkārtnes meži, tie tiek izmīdīti un izbraukāti, mežā tiek iebrauktas mašīnas un motocikli gan tādēļ, ka uz ceļa nepietiek vietas, kur apstāties,

gan meklējot paēnu. Krastos, veidojot apmetnes un kurinot ugunscurus, malkai tiek vāktas kritālas, laužti zari, cirsti koki; tas rada arī meždegu risku.

Tiešā antropogēnā ietekme uz ES aizsargājamiem pārmitrajiem mežiem un augsto purvu fragmentiem, kā arī uz DMB nosusinātajos mežos pašlaik ir neliela, jo atpūtai tie maz piemēroti, un cilvēki tos apmeklē reti. Riska faktors varētu būt hidroloģiskā režīma izmaiņas teritorijā, kas būtiski ietekmētu pārmitro mežu un augsto purvu biotopu kompleksu.

Netieša ar rekreāciju saistīta negatīva ietekme ir sinantropo sugu ievazāšana mežaudzēs un mežu eitrofikācija. Eitrofikācijas un izmīdīšanas dēļ mežos parādās biotopu degradācijas pazīmes: zemsedzē ieviešas mežiem neraksturīgas augu sugas, kas sekmē arī lapkoku un krūmu ieviešanos, bet stipri bremsē priedes atjaunošanos.

Negatīvs faktors ir kritālu un nolūzušo zaru izvākšana, vietām tie tiek neatļauti vākti ugunscuru kurināšanai. Tas mazina mikrodzīvotņu skaitu un tādējādi arī bioloģisko daudzveidību.

2.3.3. Stāvoši saldūdeņi

Biotopu raksturojums

Dabas parka teritorijas rietumu malā ir bijušais Dubkalnu karjers, kas pēc grants ieguves pārtraukšanas 2003. gadā pakāpeniski daļēji aizpildījās ar pazemes ūdeņiem. Tagad tajā ir divas ūdenstilpes: lielā ūdenstilpe karjera austrumu daļā un mazā – rietumu malā (to kopējā platība ir ap 18,5 ha, 6 % no parka kopplatības). Ūdenstilpes ir noslēgti baseini, ūdensapmaiņa tajās ir niecīga, ūdensaugu veģētācijas un dzīvnieku populāciju attīstība tajās ir sākumstadijā. Stabīlas makrofītu sabiedrības lielajā ūdenstilpē vēl nav izveidojušās, tikai atsevišķās vietās gar krastu ir nelielas makrofītu audzes, to tuvumā konstatētas arī vairākas spāru sugas. Mazajā ūdenstilpē, kas ir seklāka, aizaugums ir lielāks. Ūdenstilpēs ir zivis.

Mākslīgi veidotie, bet nenostiprinātie, bijušā karjera un ūdenstilpju krasti daudzviet ir stāvi un viegli brūkoši; austrumu un ziemeļaustrumu krastu nogāzēs ir vairākas ar regulāru nostaigāšanu saistītas erozijas zonas.

Dabas aizsardzības un sociālekonomiskā vērtība

Ūdenstilpes Dubkalnu karjerā ir Ogres Zilajiem kalniem jauni biotopi. Tās ir mākslīgi antropogēni veidojumi, kas sāka veidoties pēc karjera slēgšanas 2003. gadā. To flora un fauna ir veidošanās sākumposmā, tomēr jau tagad ūdenstilpes būtiski bagātina biotopu un sugu sastāvu dabas parkā. Teritorijā ir parādījusies jauna, līdz tam nebijusi biotopu grupa – *stāvoši saldūdeņi*, kā arī jaunas sugu grupas – *ūdensaugi, zivis un citi ūdensdzīvnieki*, karjera apkārtnē ir reģistrēti ūdensputni un ūdeņu piekrastu putni (arī retas un aizsargājamas sugas, piemēram, lielā gaura, upju tārtiņš).

Īpaši nozīmīga ir lielās ūdenstilpes sociālekonomiskā vērtība. Tā ir viena no nedaudzajām peldēšanai piemērotajām lielām ūdenstilpēm Ogres un Ikšķiles apkārtnē. Ūdenstilpe un tās krasti vasaras sezonā ir kļuvuši par populāru daudzfunkcionālu stihiskas atpūtas teritoriju. Te notiek stihiska vasaras atpūta pie ūdens, ziemā – uz ledus, kā arī atpūta mežā ūdens tuvumā.

Vērtējot ūdenstilpi kā perspektīvu atpūtas vietu pie ūdens, par zināmu trūkumu jāuzskata tas, ka tā ir beznoteces baseins. Paredzot veidot peldvietas, jāņem vērā, ka ūdensapmaiņa un ūdens pašattīrīšanās spēja ūdenstilpē ir stipri ierobežota, tā atkarīga no pazemes ūdens cirkulācijas un nokrišņu intensitātes.

Saldūdeņu biotopus ietekmējošie faktori

Karjers un ūdenstilpes tajā atrodas ainaviski pievilcīgā vidē, bet karjera un tā piekrastes teritorija ir degradēta un nesakopta. un bez pietiekošas infrastruktūras. Būtisks negatīvs faktors ir lielās stihiskās atpūtas slodzes (sevišķi vasaras sezonā) šajā teritorijā, kas nav labiekārtota (1.4.2., 1.4.3., 2.1.2. nod.), t.sk. – nav tualetu. Siltajā sezonā pie ūdens atpūšas daudz cilvēku, brīvdienās karstā laikā – ap simts un vairāk cilvēku; galvenie atpūtas veidi ir peldēšanās un uzturēšanās pie ūdens. Mazāk cilvēku nodarbojas ar makšķerēšanu un niršanu. Piekraste un ūdensmala ir piesārņota un piedrazota ar sadzīves un biogēniem atkritumiem. Ziemā ledus apstākļos ūdenstilpi izmanto nodarbēm uz ledus, piemēram, hokeja spēlēšanai, kā arī neatļauti braukā pa to ar motorizētiem transportlīdzekļiem.

2.3.4. Ruderālie biotopi

Dabas parkā diezgan lielā skaitā un platībā ir dažādi ruderālie biotopi, kas izveidoti mērķtiecīgas cilvēka darbības rezultātā vai veidojušies stihiski vietās, kuras regulāri apmeklē cilvēki (1.4.2., 1.4.3. nod.). Tie ir meža ceļi un takas un to malu joslas, meža kvartālīgas, elektropārvades līniju trases, daļa bijušā karjera teritorijas, kā arī atsevišķas nelielas atklātas vai nomīdītas platības dažādās vietās. Antropogēno traucējumu un paaugstinātas antropogēnās slodzes dēļ – nostaigāšana, piegružošana ar sadzīves atkritumiem – šajās vietās ir traucēti dabiskie procesi, ievainots vai iznīcināts dabīgais augājs. Ruderālajos biotopos veidojas specifisks augājs, kurā valdošās ir nomīdītu vietu, kā arī zālāju vai mežmalu sugas un sinantropās invazīvās sugas (2.4.1. nod.). Daļa šo sugu, sevišķi invazīvās citzemju sugas, ir agresīvi konkurenti, kas bieži vien izplatās ārpus ruderālajiem biotopiem, iespiežoties arī mežos un pamazām ruderalizējot arī dabīgos biotopus.

Viens no izplatītākajiem ruderālo biotopu veidiem dabas parkā ir *ceļi un ceļmalas, takas un taku malu joslas*. Ceļu un taku tīkla sociālekonomiskā vērtība ir liela, tas nodrošina pārvietošanās iespējas. Racionāla un labiekārtota taku tīkla izveidošana un uzturēšana pasargā teritoriju no pārliecīgas izmīdīšanas, nostaigāšanas un izbraukāšanas, vienlaikus radot iespēju ērti un ātri pārvietoties pa vieniem un tiem pašiem pārvietošanās koridoriem. Speciāli plānotas un veidotas takas (trases) ir priekšnoteikums, lai nodarbotos ar sportu.

Tomēr pašlaik Ogres Zilajos kalnos ceļu un taku tīkls ir pārāk biezs (1.3. tab.), takas lielākoties ir veidojušās un veidojas stihiski un nav tikušas pārdomāti plānotas. Ceļi un takas parkā aizņem lielu platību; to tīkls jāoptimizē, daļu ceļu un taku slēdzot. Racionāla tīkla veidošanos kavē arī tas, ka parka apmeklētāji netiek apzināti un plānoti virzīti pa vēlamām takām, nepietiek informācijas stendu, norāžu, tiltiņu, kāpņu u.c., kā arī sabiedrība netiek mērķtiecīgi izglītota par nepieciešamību aizsargājamās teritorijās pārvietoties pa noteiktiem ierobežota daudzuma pārvietošanās koridoriem.

Daļu parka taku un ceļu, t.sk. sportistu veidotās takas, bojā mehāniskie transportlīdzekļi, kas neatļauti braukā pa parku – takas un ceļi tiek izvagoti, nogāzēs tiek izraisīta arī virsas erozija. Ziemā bez tam slēpotāju izveidotās un koptās sporta takas bojā gājēji, dažkārt arī riteņbraucēji un jātnieki.

Ruderāli un ruderalizēti biotopi raksturīgi bijušā karjera teritorijai, kur tie radušies pēc dabisko osu mežu iznīcināšanas. Šajos biotopos izplatās invazīvas citzemju sugas un nezāles (skat. 2.4.1. nod.), to izplatīšanās ir jānovēro un jākontrolē; teritoriju sakopjot, ruderālo biotopu platība būtiski samazināsies (skat. apsaimniekošanas pasākumu B.2., C.6. punktu).

2.4. SUGAS

2.4.1. Flora

Augu sugu sastāvs

Osu grēdās visā Latvijā un arī Ogres Zilajos kalnos gan veģetācija, gan flora ir īpatnēja un daudzējādi atšķiras no citu meža teritoriju veģetācijas un floras. Dabas parka floras pamatu veido Latvijas mežu sugas, dominē skujkoku mežu un lapkoku mežu sugu komplekss, bet dabas parka īpatnība ir samērā lielais sausu priežu mežu un specifisko osa biotopu sugu īpatsvars florā, tāpēc ir izplatītas sausu, gaišu, neitrālu vai vāji skābu augteņu sugas. Optimālie šo sugu izplatības reģioni ir Centrāleiropas un Austrumeiropas zālāji, atmatas, krūmāji, kā arī siltu un saulainu mežu biotopi. Atsevišķā sarakstā ir apkopotas 58 kserofītisku augteņu sugas, kas ir sastopamas dabas parka priežu mežos (A.1. piel.). Šo sugu Ellenberga indikatorvērtības kopumā atspoguļo dabas parka priežu mežu ekoloģisko situāciju; tie ir meži sausās un valgās, mēreni skābās vai neitrālās un galvenais – ar slāpekli nabadzīgās gaišās augtenēs.

Ilgstošas antropogēnās slodzes apstākļos, dabas parka mežos ieviešas mežiem neraksturīgas sinantropas, galvenokārt – citzemju – sugas (2.6. tab.). Raksturīgi, ka vairums sinantropo sugu ir ar slāpekli bagātu augteņu indikatori un šo sugu klātbūtne parka mežos atspoguļo eitrofikācijas procesus, kuru intensitāte pēdējā laikā palielinās.

Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas

Par piecu sevišķi retu sugu sastopamību Ogres Kangaros ir bijis zināms jau kopš 19. gs. beigām. K. Kupfera herbārijā glabājas zālāpu smiltenītes *Arenaria procera* paraugi no 1894. gada, Ruiša pūķgalves *Dracocephalum ruyschiana* un smiltāju esparsetes *Onobrychis arenaria* vākumi no 1895. gada, šaurlapu lakača *Pulmonaria angustifolia* – no 1899. gada, bet Alpu āboliņa *Trifolium alpestre* herbārija materiālu nezināms autors Ogres apkārtnē ir ievācis 1882. gadā. Pirmās ziņas par pēdveida grīšļa *Carex rhizina* atradni Ogres Kangaru grēdās Augstajos kalnos ir publicētas E. Bojāra bakalaura darbā (Bojārs 1993), 19. gs. (1882.) pēdveida grīslis ir atrasts Rīgas apkārtnē, bet pašlaik dabas parkam tuvākās zināmās tā atradnes ir Ogres upes ielejā Madlienas pagastā un Lobē Krapes pagastā.

Retu un aizsargājamo sugu teritorijā ir daudz – 18 vaskulāro augu sugas¹ (2.4. tab.), t.sk. 17 Latvijas Sarkanās grāmatas sugas (Anon 2001; Andrušaitis 2003) un 14 Latvijā īpaši aizsargājamas sugas (LR MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000.; 1., 2. pielikums): t.sk. 3 ierobežoti izmantojamās sugas (LR MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000.; 2. pielikums) un 8 sugas, kuru aizsardzībai izveidojami mikroliegumi.

Vairums šo aizsargājamo sugu: zālāpu smiltenīte, pēdveida grīslis, smiltāju nelķe *Dianthus arenarius*, parastais plakanstaipeknis, Ruiša pūķgalve, smiltāju esparsete, kalnu rūgtdille *Peucedanum oreoselinum*, šaurlapu lakacis, Alpu āboliņš, pļavas silpurene *Pulsatilla pratense* un meža silpurene *P. patens* Latvijā ir sastopamas galvenokārt tikai gaišos sausos priežu mežos, nedaudz kaļķainās, neitrālās vai vāji skābās augsnēs; vairums no tām ir retas vai ļoti retas arī Latvijā (2.5. tab.). Skujkoku mežiem raksturīgas sugas ir gada un vāļišu staipekņi, bet zālājiem, augstzaļu sabiedrībām un krūmājiem – lielziedu uzpirkstīte *Digitalis grandiflora*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, lielā noraga *Pimpinella major*, purviem un purvainiem mežiem raksturīga suga ir pundurbērzs *Betula nana*.

¹ Šajā skaitā ir iekļautas gan Latvijā ar likumu īpaši aizsargājamās sugas, gan arī bez tam vairākas Latvijā retas Sarkanās grāmatas sugas, kuras ar likumu netiek aizsargātas.

2.4. tabula. Retās un īpaši aizsargājamās vaskulāro augu sugas

Nr.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	Īpaši aizsargājamās sugas		LSG
			ĪAS	MIK	
1.	<i>Arenaria procera</i>	Zāļlapu smiltēnīte	+	+	2
2.	<i>Betula nana</i>	Pundurbērzs	+		2
3.	<i>Carex rhizina</i> *	Pēdveida grīslis	+	+	2
4.	<i>Dianthus arenarius</i>	Smiltāju neļķe	+		
5.	<i>Digitalis grandiflora</i> *	Lielziedu uzpirkstīte			3
6.	<i>Diphasiastrum complonatum</i>	Parastais plakanstaipeknis	++	+	4
7.	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	Ruiša pūķgalve	+	+	2
8.	<i>Gladiolus imbricatus</i> *	Jumstiņu gladiola	+	+	3
9.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Gada staipeknis	++		4
10.	<i>Lycopodium clavatum</i>	Vāļiņu staipeknis	++		4
11.	<i>Onobrychis arenaria</i>	Smiltāju esparsete	+	+	2
12.	<i>Peucedanum oreoselinum</i>	Kalnu rūgtdille			3
13.	<i>Pimpinella major</i>	Lielā noraga			3
14.	<i>Platanthera bifolia</i>	Smaržīgā naktsvijole	+		4
15.	<i>Pulmonaria angustifolia</i>	Šaurlapu lakacis	+	+	2
16.	<i>Pulsatilla patens</i>	Meža silpurene	+	+	4
17.	<i>Pulsatilla pratensis</i>	Pļavas silpurene	+		4
18.	<i>Trifolium alpestre</i>	Alpu āboliņš			2

Apzīmējumi: ĪAS – īpaši aizsargājamās sugas, t.sk. ++ – ierobežoti izmantojamās sugas (MK noteikumi nr. 396., 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004.); MIK – sugas aizsardzības nodrošināšanai var dibināt mikroliegumus (MK noteikumi nr. 45., 30.01.2001., grozījumi 31.05.2005.); LSG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā (LSG, 2003); * – suga 2010. gadā atkārtoti nav konstatēta

2.5. tabula. Reto un īpaši aizsargājamo augu sugu sastopamība un aizsardzības līmenis dabas parkā un Latvijā

Nr.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	Sastopamība, %		Izplatība Latvijā
			dabas parkā*	Latvijā**	
1.	<i>Arenaria procera</i>	Zāļlapu smiltēnīte	0,9	0,8	Īpaši reta
2.	<i>Betula nana</i>	Pundurbērzs	0,3	5,4	Reta
3.	<i>Carex rhizina</i>	Pēdveida grīslis	0,3	0,5	Īpaši reta
4.	<i>Dianthus arenarius</i>	Smiltāju neļķe	3,8	4,9	Reta
5.	<i>Digitalis grandiflora</i>	Lielziedu uzpirkstīte	0,6	3,2	Ļoti reta
6.	<i>Diphasiastrum complonatum</i>	Parastais plakanstaipeknis	1,7	4,7	Reta
7.	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	Ruiša pūķgalve	0,9	0,5	Īpaši reta
8.	<i>Gladiolus imbricatus</i>	Jumstiņu gladiola	0,3	4,3	Reta

Nr.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	Sastopamība, %		Izplatība Latvijā
			dabas parkā*	Latvijā**	
9.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Gada staipekņis	4,1	Nav datu	Nav datu
10.	<i>Lycopodium clavatum</i>	Vālišu staipekņis	0,9	Nav datu	Nav datu
11.	<i>Onobrychis arenaria</i>	Smiltāju esparsete	0,6	1,0	Īpaši reta
12.	<i>Peucedanum oreoselinum</i>	Kalnu rūgtdille	10,7	2,8	Ļoti reta
13.	<i>Pimpinella major</i>	Lielā noraga	1,4	1,8	Īpaši reta
14.	<i>Platanthera bifolia</i>	Smaržīgā naktsvijole	2,9	Nav datu	Nav datu
15.	<i>Pulmonaria angustifolia</i>	Šaurlapu lakacis	1,7	0,6	Īpaši reta
16.	<i>Pulsatilla patens</i>	Meža silpurene	14,2	7,1	Reta
17.	<i>Pulsatilla pratensis</i>	Pļavas silpurene	4,1	5,1	Reta
18.	<i>Trifolium alpestre</i>	Alpu āboliņš	0,6	1,2	Īpaši reta

Apzīmējumi: * Atradnes lielums 100x100 m kvadrātu tīklā – 0.01 km², atradņu kopskaits DP teritorijā – 345;

** atradnes lielums 5x5 km kvadrātu tīklā – 25 km², atradņu kopskaits Latvijas teritorijā – 2783.

Sastopamība aprēķināta, attiecinot atradņu skaitu, kurās suga ir atrasta, pret atradņu kopskaitu teritorijā (maksimālā iespējamā sastopamība ir 100%).

Aizsargājamo augu sugu atradnes dabas parkā konstatētas tām raksturīgos biotopos, visvairāk to ir priežu silos un citos sausos priežu mežos. Pundurbērza atradne saistīta ar vēsajām un mitrajām sūnu purva augtenēm. Lielākā reto un aizsargājamo sugu atradņu koncentrācija ir 142. meža kvartālā. Vairākos meža nogabalos 2004. gada Dabas aizsardzības plāna sagatavošanas laikā ir konstatētas dabisko meža biotopu indikatorsugas (sūnas un ķērpji: *Ulota crispa*, *Homalia trichomanoides*, *Graphis scripta*, *Acrocordia gemmata*) (Čičendajeva, 2004).

Reto un aizsargājamo sugu izplatības kartes ir B.8.1., B.8.2. pielikumā.

Retās un aizsargājamās sugas parasti ir jutīgākas nekā citas sugas pret augtēnes pārveidošanu, meža zemsedzes bojāšanu, nomīdīšanu un tamlīdzīgi, tāpēc arī ir stiprāk apdraudētas. Vairākas Zilo kalnu sugas (naktsvijoles, silpurenes, staipekņi, Ruiša pūķgalve u.c.) apdraud arī to ievākšana (sīkāk 2.4.5. nod.).

Invazīvās citzemju augu sugas

Dabas parkā reģistrētas 17 citzemju kokaugu sugas un kultūrformas un 2 citzemju lakstaugu sugas – tās ir sugas, kas dabīgos apstākļos šādos mežos nebūtu sastopamas. Vietām mežos ir naturalizējušies augļu koki: saldaiss *Cerasus avium* un skābais ķirsis *C. vulgaris*, mājas ābele *Malus domestica*, ērkšķoga *Grossularia reclinata* un ķiršveida plūme *Prunus cerasiferus*, kā arī dekoratīvie kokaugi: parastā zirgkastaņa *Aesculus hippocastanum*, spožā klintene *Cotoneaster lucidus*, irbeņlapu fizokarps *Physocarpus opulifolius*, pieclapu mežvīns *Parthenocissus quinquefolia*, Zviedrijas pilādzis *Sorbus intermedia*, baltā *Spiraea alba* un Bijāra spireja *Spiraea x billardii*. Dažas no svešzemju sugām 20. gs. 70., 80. gados ir arī speciāli stādītas ainavas bagātināšanai tā laika izpratnē, piemēram, vairākās vietās ir taku malās ir stādīta spožā klintene (pēc Dainas Rozes ziņām). Diezgan izplatīta zemsedzes suga nosusināto mežu nogabalos ir sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*, bet krūmu stāvā nereti sastopams sarkanais plūškoks *Sambucus racemosa*.

Vispārēju priekšstatu par šo citzemju sugu izplatību sniedz 2010. gadā veiktie augu sabiedrību apraksti (pavisam 278 apraksti) (2.6. tab.). Starp kokaugiem izplatītākās ir divas sugas – sarkanais plūškoks, sastopams nosusināto mežu nogabalos, kā arī stipri ruderalizētos mežos Ogres pilsētas tuvumā, un vārpainā korinte, kas satopama galvenokārt sausos priežu un egļu lānos un damakšņos uz osiem. Daudz retāki kokaugi ir mājas ābele, irbeņlapu fizokarps un Bijāra spireja. Šīs sugas parādās gar ceļiem un takām, kvartālstigās un elektrolīnijās. Dubkalnu karjera piekrastē, kur uzturas daudz cilvēku, 2010. gadā ir atrastas 3 dabas parkam jaunas

2.6. tabula. Citzemju augu sugas un kultūrformas dabas parkā

Nr.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	Sastopamība*, %	Vides faktori (Ellenberga rādītāji)*			
				Gaisma	Mitrums	Reakcija	Slāpekļis
1.	<i>Acer negundo</i>	ošlapu kļava	0,4	3	4	4	4
2.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	parastā zirgkastaņa	0,8	3	x	x	4
3.	<i>Amelanchier spicata</i>	vārpainā korinte	13,7	-	-	-	-
4.	<i>Cerasus avium</i>	saldais ķirsis	0,4	3	3	4	3
5.	<i>Cerasus vulgaris</i>	skābais ķirsis	0,4	-	-	-	-
6.	<i>Cotoneaster lucidus</i>	spožā klintene	4,0	-	-	-	-
7.	<i>Eleagnus commutata</i>	sudraba eleagns	0,4				
8.	<i>Grossularia reclinata</i>	ērķšķoga	1,1	3	x	x	4
9.	<i>Impatiens parviflora</i>	sīkziedu sprigane	32,7	3	3	x	4
10.	<i>Ligustrum vulgare</i>	parastais ligustrs	0,4	-	-	-	-
11.	<i>Malus domestica</i>	mājas ābele	4,3	4	3	x	4
12.	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>	pieclapu mežvīns	0,4	-	-	-	-
13.	<i>Physocarpus opulifolius</i>	irbeņlapu fizokarps	3,2	-	-	-	-
14.	<i>Prunus cerasiferus</i>	ķiršveida plūme	0,8	-	-	-	-
15.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	baltā robīnija	0,4	3	3	x	5
16.	<i>Sambucus racemosa</i>	sarkanais plūškoks	19,4	4	3	x	5
17.	<i>Solidago canadensis</i>	Kanādas zeltslotiņa	0,8	5	x	x	4
18.	<i>Sorbus intermedia</i>	Zviedrijas pīlādzis	0,4	4	x	x	x
19.	<i>Spiraea alba</i>	baltā spireja	0,8	-	-	-	-
20.	<i>Spiraea x billardii</i>	Bijāra spireja	2,2	4	x	4	4

Apzīmējumi: * Atradnes lielums 0.01 km², atradņu kopskaits – 345;

Sastopamība aprēķināta, attiecinot atradņu, kurās suga ir atrasta, skaitu pret visu atradņu kopskaitu.

Vides faktoru vērtības: gaisma: 1 – pilnas ēnas augi, 2 – ēnas augi, 3 – pusēnas augi, 4 – pusgaismas augi, 5 – pilnas gaismas augi; mitrums: 1 – ļoti sausu vietu augi, 2 – sausu vietu augi, 3 – valgu vietu augi, 4 – mitru vietu augi, 5 – mitru vietu augi; augšnes skābums: 1 – ļoti skābu augteņu augi, 2 – skābu augteņu augi, 3 – mēreni skābu augstieņu augi, 4 – neitrālu augteņu augi, 5 – bāzisku augteņu augi; slāpekļis: 1 – ar slāpekli ļoti nabadzīgu augteņu augi, 2 – ar slāpekli nabadzīgu augteņu augi, 3 – ar slāpekli vidēji bagātu augteņu augi, 4 – ar slāpekli bagātu augteņu augi, 5 – ar slāpekli ļoti bagātu augteņu augi, x – suga pret faktoru ir indferenta.

invazīvās sugas – ošlapu kļava *Acer negundo*, baltā robīnija *Robinia pseudoacacia* un sudraba eleagns *Eleagnus commutata*. Ošlapu kļava un baltā robīnija ir parādījušās priežu mežā karjera austrumu krastā, pagaidām konstatēti tikai daži šo sugu eksemplāri. Sudraba eleagns (sugu konstatēja A. Bigačs) veido vitālu audzi, kas paplašinās, karjera ziemeļaustrumu krasta smilšainā nogāzē.

Starp citzemju lakstaugu sugām izplatītākā ir sīkziedu sprigane, kas ne vien liecina par vides eitrofikāciju dabas parkā, bet arī pati ir nozīmīga augsnes ielabotāja un vides bagātinātāja, īpaši ņemot vērā šīs sugas izplatīšanās spēju un samērā lielo biomasu. Ogres Zilajos kalnos sprigane ir sastopama gar takām un ceļiem, bet visvairāk – nosusinātajos mežos. Pēdējos gados zālajos parkmežos Ogres pilsētas teritorijā ir parādījusies ļoti ekspansīvā Kanādas zeltslotiņa (pagaidām nelielā skaitā).

Kā minēts iepriekš, Ogres Zilo kalnu dabas parka invazīvās sugas ir ar slāpekli bagātu (Ellenberga skaitlis 4) vai pat ļoti bagātu (Ellenberga skaitlis 5) augtņu augi un ir ticami vides eitrofikācijas indikatori.

2.4.2. Fauna

Fauna dabas parkā „Ogres Zilie kalni” nav vispusīgi pētīta, galvenās pētītās dzīvnieku grupas ir putni un kukaiņi. Biotopu sastāvs un stāvoklis liecina par to, ka parka faunu veido galvenokārt priežu, egļu un jauktiem mežiem, kā arī mežmalām, laucēm un parkiem raksturīgais bezmugurkaulnieku un mugurkaulnieku (putni, graužēji u.c.) sugu reducēts komplekss; tajā iztrūkst vairums retu un jutīgu sugu, kā arī sugas (galvenokārt lielie zīdītāji un putni), kuru pārstāvji vairās no apdzīvotām un cilvēku apmeklētām vietām. Vairākas 2010. gadā parkā konstatētas dzīvnieku sugas (zivis, rūpuļi un abinieki u.c.) minētas V. Spuņģa kukaiņu faunas apsekošanas aprakstā (A.1. piel.).

2.4.2.1. Putni

Putnu fauna teritorijā pirmo reizi sīkāk apsekota 2003. gada jūnijā un jūlijā pirmā dabas aizsardzības plāna izstrādāšanas laikā (eksperts A. Petriņš), kad tika meklētas Eiropā un Latvijā aizsargājamās putnu sugas, kā arī novērtēts biotopu stāvoklis, dabiskums un piemērotība tām putnu sugām, kuras līdz šim šajā teritorijā nebija izdevies konstatēt.

2010. gadā dabas parks “Ogres Zilie kalni” apsekots atkārtoti – vairākas reizes no maija līdz jūnijam (eksperts A. Petriņš). Galvenā uzmanība pievērsta Eiropā un Latvijā aizsargājamo putnu sugu konstatēšanai, kartēšanai un skaita novērtēšanai. Sastādīts putnu sugu saraksts; pavisam novērotas 35 sugas. Novērojumi veikti labos laika apstākļos un uzskaitēm piemērotā diennakts laikā. Novērojumu punkti lielākoties kartēti ar GPS uztvērēju.

Dabas parkā dominē meža putnu sugas (reģistrēto sugu saraksts A.1. piel.). 2010. gadā konstatētas 5 putnu sugas, kas iekļautas ES Putnu direktīvas I pielikumā. Ziņas par šo sugu sastopamību un skaita vērtējumiem dotas 2.7. un 2.8. tabulā, kā arī individuālajos sugu aprakstos (A.1. piel.).

Piecas dabas parkā konstatētās Putnu direktīvas I pielikuma sugas liecina par šīs teritorijas vērtību no biotopu dažādības viedokļa un nozīmi aizsargājamo putnu sugu dzīves telpas nodrošināšanā. Trīs no dabas parkā konstatētajām aizsargājamām sugām teritorijā tikai ielido, lai meklētu barību vai barotos un atpūstos, turklāt divas no tām ielido tikai bijušā karjera teritorijā.

2.8. tabula. Īpaši aizsargājamās putnu sugas dabas parkā 2010. gadā

Nr.	Suga	LV	PDI	ML	Skaitis	Biotops	Piezīmes
1.	Lielā gaura <i>Mergus merganser</i>	+	-	+	1 mātīte	vecs mežs, meža malas zona	Domājams, ielido baroties karjerā no blakus teritorijas. Ligzdošanai nepieciešami dobumi resnos kokos
2.	Upes zīriņš <i>Sterna hirundo</i>	+	+	+	2 īpatņi	ūdens- tilpe	Ielido baroties karjerā no blakus teritorijas
3.	Mežzirbe <i>Bonasa bonasia</i>	++	+	-	1-2 pāri	mežs ar egles klātbūtni	Ligzdo
4.	Melnā dzilna <i>Dryocopus martius</i>	+	+	-	.	vecs mežs	Agrāk dabas parkā ligzdoja, tagad ielido baroties no blakus teritorijas
5.	Sila cīrulis <i>Lullula arborea</i>	+	+	-	2-3 pāri	meža malas, sausas lauces, izcirtu- mi	Ligzdo
6.	Mazais mušķērājs <i>Ficedula parva</i>	+	+	-	3-5 pāri	mitri veci lapu koku un jaukti meži	Daļā teritorijas ir sugai piemēroti biotopi

Apzīmējumi: LV – Latvijā īpaši aizsargājama suga; PDI – Putnu direktīvas I pielikuma suga; ML – veidojams mikroliegums ligzdošanas vietā; ++ - ierobežoti izmantojama īpaši aizsargājama suga.

2.7. tabula. Dabas parkā reģistrēto īpaši aizsargājamo putnu sugu sastopamība un aizsardzības līmenis Latvijā *

Suga	Putnu skaits		
	dabas parkā	Latvijā (pāri)	Latvijā, <i>Natura 2000</i> vietās (pāri)
Lielā gaura	0-1	100-150	17-25
Upes zīriņš	0-1	1500-2500	612-948
Mežzirbe	1-2 pāri	10000-12000	1048-2950
Melnā dzilna	0-1 pāri	6000-8000	406-824
Sila cīrulis	2-3 pāri	2000-6000	485-1453
Mazais mušķērājs	3-5 pāri	50000-80000	1226-3469

* izmantoti ligzdojošo populāciju lieluma un skaita pārmaiņu tendenču vērtējumi (*BirdLife International* 2004), aizsardzības līmenis izteikts kā ligzdojošo pāru skaita vērtējuma summa visām *Natura 2000* teritorijām Latvijā (pēc projekta "Emerald" apkopojuma 2004. gadā)

2.4.2.2. Bezmugurkaulnieki

Par Ogres Zilo kalnu bezmugurkaulnieku faunu izpētes vēsturi ir tikai fragmentāras ziņas, kas izkaisītas dažādos literatūras avotos, turklāt senākajos darbos ne vienmēr ir norādīta precīza sugas atrašanās vieta (Telnov et al 2005; Kalniņš, Dreimanis 2007; Spunģis 2008; Salmane, Telnov 2009). Piemēram, dažos materiālos (sugas aizsardzības plānā) minēts, ka Ogres Zilajos kalnos ir konstatēta medicīnas dēle *Hirudo medicinalis*, tomēr nav minēta konkrēta vieta, un iespējams, ka tās atradne ir bijusi ārpus tagadējā dabas parka teritorijas.

2003. gada jūlijā pirmā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā teritorijā konstatētas šādas aizsargājamas kukaiņu sugas: priežu sveķotājkoksngrauzis, vītolu slaidkoksngrauzis un bērzu briežvabole (eksperts J. Gailis).

Bezmugurkaulnieku faunas izpētei 2010. gadā tika izvēlētas divas metodes – modificētas Bārbera-Geilera lamatas epigeiskajiem (virsaugsnēs) bezmugurkaulniekiem un teritorijas apsekošana (eksperts V. Spunģis). Ar lamatu metodi var konstatēt sugas – biotopu speciālistus, raksturīgās sugas un arī ekoloģiski plastiskas sugas, kuras var apdzīvot dažādus biotopus. Biotopu speciālisti un raksturīgās sugas ir nozīmīgākās, jo liecina par biotopa dabiskumu. Teritorija tika apsekota vairakkārt. Raksturīgākie biotopi un biotopi, kuros pēc iepriekšēja novērtējuma potenciāli iespējams atrast aizsargājamas sugas, tika novērtēti, veicot teritorijas apsekošanu pa maršrutiem (sīkāk A.1. piel.).

Parauglaukumos, kur izvietotas lamatas, konstatētas attiecīgajai vietai raksturīgas sugas. Mežos dominēja lielās (pēc izmēra) skrejvaboles no *Carabus* un *Pterostichus* ģintīm. Augstajā purvā, neskatoties uz nelielo platību, tika konstatēts purvu speciālists – skrejvabole *Agonum ericeti*. Tas liecina, ka pētītie biotopi saglabājuši dabiskajiem biotopiem raksturīgās sugas.

Ziņas par 2010. gada pētījumā reģistrētajām sugām dotas 2.9. un 2.10. tabulā. Apsekojumā tika konstatēta tikai viena īpaši aizsargājama kukaiņu suga. Tā ir vabole – Mannerheima īsspārnis *Oxyporus mannerheimii*, kas līdz šim parkā nebija atrasta. Trīs 2003. gadā atrastās aizsargājamās sugas; vītolu slaidkoksngrauzis, bērzu briežvabole, priežu sveķotājkoksngrauzis atkārtoti nav konstatētas, taču divām pirmajām dabas parkā joprojām ir pietiekoši daudz piemērotu dzīvotņu (A.1. piel.).

2.9. tabula. Retās, aizsargājamās, kā arī apdraudētās bezmugurkaulnieku sugas, kas 2010. gadā, kā arī līdz tam konstatētas dabas parka teritorijā

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	Berne	PD	MK 2004	MK 2005	DMB
Gliemji <i>Mollusca</i>							
<i>Helix pomatia</i>	Parka vīngliemezis		III	V	2		
Posmtārpi <i>Annelida</i>							
<i>Hirudo medicinalis</i> *	Medicīnas dēle	4	III	V	1	1	
Kukaiņi <i>Insecta</i>							
Vaboles <i>Coleoptera</i>							
<i>Ceruchus chrysolinus</i> *	Bērzu briežvabole	1			1	1	BSS
<i>Necydalis major</i> *	Vītolu slaidkoksngrauzis	2			1		IS
<i>Nothorhina muricata</i> *	Priežu sveķotājkoksngrauzis				1	1	BSS

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	Berne	PD	MK 2004	MK 2005	DMB
<i>Oxyporus mannerheimii</i>	Mannerheima īsspārnis			II	1	1	
<i>Peltis grossa</i>	Lielais asmalis						IS
<i>Tauriņi Lepidoptera</i>							
<i>Agria tau</i>	Rudais pāvacis	4					
<i>Papilio machaon</i>	Čemurziežu dižtauriņš	2					
<i>Divspārņi Diptera</i>							
<i>Laphria flava</i>	Dzeltenā laupītājmuša	4					
<i>Laphria gibbosa</i>	Kuprainā celmmuša	1			1		
<i>Plēvspārņi Hymenoptera</i>							
<i>Lasius fuliginosus</i>	Spožā skudra				1		

Apzīmējumi: *suga ir reģistrēta pirms 2010. gada (literatūras dati), bet 2010. gadā nav atkārtoti atrasta LSG – Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). Berne - Bernes konvencija 1979. III pielikums. PD – Padomes Direktīva 92/43/EEC: II – II pielikums. MK 2004 – MK noteikumi: “Grozījumi 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. Nr.627, 2004. gada 27. jūlijā. 1. pielikums. MK 2005 – MK noteikumi: “Grozījumi MK 30.01.2001. noteikumos Nr.45 “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”, Nr. 378, 2005. gada 31. maijā. 1. pielikums. BMB – dabisku meža biotopu sugas (Lārmanis u.c. 2000). (BSS – biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir pilnīgi atkarīga no noteikta biotopa. IS – indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām).

2.10. tabula. Sugu aizsardzības statusa vērtējums dabas parkā un Latvijā

Suga	Raksturojums
Parka vīngliemezis <i>Helix pomatia</i>	Suga DP ir nejausi ievazāta, biotopi ir neraksturīgi sugai. Latvijā sugas aizsardzības statuss ir labvēlīgs, suga ir komerciāli ekspluatējama.
Medicīnas dēle <i>Hirudo medicinalis</i>	Suga <u>2010. gadā DP nav konstatēta</u> . Arī 2008. gadā (Greķe u.c. 2008) suga netika atrasta. Var pieņemt, ka atradne DP ir izzudusi vai arī tā bijusi ārpus parka teritorijas. Latvijā ir bagātas populācijas un sugas aizsardzības statuss vērtējams kā labvēlīgs.
Bērzu briežvabole <i>Ceruchus chrysomelinus</i>	Suga <u>2010. gadā atkārtoti netika konstatēta</u> . Tomēr tās pastāvēšanai DP teritorijā ir priekšnosacījumi – vecas bērzu un egļu kritālas. Latvijā ir daudz īpatņiem bagātu populāciju. DP ieguldījums sugas aizsardzībā ir niecīgs.
Vītolu slaidkoksngrauzis <i>Necydalis major</i>	Suga <u>2010. gadā atkārtoti netika konstatēta</u> . Tomēr tās pastāvēšanai DP teritorijā ir priekšnosacījumi – atmiruši bērzu sausokņi. Latvijā sugas aizsardzības statuss ir labvēlīgs.
Priežu sveķotājkoksgrauzis <i>Necydalis major</i>	Suga <u>2010. gadā atkārtoti netika konstatēta</u> . Visticamāk, ka populācija ir izzudusi. Potenciāli sugai ir piemēroti priežu biotopi ar atsevišķiem kokiem Ogres pilsētas teritorijā. Latvijā ir bagātas populācijas, it īpaši Piejūras zemienē. DP esošā populācija šai kontekstā bija (vai ir) maznozīmīga.

Suga	Raksturojums
Mannerheima īsspārnis <i>Oxyporus mannerheimii</i>	Sugas aizsardzības statuss Latvijā nav novērtēts, suga atrasta četrās vietās ar bagātāko populāciju Daugavpils apkārtnē. <u>DP atrastā populācija ir nozīmīga sugas kopējai aizsardzībai</u>
Liels asmalis <i>Peltis grossa</i>	Suga liecina par dabisko meža biotopu esamību. Aizsardzības statuss Latvijā ir labvēlīgs.
Rudais pāvacis <i>Aglia tau</i>	Suga, kura atsevišķos gados var ievērojami palielināt populācijas lielumu. Iespējams, 2010. gadā tas arī noticis, jo tauriņi Latvijā novēroti vairākās vietās.
Čemurziežu dižtauriņš <i>Papilio machaon</i>	Tauriņš ir ar dispersu izplatību, parasti novērojami atsevišķi īpatņi. Tipiskie biotopi ir sausas pļavas ar čemurziežiem. Sugas aizsardzības statuss Latvijā ir labvēlīgs.
Dzeltenā laupītājmuša <i>Laphria flava</i>	Suga ir bieži izplatīta gan aizsargājamās teritorijās, gan arī saimnieciskajos skujkoku mežos.
Kuprainā celmmuša <i>Laphria gibbosa</i>	Suga saistīta ar atmirušu, lielas dimensijas koksni, kuru apdzīvo koksngrauzi. Saimnieciskajos mežos satopama reti, aizsargājamās teritorijās ar lielu atmirusās koksnes īpatsvaru – bieži.
Spožā skudra <i>Lasius fuliginosus</i>	Skudra DP ir sastopama ievērojami biežāk, nekā saimnieciskos mežos. Skudras ir atkarīgas no dobumainu koku esamības, jo dobumos veido ligzdas. Latvijā sugas aizsardzības statuss labvēlīgs, skudra atrasta arī antropogēnos biotopos.

Bezmugurkaulnieku faunas ziņā bioloģiski vērtīgākie ir vairāki meža nogabali osa nogāzēs (154. kv., 143. kv. 14. nog.).

2010. gadā V. Spuņģa parkā veikto apsekojumu pārskats, kurā minēts liels skaits konstatēto kukaiņu sugu, kā arī citu dzīvnieku sugas (zivis, rāpuļi un abinieki u.c.) dots kukaiņu faunas apsekošanas aprakstā (A.1. piel.).

2.4.3 Sugu dabas aizsardzības vērtība

Dažādie biotopi, starp kuriem ir ne mazums vecu un sugām bagātu mežaudžu, ir bioloģiski ļoti vērtīgi arī tāpēc, ka dod iespēju eksistēt ļoti liels skaits dažādu sugu. Starp dabas parka teritorijā konstatētajām sugām ir arī 18 Latvijā retas un aizsargājamas augu sugas: 16 meža sugas un 2 pļavu un krūmāju sugas, 6 aizsargājamas putnu sugas, 3 no šīm putnu sugām pašlaik teritorijā tikai ielido – atpūsties vai baroties, kā arī dažas aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugas.

Retākās starp aizsargājamām augu sugām ir Ruiša pūķgalve, šaurlapu lakacis, smiltāju esparsete, zālīņu smiltēne un pēdveida grīslis; tās ir tipiskas osu mežu sugas, kas Latvijā sasniedz areāla robežu vai ir tuvu tai un ir Latvijas Sarkanās grāmatas 2. kategorijas (Latvijā sarūkošas) sugas (2.5. tab.). Iepriekšējos pētījumos parka mežos konstatētas arī vairākas dabisko meža biotopu indikatorsugas: *Ulota crispa*, *Homalia trichomanoides*, *Graphis scripta*, *Acrocordia gemmata*, *Phellinus pinii* (Čičendajeva, 2004).

Retākā un nozīmīgākā starp 2010. gadā reģistrētajām kukaiņu sugām ir Mannerheima īsspārnis (2.10. tab.), dabas parkā konstatētā populācija ir nozīmīga

sugas aizsardzības statusa nodrošināšanā Latvijā. Retākā 2010. gadā dabas parkā konstatētā putnu suga ir lielā gaura, kas dabas parkā neligzdo, bet ielido baroties (2.8. tab.).

2.4.4. Sugu sociālekonomiskā vērtība

Galvenā sugu sociālekonomiskā vērtība ir bioloģiskās, t.sk. arī ģenētiskās daudzveidības nodrošināšana, jo dabas parka sugu komplekss satur Viduslatvijas reģiona, kā arī osiem tipisko sugu ģenētiskos resursus, kam ir nozīme ģenētiskās daudzveidības saglabāšanā.

Dažādo sugu eksistence dabas parkā dod arī lielas iespējas cilvēku izglītošanai, sugu vērošanai, fotografēšanai, filmēšanai dabiskos apstākļos. Daudzviet pasaulē, piemēram, par populāru atpūtas veidu, piemēram, ir kļuvusi putnu vērošana un „fotomedības”. Daļai sugu ir ievērojama estētiskā vērtība. Nozīmīgi var būt zinātniski floras un faunas pētījumi dabas parkā.

Dažu augu sugu – meža zemenes, mellenes, brūklenes, dzērvenes u.c. – ogas, kā arī ēdamās sēnes parkā var ievākt, tomēr to resursi ir nelieli. Parkā tradicionāli vāc arī citus dabas materiālus dažādām vajadzībām – floristikai, dizaina elementiem u.c.; par to ievākšanas negatīvajiem aspektiem skat. 1.4.3. nodaļā.

2.4.5. Sugas ietekmējošie faktori

Ogres Zilajiem kalniem noteiktais īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss floras un faunas stāvokli ietekmē pozitīvi. Teritorijas sugu ietilpību būtiski palielinājusi ūdenstilpju rašanās. Pieaugusi sugu dažādība, parādījušās parkā līdz šim nebijušas sugu grupas – ūdensaugi, zivis un citi ūdens dzīvnieki, kā arī ar ūdeņiem saistītas retas putnu sugas – lielā gaura, upes zīriņš, kuras pagaidām te ielido tikai baroties.

Galvenais riska faktors, kas negatīvi ietekmē vai var ietekmēt sugu dažādību un izplatību, pat arī atsevišķu sugu eksistenci, ir cilvēka ietekme dabas parkā.

Augi

Dabas parkā augus, t.sk. arī retos un aizsargājamus, galvenokārt apdraud šo sugu augtēņu iznīcināšana vai degradēšana, kā arī augu ievākšana. Atpūtas mežos, arī Ogres Zilajos kalnos, pret nomīdīšanu jutīgu sugu eksistenci apdraud stihiskas rekreācijas slodzes. Pārvietošanās ārpus takām un ar to saistītā zemeszemes izmīdīšana vai augsnes erodēšana var būt par cēloni aizsargājamo sugu dzīvotņu iznīcināšanai. Pašlaik apdraudētākā šādu iemeslu dēļ ir Ruiša pūķgalve. Šīs aizsargājamās sugas divas dzīvotnes parkā ir kvartālstīgu joslās (skat. B.8.1., B.8.2. pielik.); viena ir stāvā nogāzē, kura regulāri tiek erodēta, pa to staigājot, kā arī braucot arī kvadricikliem, motocikliem un kalnu divriteņiem.

Pēc 2004. gada dabas aizsardzības plāna ziņām un iedzīvotāju liecībām teritorijā notiek dekoratīvo un citu augu ievākšana pārdošanai, kā arī floristikas izstrādājumu darināšanai. Bieži izmantotas sugas ir gada staipeknis, retāk – parastais plakanstaipeknis, čemuru palēks un mūžzaļā miltene, sūnas – spīdīgā stāvaine, Šrēbera rūsaīne, sfagnu sūnas, kā arī *Cladina* ģints ķērpju sugas. Bieži tiek plūkti dekoratīvie ziedaugi – meža un pļavas silpurene, smaržīgā naktsvijole u.c. Tiek grieztas arī lazdu klūgas, kadiķu, egļu, priežu un bērzu zari, aplaužot un izkropļojot krūmus un kokus (Čičendajeva, 2004). Pēc vietējo iedzīvotāju stāstītā, dekoratīvie aizsargājamie augi neatļauti tiek arī pārdoti tirgū.

Augus dabas parkā ievāc arī nekomerciālos nolūkos, arī tas var noplicināt floru, kā arī apdraudēt reto sugu atradnes¹. Tāpēc ir jāatrisina jautājums, kā informēt parka apmeklētājus par retajām un aizsargājamām sugām (skat. D.3. pasākumu).

Ne vien reto augu atradnes, bet arī dažu nereti sastopamu specifisku meža sugu populāciju lielumu un vitalitāti var apdraudēt agresīvo sinantropo augu ieviešanās teritorijā, kā arī bieza krūmu stāva veidošanās vides eitrofikācijas dēļ.

Jāuzsver, ka parka teritorijā potenciāli ir apdraudēta arī parastās priedes ilgtspēja, jo priede parkā slikti atjaunojas. Tas apdraud arī priežu mežaudžu un tām raksturīgā sugu kompleksa ilgtspēju. Eitroficētajos un antropogēnās slodzes ietekmētajos priežu mežos intensīvi atjaunojas egle un saaug krūmi. Noēnotajās mežaudzēs priedes atjaunošanās vairs nav iespējama, un bez cilvēka iejaukšanās Zilo kalnu gaišajiem priežu mežiem var draudēt izzušana (sīkāk 3.3.2. nod. – B.1. punkts).

Visas dabas parka retās un aizsargājamās augu sugas pēc to apdraudētības var iedalīt četrās grupās.

Pirmajā grupā ir sugas, kuru pastāvēšana pašlaik nav apdraudēta. Pie šīs grupas pieder vienā vietā lokalizētais pundurbērzs, kā arī 8 sugas, kas parkā ir samērā izplatītas. Tās ir: pļavas silpurene, meža silpurene, smaržīgā naktsvijole, kalnu rūgtdille, gada staipeknis, vāļišu staipeknis, lielā noraga, smiltāju neļķe.

Otrajā grupā ir sugas, kuru eksistencei viens no riska faktoriem ir nelielās populācijas vai lokalizētā izplatība. Pirmkārt tās ir sugas, kas saistītas ar šauri specifiskām ekoloģiskām nišām – daļēji atklātas smiltaines ar skraju veģetāciju – un kurām parkā ir tikai dažas nelielas atradnes; tās ir zāļlapu smiltēnīte, pēdveida grīslis, Alpu āboliņš un smiltāju esparsete. Šīs sugas ir ļoti jutīgas pret biezu lakstaugu saaugšanu un augtenes pārkrūmošanos.

Grupā ietilpst arī sugas, kam ir izteikti lokalizēta izplatība. To populācijas, kaut ir samērā lielas un vitālas, lokalizētas tikai kādā vienā teritorijas daļā; tās ir parastais plakanstaipeknis un šaurlapu lakacis; abas sugas turklāt ir lokalizētas karjera apkārtnē, kas ir viena no apmeklētākajām parka daļām.

Trešajā grupā ir viena suga – Ruiša pūķgalve. Sugai parkā ir tikai divas tuvu lokalizētas augšanas vietas un neliela populācija. Turklāt sugu apdraud nopietni riska faktori – augšanas vietu izbraukāšana un izmīdīšana, kā arī ziedošo dzinumumu noplūkšanas risks. Ir jāveic speciāli pasākumi šīs sugas aizsardzībai dabas parkā (3.3.2. nod. – B.4. punkts).

Ceturtajā grupā ir divas sugas – jumstiņu gladiola un lielziedu uzpirkstīte, kas ir ar tipiskajiem osu biotopiem nesaistītas nemeža sugas, abām bija zināma pa vienai atradne dabas parka malā, bet šīs dzīvotnes pašlaik aizaug, un 2010. gadā nevienu šo sugu indivīdu neizdevās atrast. Tomēr, pēc ekspertu domām, iejaukšanās, lai novērstu šo sugu iespējamo dabisko izzušanu nav vajadzīga.

Dzīvnieki

Putnu, un sevišķi retāko un jutīgāko sugu, eksistenci parkā var apdraudēt tādi traucējumfaktori kā cilvēka uzkrītoša klātbūtne un augsts trokšņa līmenis: lielas cilvēku grupas, skaļa uzvedība, pārvietošanās ar motorizēto transportu, nepieļaujami lielu troksni rada kvadricikli un motocikli, u.c. Sevišķi nevēlams šāds traucējums ir putnu ligzdošanas laikā. Parkā izplatītās pastaigas ar suņiem, nelietojot pavadu,

¹ Piemēram, 2010. gada vasarā eksperti konstatēja, ka Ogres iedzīvotāja Jāņa zāļu pušķī bija saplūkusī arī Ruiša pūķgalves ziedošos dzinumus. Šī krieviski runājošā ogrēniete apgalvoja, ka viņa neko neesot zinājusi par to, ka augs ir aizsargājams.

pavasara un vasaras periodā apdraud uz zemes ligzdojošos putnus. Kukaiņu sugu daudzveidību negatīvi var ietekmēt sausokņu izvākšana, kā arī kritalu, sevišķi – liela izmēra kritalu, izvākšana, jo tajos ir dzīvotnes gan kukaiņiem un citiem sīkiem dzīvniekiem, gan aļģēm, ķērpjiem, mikroorganismiem.

2.5. CITAS VĒRTĪBAS

Nozīmīgākās citas sociālekonomiskās dabas parka vērtības ir ievērojamie teritorijas rekreācijas resursi, kā arī dabas izziņas potenciāls. Par šo būtisko dabas parka vērtību – plašajiem rekreācijas resursiem – un par problēmām, kas saistās ar to izmantošanu sīkāk skat. 1.4.2.2., 2.1.1., 2.1.2. nodaļās.

2.6. TERITORIJAS VĒRTĪBU KOPSAVILKUMS UN PRETSTATĪJUMS

Dabas vērtību un sabiedrībai nozīmīgu sociālekonomisko vērtību (2.11. tab.) saglabāšanu dabas parkā „Ogres Zilie kalni” nodrošina tas, ka teritorijai ir noteikts īpaši aizsargājamas teritorijas un *NATURA 2000* teritorijas statuss. Vērtību saglabāšanu sekmē arī tas, ka parkam ir tikai divi īpašnieki – Rīgas un Ogres novada pašvaldība, kas ir ieinteresēti gan saudzēt dabas vērtības, gan uzturēt un veidot rekreācijai piemērotu vidi. Rekreācijas slodžu radīto spiedienu uz teritoriju mazina tas, ka daļa aktīvās atpūtas un sporta entuziastu – slēpotāji, skrējēji, orientieristi u.c. – ir organizējušies, kā arī veido noteiktu pastāvīgu taku, trašu tīklu, kopj un uztur izmantotās takas, to dara, piemēram, slēpotāji un skrējēji.

Parka vērtību saglabāšanai būtiski kaitē tas, ka atpūta teritorijā galvenokārt attīstās stihiski un nav atrisināts jautājums par pieaugošo atpūtas slodžu plānošanu un vadīšanu. Nav izveidota un pienācīgi uzturēta slodzēm atbilstoša infrastruktūra. Neraugoties uz to, ka „Rīgas meži” pēc 2004. gada realizēja daļu no Dabas aizsardzības plānā paredzētā, infrastruktūras objektu daudzums, kā arī labiekārtojuma un informatīvā nodrošinājuma – norādes, marķējumi, informācija par dabas vērtībām – līmenis ir nepietiekošs, turklāt esošais aprīkojums regulāri tiek bojāts. Teritorijas dabas un rekreācijas vērtību saglabāšana vairs nav iespējama arī bez parka uzraudzības dienesta izveidošanas.

2.11. tabula. Dabas parka „Ogres Zilie kalni”
dabas un sociālekonomiskās vērtības un tās ietekmējošie faktori

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Ietekmējošie faktori
ĢEOMORFOLOĢISKIE VEIDOJUMI		
(1) Ļoti rets ģeomorfoloģisks, geoloģisks veidojums un reta reljefa forma – osu grēda.	(1) Rekreācijai ļoti piemērots daudzveidīgs reljefs, kas ir arī ainaviskās dažādības un izteiksmības pamats. (2) Augsta izglītojošā un zinātniskā vērtība. (3) Īpatnējas rekreatīvi augstvērtīgas ainavas.	(1) (-) Osu grēda ir tikusi degradēta, iznīcinot daļu no Grantskalniem grants ieguvei. (2) (-) Osu stāvās nogāzes ir pakļautas augstam erozijas riskam.
MEŽI UN PURVI		
(1) Lielā platībā ir Latvija ļoti retie ĪAB – skujkoku meži uz osveida reljefa formām ar tiem raksturīgo sugu kompleksu; reto un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes – 16 augu, 3 putnu un vairāku bezmugurkaulnieku sugām. (2) DMB – mazskarti veci meži, vairāku reto un specifisko DMB indikatorsugu dzīvotnes. (3) ES ĪAB – purvaini meži ar augstā purva fragmentiem; šo biotopu sugu komplekss. (4) Liela meža biotopu daudzveidība.	(1) Liela ekoloģiskā vērtība. (2) Liela un daudzveidīga biomasa, t.sk. koksne. (3) Vērtīgi kokaugu ģenētiskie resursi. (4) Augsta rekreatīvā vērtība. (5) Interesantas, lielākoties vizuāli pievilcīgas un dažādas meža ainavas. (6) Augsta izglītojošā un zinātniskā vērtība.	(1) (+) Aizsargājamās teritorijas statuss ierobežo mežsaimniecisko darbību, tāpēc tā būtiski neietekmē mežaudzes un sugu dzīvotnes. (2) (-) Stihiskās un nekontrolētās rekreācijas slodzes degradē biotopus un apdraud sugu dzīvotnes. (3) (-) Eitrofikācija un egles ekspansija apdraud osiem tipisko gaišo priežu mežu ilgtspēju. (4) (-) Nekvalitatīvi veiktas mežizstrādes radīti traucējumi un meža ainavas degradēšana. (5) (-) Purvaino mežu un purvu biotopi potenciāli ir jutīgi pret hidroloģiskā režīma izmaiņām. (6) (-) Augsto purvu biotopu fragmenti dabiskās sukcesijas gaitā pašlaik izzūd.
STĀVOŠI SILDŪDENI		
(1) Karjera ūdenstilpes (izveidojušās kopš 2003. gada) – kvalitatīvi jaunu biotopu grupa, kas bagātina teritorijas biotopu sastāvu un paaugstina bioloģisko daudzveidību.	(1) Jauns nozīmīgs parka ainaviskās dažādības elements, potenciāli (pēc teritorijas sakārtošanas) ļoti pievilcīga apkārtējās ainavas sastāvdaļa. (2) Ļoti liels rekreatīvais potenciāls; populāra vasaras un ziemas atpūtas vieta.	(1) (+) Dabiskās sukcesijas gaitā ūdenstilpes bioloģiskā vērtība pakāpeniski pieaug. (2) (-) Ūdenstilpes un piekrastes mežu piesārņošana un degradēšana, krastu erozija, ko izraisa stihiska nekontrolēta atpūta. (3) (-) Ūdenstilpes ir beznoteces un bezieteces baseini, tāpēc ir paaugstināts ūdens piesārņojuma risks.
RUDERĀLIE BIOTOPI		
(1) Palielina teritorijas bioloģisko dažādību. (2) (-) Mazina teritorijas dabiskumu, fragmentē meža biotopus, veicina ruderālo sugu invāziju teritorijā.	(1) (+) Ceļi, takas, stigas ir DP infrastruktūras, t.sk. rekreācijas infrastruktūras, nepieciešams elements. (2) (-) Nekoipi ruderālie biotopi pazemina teritorijas ainavisko un atpūtas vērtību.	(1) (+) Cilvēka darbības, teritoriju sakopjot. (2) (-) Cilvēka darbības, paplašinot ruderālos biotopus – izmīņājot un piegrūžojot teritoriju, stihiski veidojot jaunas takas.

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Ietekmējošie faktori
AUGU UN DZĪVNIĒKU SUGAS		
<p>(1) Daudzveidīgs skujkoku mežu augu sugu komplekss, t.sk. diezgan pilnīgs osu mežiem tipisko augu sugu komplekss, liela augu sugu dažādība.</p> <p>(2) 18 retas un aizsargājamas, (t.sk. 14 īpaši aizsargājamas) augu sugas, 6 īpaši aizsargājamas putnu, kā arī dažas bezmugurkaulnieku sugas.</p> <p>(3) Kvalitatīvi jauna ar stāvošiem saldūdeņiem saistītu augu un dzīvnieku sugu kompleksa attīstība ūdenstilpēs.</p>	<p>(1) Sugām ir estētiska un ainavu bagātināšana vērtība.</p> <p>(2) Izglītojoša vērtība – ir iespēja iepazīt dažādas augu un dzīvnieku sugas, t.sk. retas sugas, dabiskos apstākļos.</p> <p>(3) Ogu, sēņu (perspektīvā – arī zivju) un citu dabas produktu resursi.</p>	<p>(1) (+) Aizsardzības statuss sekmē sugu daudzveidības un ĪAS dzīvotņu saglabāšanos teritorijā.</p> <p>(2) (+) Pēc ūdenstilpes rašanās kvalitatīvi pieaug teritorijas sugu dažādība – parādās jaunas sugu grupas.</p> <p>(3) (-) Mežu izmīdīšana un eutrofikācija veicina pārkrūmošanos, ruderālo un invazīvo sugu, kā arī egles izplatīšanos, mazina priedes konkurētspēju un atjaunošanās spēju.</p> <p>(4) Mežsaimnieciskā darbība var (-) samazināt reto sugu populācijas, kā arī (+) var radīt dažām sugām piemērotas jaunas mikrodzīvotnes.</p> <p>(5) (-) Augu ievākšana apdraud reto un aizsargājamo sugu atradnes, noplicina augāju.</p> <p>(6) (-) Nogāžu izbrazdāšana un nostaigāšana apdraud retu sugu augšanas vietas, visvairāk – Ruiša pūķgalves un zāļlapu smiltenītes atradnes.</p>
KULTŪRVĒSTURISKĀS VĒRTĪBAS		
	<p>(1) <i>Zilais kalns – pilskalns</i> – aizsargājams kultūrvēsturiskais piemineklis un potenciāls zinātniskās izpētes objekts.</p>	<p>(1) (-) Parka apmeklētājiem ir nepietiekama informācija par kultūrvēsturisko pieminekli.</p>
REKREĀCIJAS UN IZGLĪTOJOŠIE RESURSI		
	<p>(1) Liels, daudzveidīgs rekreācijas un dabas izziņas potenciāls.</p> <p>(2) (-) Daļā teritorijas rekreācijas resursi ir noplicināti, nepieciešama šīs teritorijas atveseļošana.</p>	<p>(1) (-) Nepietiekams rekreācijas organizācijas līmenis.</p> <p>(2) (-) Nepietiekama infrastruktūra un labiekārtojums.</p> <p>(3) (-) Nepietiekama teritorijas uzraudzība.</p> <p>(4) (-) Zems atpūtas kultūras līmenis.</p> <p>(5) (+) Daļa sporta taku tiek labiekārtotas un uzturētas.</p> <p>(6) (-) Dabas izziņas resursi tiek izmantoti minimāli.</p>

Apzīmējumi: ĪAB – īpaši aizsargājami biotopi; ES – Eiropas Savienība, RAS – retās un aizsargājamās sugas; ĪAS – īpaši aizsargājamās sugas; DMB – dabiskie meža biotopi, DP – dabas parks, (+) pozitīva ietekme, (-) negatīva ietekme.

3. INFORMĀCIJA PAR TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANU

3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA MĒRĶI

1. Saglabāta Zilo Kalnu osu ekosistēmu ar tai raksturīgo biotopu un sugu kompleksu un nodrošināta tās ilgtspēja, t.sk. nodrošināta aizsargājamo sugu un biotopu saglabāšana; saglabātas tipiskās osu ainavas un to struktūra.
2. Nodrošināta daudzfunkcionāla teritorijas izmantošana dabas izziņai, atpūtai un sportam, optimāli sabalansējot dabas aizsardzības un rekreācijas funkcijas; teritorijā tiek veidota un uzturēta šim mērķim atbilstoša dabas izziņas un rekreācijas infrastruktūra.
3. Nodrošināta dabas parka pārvaldīšana un apsaimniekošana atbilstoši aizsargājamās teritorijas mērķiem, t.sk. nodrošināta pastāvīga teritorijas uzraudzība un izmantošanas noteikumu ievērošanas kontrole.

3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI (plānā paredzētajam apsaimniekošanas periodam)

3.2.1. Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

1. Izstrādāt un apstiprināt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, iestrādāt Ogres un Ikšķiles novadu teritoriju plānojumos dabas parka funkcionālo zonējumu.
2. Teritoriju plānojumos iestrādāt nosacījumus, kas sekmē dabas vērtību saglabāšanu dabas parkā.
3. Noslēgt zemes nomas līgumu, kas nodod teritoriju nomā Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūrai. Nomas līgumā jāiestrādā visi nosacījumi, kas nomniekam pieprasa apsaimniekot teritoriju saskaņā ar īpaši aizsargājamās un *NATURA 2000* teritorijas mērķiem un uzdevumiem, kā arī saskaņā ar teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.
4. Dabas parka robežu dabā iezīmēt ar 11 informatīvām zīmēm.
5. Ierobežot mehānisko transportlīdzekļu pārvietošanos teritorijā.
6. Izveidot darbotiespējīgu dabas parka uzraudzības dienestu, kas nodrošina parka uzraudzību.
7. Sekmēt īpaši aizsargājamo meža biotopu saglabāšanos un dabisko meža biotopu pastāvēšanu, veicot mezsaimniecisko darbību atbilstoši teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām.

3.2.2. Dabas vērtību saglabāšana un uzturēšana

1. Nodrošināt īpaši aizsargājamo biotopu (skujkoku meži uz osveida reljefa formām, 230,6 ha) un dabisko meža biotopu, kā arī sugu daudzveidības saglabāšanos, kā arī osiem raksturīgo gaišo priežu mežu saglabāšanos un ilgtspēju.
2. Kontrolēt un ierobežot ruderālu un invazīvu sugu izplatīšanos.
3. Nodrošināt ļoti retās īpaši aizsargājamās sugas – Ruiša pūķgalves – augšanas vietu un populācijas saglabāšanos.

4. Apturēt eroziju erodētajās platībās un atveseļot nomīdītās platības, samazināt teritorijas tiešo eutrofikāciju.
5. Nodrošināt racionāla nesabiezināta taku tīkla pastāvēšanu, plānot un organizēt rekreācijas plūsmas.

3.2.3. Atpūtas iespēju nodrošināšana, rekreācijas kvalitātes uzlabošana

1. Veikt taku un nelielo uzturēšanās vietu labiekārtošanu un uzturēšanu, t.sk. pilnveidot Bērnu laukuma aprīkojumu, ierīkot apgaismojumu vienai takai Ogres pilsētas teritorijā.
2. Uzturēt esošās un izveidot jaunas distanču slēpošanas takas, uzturēt divas kalnu riteņbraukšanas (MTB) sporta takas.
3. Izveidot, aprīkot un uzturēt tūristu taku, daļā takas ierīkojot apgaismojumu.
4. Izveidot un uzturēt asfaltētu un apgaismotu skrituļošanas taku dabas parka teritorijas ziemeļu malā.
5. Izveidot un uzturēt labiekārtotas atpūtas vietas pie ūdens – 2-3 peldvietas un 2-3 atpūtas vietas mežā pie ūdens.
6. Ierīkot 5 atklātas autostāvvietas pie populārākajām atpūtas zonām.
7. Izveidot tūrisma informācijas centru pie galvenās ieejas dabas parkā.
8. Uzcelt multifunkcionālu tūrisma informācijas un sporta centru vienā no apmeklētākajām dabas parka vietām – pašlaik degradētajā karjera teritorijā.
9. Izveidot karjera teritorijā pie tūrisma informācijas un sporta centra sporta laukumu – stadionu.
10. Uzbūvēt dabas parkā skatu torni.

3.2.4. Sabiedrības izglītošana un informēšana

1. Nodrošināt plaši pieejamu informāciju par dabas parka dabas vērtībām, dabas izziņas un atpūtas iespējām teritorijā – dabas parkā jāizvieto 6-7 informatīvie stendi (ieteicamais formāts: A0, A2), jā sagatavo bukleti, jāveic periodiska informēšana plašsaziņas līdzekļos.
2. Izveidot parkā dabas izziņas taku.

3.2.5. Dabas vērtību un rekreācijas slodžu monitorings

1. Veikt reģionālo un lokālo meža monitoringu.
2. Veikt aizsargājamo sugu monitoringu un dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu lietderības un efektivitātes monitoringu.

3.3. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus un realizētu paredzētos uzdevumus, izstrādāts dabas parka apsaimniekošanas plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, sabiedrības izglītošanai, kā arī paredz tūrisma un rekreācijas vides optimizēšanu, veidojot un uzturot nepieciešamo infrastruktūru.

Pirms plānošanas vērtēta 2004. gada dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu realizācija (skat. apkopojošu tabulu A.2. piel.). Konstatēts, ka īstenota tikai neliela daļa no paredzētā. Nav realizēti apjomīgākie – dārgākie un darbietilpīgākie –

infrastruktūras izveides pasākumi (tualetes, karjera apkārtnes labiekārtošana un atpūtas vietu pie ūdens ierīkošana, autostāvvietu izveidošana, apgaismojuma atjaunošana Ogres pilsētas teritorijā, skatu torņa celtniecība u.c.), kā arī netiek veikti apjomīgākie biotehniskie pasākumi – egļu un pameža retināšana, ruderālo sugu ierobežošana, priedes dabiskās atjaunošanās veicināšana u.c. Nav izstrādāti monitoringa principi un ieviests monitorings, lai vērtētu apsaimniekošanas pasākumu lietderību un efektivitāti, teritorijā nav izveidota efektīva informatīvā infrastruktūra. Lielākā daļa no 2004. gadā paredzētajiem apsaimniekošanas pasākumiem ir aktuāli arī pašlaik, tikai daļa ir zaudējusi aktualitāti.

Nākošajam 2011–2021. gada periodam plānotie pasākumi ir apkopoti 3.1. tabulā, kur ir norādīta to prioritāte, izpildes termiņš, paredzamais izpildītājs un aptuvenas paredzamās izmaksas (izmaksas pašreizējos apstākļos ir svārstīgas un grūti nosakāmas), iespējamais finansējuma avots, kā arī ir definēti izpildes rādītāji. Paredzētie apsaimniekošanas pasākumi sīkāk aprakstīti 3.3.2. nodaļā un attēloti kartēs B.10.1., B.10.2., B.10.3., B.10.4., B.10.5. pielikumā.

Apsaimniekošanas pasākumi dabas parkā plānoti 10 gadiem – no 2011. gada līdz 2021. gadam. Tie izriet:

1. no *NATURA 2000* teritorijām izvirzītajiem mērķiem – visā Eiropā retu un apdraudētu augu un dzīvnieku sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzība –, kas ir obligāta visām ES valstīm;
2. no īpaši aizsargājamai teritorijai – dabas parkam – izvirzītajiem mērķiem; tie ir: dabas aizsardzība, t.sk. bioloģiskās daudzveidības uzturēšana, ainavas saglabāšana, sabiedrības izglītošanas un atpūtas iespēju nodrošināšana;
3. no Rīgas plānošanas reģiona un Ogres un Ikšķiles novadu pašvaldību teritoriju plānojumos, attīstības stratēģijās un citos dokumentos noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, kas paredz dinamiskāku tūrisma attīstību un atpūtas un sporta iespēju paplašināšanu novados, t.sk. šo novadu īpaši aizsargājamās dabas (arī *NATURA 2000*) teritorijās;
4. no vietējo pašvaldību un dažādu sporta organizāciju aktīvas prasības pēc atpūtas un sporta iespēju uzlabošanas un paplašināšanas dabas parkā, kā arī no sabiedrības pieprasījuma pēc labiekārtotas un uzturētas atpūtas vides šajā tradicionālajā rekreācijas teritorijā.

Plānojot paredzētos apsaimniekošanas pasākumus, kas saistīti ar sporta un tūrisma infrastruktūras attīstību, ir ievērots „mazākā kaitējuma” princips – izvērtējot riskus, izvēlēts risinājums, kas rada iespējami mazākos draudus dabas vērtību un ainavas saglabāšanai. Plānā nav iekļauta lielākā daļa no sporta organizāciju pārstāvju iesniegtajiem un pašvaldību atbalstītajiem priekšlikumiem par lielu infrastruktūras objektu veidošanu, nav pieļauta vairāku objektu izvietošana vietās, kur nepieciešama būtiska meža zemes transformācija, vairākas paredzētās takas un trases nav plānotas sporta organizāciju ieteiktajā platumā (skat. priekšlikumu apkopojumu A.5. piel.).

Plānotās tūrisma takas un sporta takas tiks veidotas, maksimāli izmantojot jau esošos ceļus, kvartālstīgas un takas; nelieli jauni taku posmi paredzēti tikai dažās vietās, kur ar to izveidošanu saistītais kaitējums dabai ir nenozīmīgs. Jaunveidojamās takas (B.10.3., B.10.4., B.10.5. piel.) izvietotas tā, lai tās iespējami maz skartu lieguma zonu (B.11. piel.). Apgaismotā asfaltētā taka, pēc kuras ir liels pieprasījums, iepļānota pa esošiem ceļiem un takām teritorijas pašā malā. Autostāvvietas, izņemot vienu nelielu stāvvietu Jaunogres – Ikšķiles ceļa malā, ir plānotas dabas parka pierobežā ārpus aizsargājamās teritorijas.

3.3.1. Plānoto apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums

Apsaimniekošanas pasākumi sagrupēti 3.1. tabulā atbilstoši 3.2. nodaļā izvirzītajiem īstermiņa mērķiem. Katram apsaimniekošanas pasākumam norādīta prioritāte: I-prioritārs; II-vajadzīgs, III-vēlams.

3.1. tabula. Apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums

Pasākums	Prioritāte*, izpildes laiks	Iespējama izpildītājs**	Iespējamās izmaksas*** (iespējamais finansētājs)	Izpildes rādītāji
A. Administratīvie un organizatoriskie pasākumi				
A.1. Teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādāšana un pieņemšana	I 2011-2013.	VARAM	Administratīvās izmaksas	Pieņemti un stājušies spēkā teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
A.2. Dabas parka robežu, zonējuma un individuālo teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumu iestrāde nepieciešamajos dokumentos	I 2011-2012.	INP, ONP, OITAA	Administratīvās izmaksas	Ogres un Ikšķiles novada teritorijas plānojumos, kā arī citos reģistros un dokumentos redzama precīza dabas parka robeža, zonējuma robežas, kā arī iestrādāti plānoto teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumu nosacījumi
A.3. Ogres un Ikšķiles novada pašvaldības pārņem nomā dabas parka teritoriju	I 2011.	INP, ONP	Administratīvās izmaksas	Dabas parka teritorija, kas atrodas Ikšķiles novada administratīvajās robežās, pārņemta nomā no Rīgas pilsētas SIA „Rīgas meži”
A.4. Dabas parka robežu iezīmēšana dabā	I 2011.	INP, ONP, DAP	Zīme – bezmaksas, izlikšana – 20 Ls	Dabas parka robežas ir iezīmētas dabā ar 11 speciālām labi saredzamām robežzīmēm
A.5. Mehānisko transportlīdzekļu pārvietošanās ierobežošana	I 2011.	ONP, INP, OITAA	Administratīvās izmaksas	Vairāki meža ceļi slēgti mehāniskajiem transportlīdzekļiem (izņemot operatīvo transportu, kā arī transportu, kura darbība saistīta ar DP apsaimniekošanu); izvietotas 18 ceļa zīmes „Iebraukt aizliegts!”. Novērsta mehānisko transportlīdzekļu neatļauta pārvietošanās teritorijā.

Pasākums	Prioritāte*, izpildes laiks	Iespējamais izpildītājs**	Iespējamās izmaksas*** (iespējamais finansētājs)	Izpildes rādītāji
A.6. Dabas parka uzraudzības nodrošināšana	I Visu laiku	ONP, INP, OITAA	Pašlaik nav nosakāmas	Dabas parka apsaimniekošanu īsteno vietējo pašvaldību veidotā Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūra. Nodrošināta IAIN (līdz to pieņemšanai – VAIN) ievērošana dabas parkā; noteikumu ievērošanu uzrauga OITAA darbinieki; uzraudzība ir sistemātiska.
A.7. Saudzīgas un ierobežotas mežsaimnieciskās darbības nodrošināšana	I Visu laiku	„Rīgas meži”, ONP	Administratīvās izmaksas	Mežsaimniecisko darbību reglamentē IAIN; tas nodrošina īpaši aizsargājamo meža biotopu saglabāšanos, kā arī dabisko meža biotopu pastāvēšanu.
B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana				
B.1. Biotehniskie pasākumi priežu mežaudzēs: egles paaugas izciršana, bieza pameža retināšana, priedes atjaunošanās veicināšana	I Visu laiku	Apsaimniekotājs	Pašlaik nav nosakāmas	Nodrošināta gaišo priežu mežu pastāvēšana: izcirta egles paauga un retināta egle koku stāvā 39 ha platībā, panākta priedes atjaunošanās izmīdītās platībās, kā arī mežaudzēs.
B.2. Biotehniskie pasākumi – agresīvu invazīvu sugu izplatīšanās ierobežošana	II Visu laiku	Apsaimniekotājs	Pašlaik nav nosakāmas	Saglabāts mežiem raksturīgais sugu sastāvs, novērsta biotopu sinantropizācija
B.3. Biotehniskie pasākumi – pļaušana ruderālu sugu ierobežošanai un ainavas uzturēšanai	I Visu laiku	Apsaimniekotājs	Pašlaik nav nosakāmas	Uzturēta parkmeža ainava Ogres pilsētas teritorijā, uzturētas ceļu un galveno taku malu joslas, novērsta ruderālo un invazīvo augu sugu izplatīšanās
B.4. Aizsargājamās sugas – Ruiša pūķgalves – atradņu un populācijas aizsardzība	I 2011.	Apsaimniekotājs	Pašlaik nav nosakāmas	Uzbūvētas kāpnes Ruiša pūķgalves augšanas vietā meža kvartālīstīgās, pārtraukta augšanas vietu izbraukāšana un izmīdīšana
B.5. Rekreācijas slodžu izraisīto mehānisko traucējumu (virsas erozija, zemesdzies izmīdīšana) novēršana un vides eitrofikācijas mazināšana	I/II Visu laiku	Apsaimniekotājs	Pašlaik nav nosakāmas	Apturēta erozija erodētajās platībās, pirmkārt – nogāzēs, samazināti tās riski, samazināta nomīdīto vietu platība, mazināti nomīdīšanas riski. Samazināta eitrofikācija; ir pieejamas tualetes, minimums – 2-3 parka teritorijā, novērsta suņu ekskrementu sistemātiska nonākšana vidē

Pasākums	Prioritāte*, izpildes laiks	Iespējamais izpildītājs**	Iespējamās izmaksas*** (iespējamais finansētājs)	Izpildes rādītāji
B.6. Taku tīkla optimizēšana	I/II 2012-2015.	Apsaimniekotājs	Pašlaik nav nosakāmas	Ir akceptēts izmantojamo taku tīkls, taku shēmas pieejamas apmeklētājiem. Plūsmu virzīšanai izliktas norādes, izveidotas barjeras u.c. Daļa taku ir slēgtas, taku tīkls ir samazināts.
C. Rekreācija, sports, tūrisms				
C.1. Taku un nelielo esošo uzturēšanās vietu labiekārtošana	I/II 2012-2013.	Apsaimniekotājs, sab. org.	Pašlaik nav nosakāmas	Teritorijā ir pietiekošs soliņu un atkritumu urnu daudzums. Ir virziena norādes pie takām. Ir labiekārtots Bērnu laukums, atjaunota lapene.
C.2. Esošo distanču slēpošanas sporta trašu un riteņbraukšanas sporta taku uzturēšana	II Visu laiku	OITAA, OSK	Pašlaik nav nosakāmas	Tiek uzturētas esošās slēpošanas sporta takas un divas esošās kalnu riteņbraukšanas (MTB) sporta takas
C.3. Tūristu takas izveide	I 2012.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	Pašlaik nav nosakāmas	Ir izveidots tūristu takas aplis (8,1 km) cauri visam parkam; tā ziemeļu zars ir izmantojams arī slēpošanas un riteņbraukšanas tūrismam.
C.4. Apgaismotu taku izveide	I 2011-2015.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	14 Ls/m	Ir izveidota apgaismota tūristu/slēpošanas/riteņbraukšanas taka (kopgarums 4,1 km), kā arī daži apgaismoti posmi līdzās esošajās slēpošanas takām, ir izveidota apgaismota taka Ogres teritorijā līdz Bērnu laukumam.
C.5. Jaunas slēpošanas sporta takas izveide	II 2012-2013.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	10 Ls/m	Ir izveidota 6 m plata tautas distanču slēpošanas taka (10,7 km) pa esošajām kvartālstīgām, ceļiem un esošajām slēpošanas takām.
C.6. Atpūtas vietu pie ūdens izveide	I 2012-2013.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	30 000 Ls	Ir sakopta karjera un tā apkārtnes teritorija, izveidotas 2 publiski pieejamas labiekārtotas peldvietas, 2-3 aprīkotas atpūtas vietas mežā karjera piekrastē.

Pasākums	Prioritāte*, izpildes laiks	Iespējamais izpildītājs**	Iespējamās izmaksas*** (iespējamais finansētājs)	Izpildes rādītāji
C.7. Tūrisma informācijas centra izveide Ogres pilsētas teritorijā	2012-2013.	OITAA, fjp. – pēc konkursa		Pie galvenās ieejas parkā ir pieejams informācijas centrs ar plašu informāciju, tajā ir pieejama tualete un sporta inventāra noma.
C.8. Tūrisma informācijas un sporta centra celtniecība Dubkalnu karjerā	II 2012-2014.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	500 000 Ls (ieskaitot autostāvvietu 30 transporta vienībām)	Ir publiski pieejams tūrisma informācijas un sporta centrs vienā no apmeklētākajām dabas parka vietām. Uzlabotas atpūtas pie ūdens, tūrisma un sporta iespējas: pieejama inventāra noma, tualete; centrs koordinē sporta pasākumus dabas parkā, uzrauga un nodrošina kārtību karjera apkārtnē.
C.9. Autostāvvietu ierīkošana	II 2014.	OITAA, fjp. – pēc konkursa		Ir izveidotas 5 atklātās autostāvvietas pie populārākajām atpūtas vietām, sporta un tūristu taku sākumpunktos, pie galvenajām ieejām parkā.
C.10. Sporta laukuma-stadiona būvniecība	II 2014.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	30 000 Ls	Ir izveidota starta/finiša vieta dabas parka sporta un tūrisma taku lietotājiem un sacensību dalībniekiem. Ir radītas publiski pieejamas aktīvās atpūtas un sporta iespējas parka apmeklētājiem, kas atpūšas pie ūdens. Ir radītas iespējas organizēt brīvdabas kultūras pasākumus.
C.11. Apgaismotas asfaltētas takas izveide	II/III 2015.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	300 000 Ls un 60 000 Ls apgaismojuma ierīkošanai	Ir izveidota 4,2 km gara apgaismota asfaltēta skrituļošanas taka dabas parka malā.
C.12. Skatu torņa celtniecība	III 2018-2021.	OITAA, fjp. – pēc konkursa		Parkā ir publiski pieejams skatu tornis – vienīgais šāda veida objekts plašā apkārtnē, ir iespēja pārredzēt dabas parku un plašu apkārtni; ir paplašinātas dabas izziņas iespējas.

Pasākums	Prioritāte*, izpildes laiks	Iespējamais izpildītājs**	Iespējamās izmaksas*** (iespējamais finansētājs)	Izpildes rādītāji
D. Informatīvie un izglītojošie pasākumi				
D.1. Informatīvo stendu izvietošana parkā	I 2011-2012.	OITAA	1stends – 500-1000 Ls	Dabas parkā izvietoti 6-7 informatīvie stendi, apmeklētāji ir informēti par DP dabas vērtībām, par parka izmantošanas noteikumiem, par izziņas un rekreācijas infrastruktūras izvietojumu
D.2. Dabas izziņas takas izveide	II 2012-2015.	OITAA, fjp. – pēc konkursa	Izmaksas pašlaik nav nosakāmas	Izveidota dabas izziņas taka (3 dažāda garuma apli). Taka aprīkota ar informācijas stendiem un informācijas plāksnēm, pieejams takas apraksts – ceļvedis
D.3. Drukātu informācijas materiālu sagatavošana, informācijas sniegšana internetā un citos plašsaziņas līdzekļos	I/II 2012., visu laiku	OITAA, INP, ONP	Izmaksas pašlaik nav nosakāmas	Sagatavoti un iespiesti materiāli par dabas parku, kas plaši pieejami. Ikdienā pieejama informācija Interneta tīklā, periodiski tiek publicēta informācija vietējos preses izdevumos, kā arī rādīti sižeti reģionālajās TV
E. Monitorings				
E.1. Reģionālais un lokālais meža monitorings	I Katru gadu	DAP, VARAM	Valsts un pašvaldību monitoringa izmaksas	Tiek veikts meža monitorings noteiktajos datu vākšanas termiņos; datu bāzē tiek uzkrāti dati par meža biotopu stāvokli.
E.2. Apsaimniekošanas pasākumu lietderības un efektivitātes un aizsargājamo augu sugu atradņu stāvokļa monitorings	I/II Sistemātiski	DAP, VMD, vides eksperti	Izmaksas pašlaik nav nosakāmas	Ir kontroles mehānisms, lai vērtētu apsaimniekošanas pasākumu lietderību un efektivitāti un ietekmi uz dabas vidi. Ir informācija par dabas vērtību stāvokli teritorijā.

* *Prioritāte*: **I** – augsta, **II** – vidēja, **III** – zema

** *Saīsinājumi*: DAP – Dabas aizsardzības pārvalde, DAPL – dabas aizsardzības plāns, DP – dabas parks, INP – Ikšķiles novada pašvaldība, LU BI – LU Bioloģijas institūts, OITAA – Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūra, IAIN – teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi VAIN – teritorijas vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ONP – Ogres novada pašvaldība, OSK – Ogres slēpotāju klubs, VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, VMD – valsts meža dienests, fjp. – fiziskas un juridiskas personas, sab. – sabiedriskas, eks. – eksemplāri.

*** *Izmaksas*: lielākai daļai pasākumu izmaksas pašlaik nav iespējams novērtēt; visas minētās izmaksas ir aptuvenas, tās ir atkarīgas no neprognozējamām lielām cenu svārstībām valstī

3.3.2. Apsaimniekošanas pasākumu apraksts

A. ADMINISTRATĪVIE UN ORGANIZATORISKIE PASĀKUMI

A.1. Teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādāšana un apstiprināšana

Lai definētu dabas parkā atļautās un aizliegtās darbības, dabas aizsardzības plānā ir iestrādāts individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts (5.2. nod.), kā arī dabas parka zonējuma projekts (5.1. nod., B.11., B.12. piel.). Teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un teritorijas zonējums stājas spēkā pēc to apstiprināšanas Ministru kabinetā.

A.2. Dabas parka robežu, zonējuma un individuālo teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumu iestrāde nepieciešamajos dokumentos

Lai Ikšķiles un Ogres novadu teritorijas plānojumi, kā arī citi reģistri un dokumenti nebūtu pretrunā ar dabas aizsardzības plānu, tajos jāiestrādā dabas parka „Ogres Zilie kalni” robeža, teritorijas zonējums, galvenie plānotie apsaimniekošanas pasākumi. Izstrādājot teritorijas plānojumus, līdz laikam, kad stājas spēkā individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, spēkā ir paredzētie ierobežojumi, kas noteikti Ministru kabineta vispārējos noteikumos (MK 16.03.2010. noteikumi Nr. 264. „*Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošana noteikumi*”).

A.3. Ogres un Ikšķiles novada pašvaldības pārņem nomā dabas parka teritoriju

Lai realizētu labāku apsaimniekošanu un uzraudzību, kā arī paplašinātu dabas izziņas, tūrisma un sporta iespējas parkā, paredzēts noslēgt nomas līgumu starp Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas meži” un Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūru par Rīgai piederošās teritorijas daļas iznomāšanu. Līgumā ir jāiestrādā nosacījums, ka tūrisma attīstības aģentūra, pārņemot teritoriju savā pārvaldījumā, ievēros visus noteikumus un pildīs visas saistības, kas attiecas uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un *NATURA 2000* teritorijām un šo teritoriju apsaimniekošanu.

A.4. Dabas parka robežu iezīmēšana dabā

Dabas parka un dabas lieguma zonas robežas jāiezīmē dabā, izvietojot galvenajos robežpunktos un pie galvenajiem ieejas ceļiem 11 informatīvās robežzīmes, kas noformētas atbilstoši MK 16.03.2010. noteikumu Nr. 264 „*Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi*” 1. pielikumam (balta ozollapa uz zaļa fona, vēlamais izmērs 150 x 150 mm). Zīmes apsaimniekotājam bez maksas izsniedz Dabas aizsardzības pārvalde, zīmes regulāri jāpārbauda un jāatjauno. Zīmju izvietojumu skat. B.10.2. pielikumā.

A.5. Mehānisko transportlīdzekļu pārvietošanās ierobežošana

Lai ierobežotu mehānisko transportlīdzekļu (un mopēdu) kustību cauri parkam pa meža ceļiem un arī takām, kā arī novērstu to, ka šie transportlīdzekļi neatļauti iebrauc arī mežā, jāslēdz vairāki meža ceļi, izvietojot ceļa zīmes „Iebraukt aizliegts!” Aizliegums neattiecas uz transportlīdzekļiem un tehniku, kuru pārvietošanās saistīta ar parka apsaimniekošanu, t.sk. ar ūdensgūtnes "Zilie kalni" artēzisko urbumu apsaimniekošanu, kā arī uz operatīvo transportu. Jāizliek 18 (B.10.1. pielik.) ceļa zīmes (tām jāatbilst *LVS 77-1;2;3 „Ceļa zīmes. Uzstādīšanas noteikumi. Tehniskās prasības*”) un jākontrolē to ievērošana. Kontrole jāpastiprina vasaras sezonā un

brīvdienās. Ja ceļa zīmes netiek ievērotas, regulāri tiek sabojātas vai aizvāktas, jālemj par ceļu norobežojošu barjeru izvietojumu.

A.6. Dabas parka uzraudzības nodrošināšana

Lai realizētu teritorijas apsaimniekošanu un dabas vērtību aizsardzību, būtiski jāpilnveido dabas parka uzraudzība. Ieinteresētajām pusēm jālemj par vides inspektora vai līdzvērtīga posteņa izveidošanu. Atbildīgā persona uzrauga teritoriju, nodrošina teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu, veicina un koordinē sadarbību ar sabiedrības grupu pārstāvjiem, kā arī ar Pašvaldības policiju un citām struktūrām, kas nodrošina likumu un sabiedriskās kārtības ievērošanu.

Viens no pirmajiem un ļoti svarīgiem uzdevumiem ir novērst pretlikumīgās darbības: motorizēto transportlīdzekļu (kvadricikli, motocikli, apvidus automašīnas u.c.) neatļauto pārvietošanu teritorijā. Citi neatliekami uzraudzības pasākumi: novērst koku bojāšanu un iznīcināšanu dabas parkā, infrastruktūras objektu demolēšanu, kā arī novērst citas neatļautas darbības – ugunsgrāku kurināšanu, neatļautu dabas materiālu ievākšanu, atkritumu izgāšanu u.c. (sīkāk 1.4.2.2. nod.). Vēlams, lai parku uzraugošajām personām būtu oficiāls sabiedriskā vides inspektora statuss.

Ieteikumi praktiskai rīcībai

- a. Teritorijas apsaimniekotājam ieteicams griezties pie motorizēto transportlīdzekļu īpašniekiem un lietotājiem, to organizācijām un informēt par MK 16.03.2010. noteikumu Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 24.1. un 24.11.3. punkta prasībām, kā arī veikt profilaktisku izskaidrojošu darbu ar minēto transportlīdzekļu īpašniekiem, īpaši – ar kvadriciklu, motociklu un apvidus automašīnu īpašniekiem.
- b. Sadarbojoties ar pašvaldībām, jāpanāk Pašvaldību policijas aktīva iesaistīšanās, epizodiski iesaistot arī Valsts ceļu policiju. Parka apsaimniekotāji veicina iesaistīšanos, ziņojot policijai par vietām un laikiem, kur visbiežāk novēroti pārkāpumi, kā arī iniciējot periodiskus reidus ar policijas un ieinteresēto sporta organizāciju un citu parka apmeklētāju pārstāvju piedalīšanos.
- e. Paredzams, ka pēc dažu pārkāpēju brīdināšanas vai sodīšanas, izplatot informāciju par to vietējos plašsaziņas līdzekļos, stāvoklis būtiski uzlabosies.
- j. Dažādo parka aizsardzības un izmantošanas noteikumu pārkāpumu izskaušana varētu būt sekmīgāka, kārtības nodrošināšanā plašāk iesaistot parka apmeklētājus, sabiedriskās organizācijas un veicot sistemātisku sabiedrības izglītošanas darbu.

A.7. Saudzīga un ierobežota mežsaimnieciskā darbība mežaudzēs

Dabas lieguma zonā IAIN paredz aizliegt mežsaimniecisko darbību, izņemot cirtes DAP paredzēto biotehnisko pasākumu veikšanai (B.1. punkts.), cirtes bīstamas kaitēkļu invāzijas vai bīstamu slimību izplatības ierobežošanai, kā arī ugunsdrošības nodrošināšanai. Aizliegts cirst arī nokaltušus kokus, kā arī aizvākt kritālas un to daļas. Atļauta bīstamo koku ciršana un novākšana, posmu izzāģēšana nokritušajiem kokiem (atstājot tos mežā), kas aizšķērso takas un ceļus. Ir atļauta augošu koku izciršana vai atzarošana skatu punktu un skatu līniju ierīkošanai un uzturēšanai.

Dabas parka zonā paredzēts aizliegums cirst kokus galvenajā un rekonstruktīvajā cirtē; kopšanas cirte atļauta, tikai ievērojot šādus nosacījumus: aizliegts cirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus, izņemot sausus, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos kokus, ja valdaudzes vecums pārsniedz prieku audzēm – 60 gadus, egļu, bērzu audzēm – 50 gadus, apšu audzēm – 30 gadus. Aizliegts cirst nokaltušus kokus un aizvākt kritālas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par

25 cm. Dabas parka zonā atļautas cirtes, kas paredzētas biotehniskajos pasākumos (B.1. punkts, B.9. piel.).

B. DABAS VĒRTĪBU AIZSARDZĪBA UN APSAIMNIEKOŠANA

B.1. Biotehniskie pasākumi priežu mežaudzēs: egles paaugas izciršana, bieza pameža retināšana, priedes atjaunošanās veicināšana

Lai saglabātu osiem raksturīgos gaišos priežu mežus, kuru ilgtspēja ir potenciāli apdraudēta (2.3.2., 2.4.5. nod.), jāstimulē priedes atjaunošanās, vienlaikus bremzējot konkurējošo sugu (egles, lapkoki, krūmi) izplatīšanos (B.9. piel.).

Ieteikumi praktiskai rīcībai

a. Mežaudžu atēnošana, priedes konkurentsugu izplatības ierobežošana

Galvenā priedes konkurenta – egles – ierobežošana paredzēta 39 ha platībā (3.2. tab., B.9. piel.). Šajā platībā jāizcērt egles paauga un jāretina egle koku stāvā. Daļa egļu visos stāvos ir jāatstāj, bet tā, lai egles sastāva koeficients formulā nepārsniegtu balli – 1.

3.2. tabula. Meža nogabali, kuros plānota egles izciršana

	Kvartāls	Nogabals	Platība, ha	Meža tips
SIA "Rīgas meži" (Daugavas mežniecība)	135	11	1,8	Sils
	136	7	0,4	Lāns
	142	2	5,9	Mētrājs
		5	7,4	Lāns
		6	5,5	Damaksnis
		10	1,3	Mētrājs
	143	2	1,5	Damaksnis
	147	7	4,8	Lāns
		8	0,9	Lāns
		9	0,7	Mētrājs
		148	1	0,6
	9		0,7	Lāns
	10 (daļa)		5,1	Lāns
	15		0,6	Lāns
	16		0,2	Lauce
18 (daļa)	1,1	Damaksnis		
Ogres mežniecība	1	3	0,6	Lāns
		4	0,6	Sils
		5	0,7	Mētrājs

Vienlaikus vietām jāretina biezs pīlādžu pamežs un bieza lapkoku paauga; tas jādara tikai atsevišķās vietās, kur pīlādži vai paaugas kociņi veido grupas un rada vai drīzumā var radīt pārlietu noēnojumu.

Izciršana jāveic pakāpeniski, 2-3 paņēmienos ar 1-2 gadu atstarpi, lai gaismas un citi apstākļi mežaudzē nemainītos pārāk strauji (A.3. piel.). Vēlams izciršanu sākt ar 142. kv. 2., 6. nog. Par invazīvo sugu kokaugu izciršanu skat. B.2. punktā.

Ciršana jāveic, lietojot rokas darbarīkus vai vieglo meža tehniku, nav atļauts izmantot smago meža tehniku. Nogabalos (142. kv. 2., 5., 6. nog.), kuros ir lielākās aizsargājamo augu populācijas, cik vien iespējams, jācenšas lietot tikai rokas darbarīkus.

Izcirstos kokus un krūmus vēlams izvākt no mežaudzes. Iegūto koksni un pārējo masu, ja meža īpašnieks to akceptē, var izmantot dabas parka vajadzībām: koka infrastruktūras objektu izgatavošanai, kā materiālu preterozijas šķēršļu veidošanai vai erodēto joslu noklāšanai, risu un citu mākslīgu negatīvo mikroreljefa formu aizpildīšanai, šķeldas gatavošanai u.tml. Neizmantojamo daļu vēlams izvākt no dabas parka. Atlieku

sadedzināšana nav vēlama; ja to dara, dedzināšana jāveic ceļmalās, kvartālstīgās un līdzīgās vietās, ievērojot piesardzību un ugunsdrošības noteikumus (LR MP lēmums Nr. 111 (30.03.1992.) „Par ugunsdrošības noteikumiem Latvijas Republikas mežos”).

Vēlams, lai darbu sākot, tajā piedalītos speciālists, kas sniedz praktiskus padomus (Mežzinātnes institūts „Silava”, Daugavas mežniecība u.c.).

b. Priedes atjaunošanās stimulēšana (galvenokārt priežu silā, mētrājā, lānā)

Priedes atjaunošanās stimulēšana nepieciešama daļā teritorijas (22 ha) – vietās, kur kokaudzes slēgums ir neliels, galvenokārt Ogres pilsētas teritorijā, t.sk. – parkmeža platībā teritorijas austrumu malā, un citās nomīdītās vietās, kā arī vietās, kur mežā veidojas vainaga klāja atvērumi, bet priedes dabiskā atjaunošanās nenotiek. Šādās vietās stāda priedi (sējeņus vai stādus). Laukumos, kur ir bieža vai priežu mežiem neraksturīga zemsedze, pirms stādīšanas to izplauj. Pirmajos 2-3 gados vismaz divas reizes gadā jāveic iestādīto kociņu agrotehniskā kopšana – ravēšana. Jāatzīmē, ka dabas parka austrumu malā kores takas tuvumā pēdējos gados vairākās vietās ir izveidoti nelieli priedes stādījumi.

Priedes pašsējas veicināšanu vai sēšanu mākslīgi uzirdinātos laukumiņos var ieteikt kā eksperimentālu darbību, lai pārliecinātos, pirmkārt, vai stimulētā pašsēja tiešām notiek, otrkārt – vai sējeņi aug izturīgāki un kvalitatīvāki nekā stādi. Tomēr jaunākie pētījumi (Jānis Donis, Mežzinātnes institūts „Silava”) liecina, ka nelielo atkailinātas minerālzemes laukumiņu veidošanai un augsnes uzirdināšanai ir nenozīmīgi praktiskie rezultāti. Priežu stādīšanā, stādījumu kopšanā un novērošanā, kā arī dažādu paņēmieni aprobācijā, sekmīgi var iesaistīt Ogres Meža tehnikuma audzēkņus, bet kā konsultantus – Mežzinātnes institūta „Silava” pētniekus (J. Donis u.c.) vai citus meža atjaunošanas speciālistus. Daži priedes mežaudžu atjaunošanas paņēmieni aprakstīti A.3. pielikumā.

B.2. Biotehniskie pasākumi – agresīvu invazīvu sugu izplatīšanās ierobežošana

Lai saglabātos mežiem raksturīgais sugu sastāvs un nenotiktu sinantropizācija, jākontrolē agresīvo invazīvo sugu, galvenokārt – kokaugu – izplatīšanās. Pagaidām tā parkā nav sasniegusi plašus apmērus, tomēr ir jāsāk ierobežojoši pasākumi.

Ieteikumi praktiskai rīcībai

a. Invazīvo kokaugu (koki un krūmi) ierobežošana

Parkā jākontrolē un jāierobežo invazīvo kokaugu sugu (2.4.1. nod.) izplatīšanās. Kopējā platība, kur jau pašlaik uzsākama to ierobežošana, ir 36 ha (3.3. tab., B.9. piel.); vispirms tā jāsāk meža nogabalos, kur ir nozīmīgākās reto un aizsargājamo augu sugu atradnes (147. kv. 7., 8. nog.). Pārējā parka teritorijā invazīvo sugu ierobežošana jāveic iespēju robežās, kā arī atkarībā no šo sugu izplatīšanās dinamikas.

3.3. tabula. Meža nogabali, kuros paredzēta invazīvo kokaugu izciršana

	Kvartāla Nr.	Nogabala Nr.	Platība, ha	Meža tips
SIA “Rīgas meži” Daugavas mežniecība	135	11	1,8	Sils
	142	2	5,9	Mētrājs
		5	7,4	Lāns
		6	5,5	Damaksnis
		10	1,3	Mētrājs
	147	7	4,8	Lāns
		8	0,9	Lāns
		9	0,7	Mētrājs
	148	1	0,6	Mētrājs
		9	0,7	Lāns
		10 (daļa)	5,1	Lāns
		15	0,6	Lāns
		16	0,2	Lauce
		18 (daļa)	1,1	Damaksnis

Paredzētajās platībās jāizcērt vārpainā korinte *Amelanchier spicata*, sarkanais plūškoks *Sambucus racemosa*, klintenes *Cotoneaster sp.*, ošlapu kļava *Acer negundo*. Lai veidotos mazāk sakņu atvašu, izciršana jāveic veģetācijas sezonas vidū vai otrajā pusē; 1-2 nākošajās sezonās jālikvidē sakņu atvases, ja tās veidojas. Izrakšana ar visām saknēm nepieciešama ruderālajos biotopos: taku malās, kvartālstīgās u.c. Starp agresīvākajām invazīvo kokaugu sugām piepilsētu un atpūtas mežos ir vārpainā korinte un sarkanais plūškoks, tāpēc to ierobežošanai un izplatības kontrolei dabas parkā jābūt prioritārai.

Karjera dienvidaustrumu malā jānocērt tur augošā ošlapu kļava, jāseko, vai neparādās jauni kļavas sējeņi, un tie jāiznīcina. Sistemātiski jāierobežo baltās robīnijas indivīdu skaits mežā pie karjera austrumu krasta, atstājot tikai vienu grupu ar dažiem indivīdiem; jāseko, lai robīnija no šīs augšanas vietas neizplatītos arī citur; ja tas notiek, visas robīnijas jāiznīcina. Jāseko Zviedru pīlādža indivīdu skaita dinamikai karjera austrumu krasta augšā, jākontrolē tā izplatīšanās, vizuāli nepievilcīgākie indivīdi jālikvidē. Sudraba eleagna audze, kas stihiski veidojas karjera ziemeļu krasta nogāzē, bremzē krasta eroziju. Audze saglabājama ierobežotā platībā, kontrolējot tās paplašināšanos; nav pieļaujama eleagna vienlaidus izplatīšanās visā krastmalā, kā arī tā parādīšanās piekrastes mežā.

b. Invazīvo lakstaugu ierobežošana

Starp lakstaugu sugām viena no agresīvākajām sugām, kas izplatās piepilsētu mežos, ir sīkziedu sprigane. Dabas parkā jāmazina tās izplatīšanās joslās gar takām, izņemot nosusināto mežu nogabalus, kur tās ierobežošana praktiski nav īstenojama. Jāpievērš uzmanība arī ļoti agresīvajai sugai – Kanādas zeltslotīnai *Solidago canadensis*, kas pēdējā laikā parādījusies parka austrumu malā, tā jāiznīcina, neraugoties uz augu dekoratīvātāti. Lakstaugus iznīcina, izplaujot vai izkaplējot visus indivīdus vasaras vidū pirms noziedēšanas.

Invazīvo sugu attēli plaši pieejami internetā (www.latvijasdaba.lv/augi un citās vietnēs), sugu noteikšana iespējama pēc augu noteicējiem un rokasgrāmatām, kā arī konsultējoties ar speciālistiem.

B.3. Biotehniskie pasākumi – pļaušana ruderālu sugu ierobežošanai un ainavas uzturēšanai

Parka austrumu malā kokaudze spēcīgas un ilgstošas cilvēka ietekmes dēļ ir būtiski izretinājusies, mežs ir kļuvis par parkmežu. Šajā platībā ir lielas vecas atsevišķi augošas priedes, bet dabīgās meža zemsedzes vietā ir zālājs. Zālājs tiek pļauts, pļaušana ir jāturpina, pļaujot vismaz divas reizes veģetācijas sezonā (B.9. piel.). Šajā platībā nepieciešama arī priedes stādīšana, lai priežu parkmežs te saglabātos.

Visā teritorijā jāpļauj visas vietas, kur ir ceļmalu un ruderālu vietu vai zālāju veģetācija: ceļu un lielāko taku malas, kā arī stigu joslas (galvenokārt Ogres pilsētas teritorijā) un citas līdzīgas vietas.

B.4. Aizsargājamās sugas – Ruiša pūķgalves – atradņu un populācijas aizsardzība

Retās sugas parasti ir jutīgākas pret augtenes un vides pārveidošanos un citiem traucējumiem, un tām ir mazāka konkurētspēja. Vairums parka aizsargājamo sugu ir saistītas ar priežu mežiem, kā arī ir gaismprasīgi augi, tāpēc to aizsardzību sekmē B.1., B.2. punktā ieteiktās darbības, kas tiks veiktas, lai mazinātu noēnojumu priežu mežaudzēs un mazinātu spēcīgu konkurentsugu izplatību tajās; arī B.5. punktā paredzētā traucējumu ierobežošana var labvēlīgi ietekmēt vairāku retu sugu izplatību.

Vienas aizsargājamās sugas – Ruiša pūķgalves – aizsardzībai nepieciešami speciāli pasākumi. Ruiša pūķgalve ir izteikti gaismprasīga suga. Pašlaik dabas parkā ir tikai divas Ruiša pūķgalves augšanas vietas, tās ir divu kvartālstīgu joslās (skat.

B.8.1. pielik.), populācija ir neliela (2.4.3. nod.). Populāciju apdraud trīs galvenie riska faktori:

- 1) stigas izbraukāšana – kvadricikli, motocikli, kalnu divriteņi – un izmīdīšana, pa to pārvietojoties cilvēkiem,
- 2) krūmu saaugšana stigas malās, radot noēnojumu,
- 3) auga ziedošo dzinumu plūkšana.

Ieteikumi praktiskai rīcībai

- a. Lai novērstu nomīdīšanu, izbraukāšanu un eroziju, kvartālstīgā starp 142. un 147. meža kvartālu, kas ZA–DR virzienā šķērso osa dienvidu nogāzi, visā nogāzes garumā, bet tā, lai tās neatrastos virs pūķgalves augšanas joslas, jāierīko virs zemes paceltas (ne zemāk par 1–1,5 m virs zemes) tiltveida koka kāpnēs. Pa kāpnēm pārvietosies kājāmģājēji. Lai tās būtu arī šķērslis transportlīdzekļiem, kāpnēs lejasgalā un augšgalā jāveido zigzagā visas kvartālstigas platumā.
- b. Lai pasargātu augteni kvartālstīgā starp 147. un 148. meža kvartālu, kas ZR–DA virzienā šķērso osa nogāzi, kvartālstigas posms, kur ir Ruiša pūķgalves augšanas vieta, jāslēdz sporta un aktīvās atpūtas aktivitātēm. Šis slēdzamais posms sākas ap 30 m uz DA no kvartālstīgu krustpunkta – vietā kur no kvartālstīgas nogriežas plata taka – un stiepjas aptuveni 150 m garumā pa nogāzi uz leju (skat. karti pielikumā B.10.4., B.10.5., kartē redzams šis posms, no kura atvirzīta slēpošanas taka). Neorganizēta slēpošana pa šo stīgas posmu ir atļauta, bet jākontrolē neorganizēto riteņbraucēju aktivitātes šajā vietā; vēlams panākt, lai arī neorganizētie riteņbraucēji šo posmu nelietotu. Iespējams, būtu lietderīgi stīgas malās veidot nožogojumu, kas nožogotu pūķgalves augšanas vietu.
- c. Lai atēnotu Ruiša pūķgalves augtenes, regulāri saudzīgi – pakāpeniski – jāretina uz kvartālstīgas un tās malā augošie krūmi un jaunie kociņi.
- d. Lai novērstu to, ka Ruiša pūķgalve tiek noplūkta košo labi pamanāmo ziedu dēļ, uz informācijas stendiem jāsniedz: a) vispārējas ziņas par retajām sugām, nenorādot konkrētās atradnes dabas parkā, b) informācija par administratīvajiem sodiem, kas noteikti par aizsargājamo augu ievākšanu, c) brīdinājums neievākt nevienu nepazīstamu augu (2.4.5. nod.). Ruiša pūķgalves attēls ir pieejams internetā (www.latvijasdaba.lv/augi u.c.), sugas noteikšana iespējama pēc augu noteicējiem un rokasgrāmatām.

B.5. Rekreācijas slodžu izraisīto mehānisko traucējumu (virsas erozija, zemsedzes izmīdīšana) novēršana un vides eitrofikācijas mazināšana

1. Erozijas mazināšana

Erozijas visvairāk skartās vietas ir nogāzes (1.4.2.2. nod., B.4. piel.). Pirmkārt, tās ir kvadriciklu un krosa motociklu, kā arī kalnu divriteņu, izbraukātās meža kvartālstīgas, ceļi un takas, kur tiek izraisīta lineārā erozija. Vietām ir izbraukāts un erodēts arī mežs uz nogāzēm, galvenokārt parka rietumu un vidusdaļā. Lai novērstu izbraukāšanu, daļu ceļu un visas takas paredzēts slēgt motorizētajiem transportlīdzekļiem un mopēdiem (A.5. punkts, B.10.1. piel.).

Pats galvenais ir panākt sistemātisku šo aizliegumu ievērošanas kontroli (A.6. punkts). Lielākā uzmanība jāpievērš parka rietumu daļai, sevišķi karjera apkārtnē, un parka vidusdaļai, kur ir augtākā izbraukāšanas intensitāte. Pašlaik motobraucēji un kvadriciklisti pulcējas trasē dabas parka ziemeļrietumu pierobežā. Vēlams pie šīs trases izvietot informāciju par „Ogres Zilo kalnu” dabas vērtībām un izmantošanas noteikumiem, aicinot trases lietotājus dabas parku neizmantojot neatļautām aktivitātēm un pārvietoties dabas parkā tikai pa mehāniskajiem transportlīdzekļiem atļautajiem ceļiem. Ogres un Ikšķiles novadu pašvaldībām jau laikus jāpūpējas par jaunas vietas ierādīšanu trases lietotājiem, ja trasi slēgs sakarā ar

paredzamo Ogres kapsētas izveidošanu. Nogāzes izmīda un erodē arī riteņbraucēji un kājāmgājēji. Gājēji stihiski iestaigājuši erozijai pakļautas takas osa dienvīdu nogāzē, galvenokārt – Ogres pilsētas teritorijā parka austrumu daļā. Cilvēkiem pārvietojoties, stipri tiek erodētas Dubkalnu karjera nogāzes (visvairāk Z un A nogāze), tur veidojas brūkošas smilts joslas.

Ieteikumi praktiskai rīcībai:

- a. Lai novērstu eroziju osa nogāzēs Ogres pilsētas teritorijā, vairāk lietoto taku stāvākajās vietās jāizbūvē vēl dažas kāpnes (vairākas kāpnes jau ir ierīkotas), kā arī jāturpina citi preterozijas pasākumi (B.10.2. piel.). Lai atveseļotu erodētās nogāzes, bojātās platības var mulčēt, veidot zālāja sējumu, noklāt ar velēnu vai izklāt ar zariem u.tml. Prakse rāda, ka labs stiprinājuma veids ir nogāzē iedzīti mietiņi un pie tiem nogāzei piestiprināti koka šķēršļi; šāds stiprinājums ir erodētā dienvīdu nogāzē Ogres pilsētas teritorijā.
- b. Karjera piekrastes mežu izmīdīšana jānovērš un nogāžu erozija jāaptur ierīkojot vairākas kāpnes un veidojot nožogojumus, kā arī virzot cilvēku plūsmu pa plānotām un dabā labi iezīmētām takām (B.10.2. piel.).

Pa karjera austrumu gala stāvo nogāzi pārvietošanās nav pieļaujama, šīs nogāzes augšmalā visā tās garumā jāveido nožogojums. Gar nožogojumu, pašlaik izmīdītajā mežā, jāveido viena stingri iezīmēta taka. Taku (posmā uz osa kores) vēlams izlikt ar koka ripām, koka dēļiņiem vai laipām. Osa nogāzēs jāizbūvē kāpnes uzejai uz osa kori un noejai no tās. Ieteicama 1-2 skatu punktu (nelielas koka platformas) izveide karjera nogāzes augšmalā pie nožogojuma. Lai no šiem punktiem pārskatītu ūdenstilpi un pārējo teritoriju ziemeļu un rietumu virzienā, pieļaujama 1-2 skatu līniju veidošana, izcērtot atsevišķus jaunus kokus karjera austrumu nogāzē.

2011. gadā vērojama būtiska krasta erozijas pastiprināšanās karjera ziemeļu-ziemeļaustrumu nogāzē; šajā joslā nekavējoši nepieciešama nogāzes nožogošana un erozijas apturēšana. Erodēto nogāžu apstādīšana, iespējams, nav nepieciešama; ja eroziju pārtrauc, erodētajā platībā pietiekami strauji veidojas aizzēlums un labi atjaunojas priede un citi kokaugi. Par citām praktiskām darbībām karjera apkārtnē skat. arī C.6., B.2. punktu.

2. Izmīdīto platību samazināšana un atveseļošana

Izmīdītas platības, kur zemsedze ir stipri bojāta vai pilnīgi iznīcināta, veidojas galvenokārt gar vasarā biežāk izmantotajām takām, uz dienvīdu nogāzēm Ogres pilsētas teritorijā, kā arī karjera apkārtnē (B.4. piel.). Lai novērstu šo platību tālāku degradāciju, vai nu jāstimulē dabīgās zemsedzes atjaunošanās, vai – vietās, kur tā vairs nav iespējama – jāpiesēj zāle; kopējā platība, kurai ir raksturīgas izmīdītas vietas, ir 39 ha.

Ieteikumi praktiskai rīcībai:

- a. Stiprāk izmīdītās platības uz laiku (1-3 gadi) jānorobežo, lai cilvēki tajās vairs nepārvietotos. Norobežojums: gar mietiņiem nostiepts norobežojošs materiāls, koka nožogojumi, barjeras, zīmes ar lūgumu nestaigāt u.tml. Jāizkaplē vai jānopļauj ruderālās un invazīvās sugas, kas parādās izmīdītajās platībās. Atkailinātās koku saknes jāmulčē ar priedes mizas šķeldu vai kūdras mulču.
- b. Ja atkailinātās platības vairs netiks nostaigātas, ir iespējams, ka tajās parādīsies un sāks augt priedes sējeņi. Norobežotajās (un nenorobežotajās) izmīdītajās platībās, kur vēlama priedes atjaunošanās, eksperimentāli var stādīt priedi. Šādi stādījumi pēdējā laikā jau tiek veidoti Ogres pilsētas teritorijā.

Ja priedes stāda karjera apkārtnes izmīdītajās meža platībās, vēlams veidot retinātu stādījumu (2-3 stādu grupiņas ~2 m attālumā viena no otras), lai būtu atstāta telpa arī priedes pašsējai. Ja parādītos priedes sējeņi, varētu salīdzināt stādu un sējeņu augšanu, tā

gūstot praktisku pieredzi, kā arī tiktu panākts, ka paaugu veido ne vien stādi, bet arī sējeņi; priedes, kas atjaunojušās dabiski, ir uzskatāmas par vērtīgākām nekā stādītās.

3. Vides eitrofikācijas mazināšana

Vides tiešās eitrofikācijas galvenie iemesli ir lielais parka apmeklētāju skaits un tam neatbilstošais, nepietiekamais parka labiekārtojuma līmenis – parkā nav tualetu, nepietiek atkritumu urnu, kā arī apmeklētāju zemā uzvedības kultūra (1.4.2.2. nod.), netieša ietekme ir arī pārāk biežajam taku tīklam.

Apmeklētāju skaita ierobežošana praktiski nav iespējama un nav paredzēta. Tāpēc, lai mazinātu eitrofikāciju, jāsamazina biogēno atkritumu nonākšana parka vidē. Tas panākams:

- 1) izvietojot parkā pārvietojamās tualetes vai ierīkojot stacionārās tualetes,
- 2) izvietojot pietiekoši daudz atkritumu urnu, arī suņu ekskrementiem paredzētas urnas. Jāapsver iespēja perspektīvā panākt, lai apmeklētāji vairumu atkritumu (tukšo taru, pārtikas atlikumus u.c.), atstājot parku, aiznestu sev līdzi, kā to praktizē citās Eiropas valstīs, piemēram – Zviedrijā,
- 3) audzinot un izglītojot parka apmeklētājus, t.sk. aicinot nekārtot mežā dabiskās vajadzības, savākt savu suņu ekskrementus un neizmētāt atkritumus.

4. Pastaigu ar suņiem reglamentēšana

Vairums suņu īpašnieku, kas parka austrumu daļā parkā regulāri izved pastaigā suņus, ignorē MK noteikumus 04.04.2006 Nr. 266. (09.10.2010. redakcija) „*Labturības prasības mājas (istabas) dzīvnieku turēšanai, tirdzniecībai un demonstrēšanai publiskās izstādēs, kā arī suņa apmācībai*”, jo nesavāc suņu ekskrementus, kā arī daļu suņu izved (izlaiž) pastaigā bez pavadas. MK noteikumi prasa apdzīvotu vietu teritorijā savākt sava mājas (istabas) dzīvnieka ekskrementus (52.3. punkts).

Ogres Zilo kalnu austrumu daļa, kur suņus izved vislielākā skaitā, ir Ogres pilsētas teritorija. 51.1. punktā noteikts, ka, atrodoties ārpus mājas, dzīvnieks nedrīkst traucēt sabiedrību un radīt draudus cilvēku drošībai, veselībai un dzīvībai. Laižot suņus dabas parkā bez pavadas, rodas konfliktsituācija, jo agresīvi suņi var uzbrukt parkā esošajiem cilvēkiem, kā arī neadekvāti reaģēt uz cilvēkiem (t.sk. – bērniem), kas strauji pārvietojas, piem. – skrējēji, slēpotāji, riteņbraucēji. Pēc dabas parka apmeklētāju liecībām šādas situācijas nereti rodas dabas parka teritorijas A malā.

Ikšķiles novadā saistošie noteikumi par mājas dzīvnieku turēšanu nav pieņemti. Ogres novada saistošie noteikumi Nr. 49/2010 (2010. gada 16. decembrī) „*Suņu un kaķu turēšanas kārtība Ogres novadā*” nosaka, ka suni nedrīkst izvest bez pavadas dabas parkā “Ogres Zilie kalni”, izņemot pa takām dabas parkā ar speciālām norādes zīmēm. 2004. gada dabas aizsardzības plānā dabas parka austrumu daļā bija paredzēta „Taka pastaigām ar suņiem”, taču šāda marķēta taka nav izveidota. Konsultējoties ar Ogres suņu īpašnieku biedrību, kā arī ar atsevišķiem suņu īpašniekiem, noskaidrojās, ka suņu īpašnieki šādas takas veidošanu uzskata par nelietderīgu.

Iesakām Ikšķiles un Ogres novadu pašvaldību saistošajos noteikumos iestrādāt prasību, kas nosaka, ka suņus un citus mājas dzīvniekus dabas parka teritorijā drīkst izvest tikai pavadā. Vietās, kur izved visvairāk suņu – osa dienvīdu nogāzē Ogres pilsētas teritorijā Mālkalnes prospekta un Zilokalnu prospekta apbūves tiešā tuvumā – ieteicams novietot 5-10 atsevišķi stāvošas speciāli apzīmētas suņu ekskrementiem

paredzētas urnas, neizvietojot tās pie soliņiem. Jāveic izglītojošs un izskaidrojošs darbs ar suņu īpašniekiem, kā arī jākontrolē noteikumu ievērošana.

Perspektīvā nepieciešams pārtraukt dabas parka izmantošanu suņu izvešanai vai izlaišanai to dabisko vajadzību kārtošanai, ierādot šai vajadzībai citu teritoriju (sīkāk 1.4.2.3. nod.).

B.6. Taku tīkla optimizēšana

Dabas parkā ir biezs taku tīkls; galvenais šī tīkla trūkums – tas veidojies stihiski, ilgstošas neorganizētas cilvēku pārvietošanās rezultātā. Praksē pierādījies, ka izveidojot racionāli izplānotu un labiekārtotu taku tīklu, cilvēki izvēlas pārvietoties pa to, un daļu līdz tam lietoto taku tad var pakāpeniski slēgt (labs piemērs ir Tērvetes dabas parks, Ragakāpas dabas parks, Līgatnes dabas takas u.c.). Sagaidāms, ka taku tīkla samazināšanu dabas parkā sekmēs plānoto sporta, tūristu un dabas izziņu taku izveidošana un aprīkošana (C.1. – C.5., C.11. punkts, B.10.2. – B.10.4. piel.), pa kurām virzīsies galvenās apmeklētāju plūsmas.

Ieteikumi praktiskai rīcībai

- a. Lielākais skaits lieko un likvidējamo taku ir Ogres pilsētas teritorijā osa dienvidu nogāzēs, kur daudzas paralēlas takas iestaigā cilvēki, dodoties uz osa kori, un Dubkalnu karjera apkārtnē, kur takas izveido gājēji, riteņbraucēji un motorizētie transportlīdzekļi (karjeram tieši piegulošā teritorija, 136., 142. kv.). Liels taku blīvums ir parka dienvidrietumu malā (128. kv.), kur ir daudz taku stihiski izveidojuši riteņbraucēji un jātnieki, kā arī parka vidusdaļā (148. kv.).
- b. Vietās, kur takas veido pārāk biezu tīklu, jāizveido viena vai dažas vēlamās takas, pārējās slēdzot (C.1. punkts). Visā parkā ir iespējams un nepieciešams likvidēt viscaur sastopamās „dakšveida” taku malējās takas, kas atzarojas no pamattakas un ir iestaigātas, lai maksimāli saīsinātu ceļu līdz nākamajam pārvietošanās koridoram, kā arī daudzās paralēlās takas parka A daļā, kas ved uz kores taku.
- c. Pašlaik daudz taku izmanto riteņbraucēji (1.4.2.2. nod.). Paredzēts riteņbraucēju lietoto taku tīklu samazināt (C.2. punkts). Plānā iezīmētas divas kalnu riteņbraukšanas (MTB) sporta takas, pārējo riteņbraucēju pārvietošanos ieteicams ierobežot, atļaujot izmantot visus ceļus, tūristu takas, kā arī – vasarā – izmantot daļu slēpotāju trašu, savstarpēji vienojoties par kopēju dalību trašu uzturēšanā. Pašlaik daudz taku lieto arī izjādēji ar zirgiem; plānā paredzēta viena ieteicamā izjādes taka teritorijas DR daļā (B.10.3. piel.).
- d. Plānota, racionāla un nesabiezīnāta taku tīkla izveidošanai nepieciešama taku marķēšana, izvietojot virziena rādītājus, zīmes, kurās norādīta takas galvenā mērķauditorija u.tml. Taku tīkls jāiezīmē kartoshēmās; tām jābūt apmeklētājiem plaši pieejamām – uz informācijas stendiem, bukletos u.c. Parka apmeklētāju iesaistīšanos var veicināt argumentēti aicinājumi ievērot piedāvāto taku tīklu, kas redzami uz dabā izvietotām zīmēm, uz informācijas stendiem, bukletos.

C. REKREĀCIJA, SPORTS, TŪRISMS

C.1. Taku un nelielo uzturēšanās vietu labiekārtošana, pastaigu takas apgaismojuma izveide Ogres pilsētas teritorijā

Kājāmģājēju takas dabas parkā ir veidojušās stihiski un iestaigātas ilgā laikā. Takām nav speciāla seguma, bet vairumam taku tas nav vajadzīgs. Segums jāveido vien atsevišķos taku posmos, piemēram, mitrās vietās, erodētās vietās, kā arī vietās, kur jāpanāk, lai cilvēki nepārvietotos haotiski, bet plūsma būtu organizēta; šādās vietās ieteicams vēlamo takas posmu iezīmēt ar dēļu, baļķu, mulčas vai līdzīgu

segumu. Seguma veidošana dažās vairāk noslogotās un erodētās vietās var būt nepieciešama takām, kuras lieto riteņbraucēji.

Pašlaik parkā nav nekādu norāžu, kas palīdz orientēties teritorijā. Pie galvenajām takām jābūt izvietotām zīmēm ar virziena norādēm. Palielinoties cilvēku skaitam, kas parkā pārvietojas lielākā ātrumā (slēpotāji, riteņbraucēji, arī jātnieki), aktuālas kļūst arī dažādas brīdinājuma zīmes un kustības virziena norādes:

- a) brīdinājuma norādes krustojumos ar citām takām – īpaši ar sporta un izjādes takām,
- b) kustības virziena norādes vienvirziena sporta takās,
- c) parka pašā austrumu malā, kur bieži uzturas – skraida, brauc ar riteņiem, ragaviņām vai slēpēm – pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērni, uz tūristu takas jāizliek zīme, kas aicina slēpotājus un riteņbraucējus šajā zonā ierobežot ātrumu un būt uzmanīgiem.

Visas minētās zīmes un norādes jāizvieto dabā, kā arī jāiezīmē dabas parka shēmās. Takas, kas domātas noteiktai mērķauditorijai – sporta takas dažādiem sporta veidiem, tūristu takas, izziņas takas u.c., – jāmarķē dabā, izmantojot ērti un vienkārši uzliekamas, kā arī viegli noņemamas vai nomaināmas zīmes vienotā stilā. Jānosaka, ka pēc jebkura organizēta pasākuma, tam paredzētās dabā izvietotās zīmes ir jānovāc. Nav pieļaujama pašlaik dabas parkā praktizētā zīmju uzkrāsošana uz koku stumbriem.

1. Takas

Ieteikumi praktiskai rīcībai

- a. Taku dabā var veidot vai korigēt ar dažādiem paņēmieniem:
  - 1) iezīmēt to, mulčējot ar priežu mizas vai citu šķeldu; vietās, kur mulča ir mazāk noturīga, taku ierobežo vēl arī ar dēļu maliņu,
  - 2) noklāt takas platību ar zemes virskārtā nedaudz iedziļinātām koka ripām,
  - 3) izlikt taku ar koka dēļiņiem vai laipām vai veidot kādā posmā kā tiltiņu,
  - 4) veidojot kādā takas posmā koka kāpnes (uz nogāzēm),
  - 5) atstāt stihiski izveidoto taku bez korekcijas.Dabas parkā var izmantot ikvienu no šiem veidiem, paņemiens jāizvēlas atkarībā no attiecīgās vietas rakstura un slodzēm, kādām taka paredzēta. Vairumam parkā esošo iestaigāto vai iebraukto taku, kuras nevajag slēgt, papildus veidošana nav nepieciešama, atskaitot vien dažu posmu koriģēšanu.
- b. Takas vai to posmi jāveido vai jākorigē vietās, kur pārvietojas daudz cilvēku un ir haotiski iestaigātas paralēlās takas vai sānu takas, kā arī daudz izmīdītu platību. Korekcijas vispirms jāveic: 1) Ogres pilsētas teritorijā osa dienvidu nogāzē, slēdzot haotiski iemītās taciņas, atstājot tikai dažas takas, kas ved uz kores taku, 2) karjera apkārtnes mežos tā Z, ZA un A piekrastē (C.6. punkts). Šajās vietās jāizvēlas viena vai dažas vēlamās takas. Vēlamo taku vai takas posmu, pa kuru jāvirzās apmeklētājiem, ieteicams iezīmēt: īslaicīgi – novelkot gar malu norobežojošu materiālu, vai veidojot kādu citu pagaidu norobežojumu; vietās, kur plūsma ir liela un bieži notiek novirzīšanās no takas, takas malās jāveido pastāvīgu nožogojumu – koka sētiņu, koka kārtis u.tml. Viens no veidiem var būt slēdzamās takas sākuma aizstādīšana ar krūmiem vai kokiem. Aizstādīšanai jāizvēlas attiecīgās vietas dabīgās krūmu vai koku sugas – pīlādži, krūklī, kārkli, lazdas, mežrozēs, bērzi, egles.

Dabas parkā taku un nelielo uzturēšanās vietu labiekārtojums ir minimāls. Ogres pilsētas daļā ir vairākas kāpnes stāvajās nogāzēs, daļa slēpotāju taku tiek mulčētas. Taku malās izlikti nedaudzi soliņi un atkritumu urnas.

Jāsakārto esošās takas un meža ceļi, nolīdzinot virskārtu un aizberot bedres – ar granti, šķembām, kokmateriāliem u.c., kā arī izzāģējot vajadzīgā platuma posmus pār takām pārkritušajiem kokiem, kritālas un izzāģētie posmi jāatstāj mežā. Svarīgi ir to

darīt regulāri, lai nokritušo koku dēļ neveidojas papildus takas. Noslogotākajos taku un meža ceļu posmos pēc vajadzības jāveido grants, baļķu, dēļu, šķeldas segums.

Ogres pilsētas teritorijā jāizvieto papildus atkritumu urnas gar taku osa dienvidu nogāzē, kur staigā daudz cilvēku ar suņiem. Jāpanāk, lai saimnieki savāktu savu suņu ekskrementus. Galveno taku malas, ja tajās saaugušas graudzāles, nezāles vai citas nemeža sugas, regulāri jāpļauj – 1-2 reizes vasaras sezonā.

2. Nelielās uzturēšanās vietas

Pašlaik dabas parkā ir izveidotas dažas nelielas uzturēšanās vietas (B.10.2. piel.): dažas atpūtas vietas ar soliņiem, viena lapene un viena nepilnīgi iekārtota atpūtas vieta bērniem. Daļa infrastruktūras šajās vietās ir sabojāta, te ieteicams atjaunot sabojātos elementus, kā arī censties panākt lai infrastruktūra netiktu bojāta: pastiprinot uzraudzību, sekmējot sabiedrības iesaistīšanos u.c.

Ogres pilsētas teritorijā plānots pabeigt iesāktā Bērnu laukuma aprīkošanu, izvietojot bērnu rotaļu rīkus un vienkāršus sporta rīkus, vēlams – arī pusaudžiem paredzētus rīkus. Sporta rīkus iespējams un vēlams izvietot arī citviet – pie takām, veidojot „sporta takas” jeb „vingrošanas takas”. Pie Bērnu laukuma nepieciešama tualete. Laukuma labiekārtošanā var iesaistīt sabiedriskās organizācijas un vecākus.

3. Pastaigas takas apgaismojuma izveide

Nemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos iedzīvotāju ierosinājumus (A.6. piel.), plānots izveidot apgaismojumu plaši izmantotai pastaigu takai parka austrumu daļā, kas iet pa osa dienvidu nogāzes lejasdaļu un kas savieno Zilokalnu prospektu ar Gaismas prospektu (B.10.3. – B.10.5. piel.). Šī taka ved arī uz Bērnu laukumu, un to bieži izmanto vecāki pastaigām ar bērniem, arī ar pirmsskolas vecuma bērniem un bērniem, ko ved bērnu ratiņos.

C.2. Esošo slēpošanas un riteņbraukšanas taku uzturēšana

Dabas parkā ir ilgstoši izmantotas un sporta aktīvistu iekārtotas distanču slēpošanas takas, kas dažos posmos ir arī skrējēju takas (1.5. att.). Esošo slēpošanas sporta taku apļi aptver galvenokārt osa ziemeļu nogāzes, kur ilgāk ir sniegs, viena cilpa ir arī dienvidu nogāzē. Takas ir dažāda platuma, vidēji 3-4 m platas, bet ir arī ~2 m, kā arī 4-5-6 m plati posmi; daļa taku ir marķētas. Lai uzlabotu slēpošanas iespējas šajās takās, paredzēts esošās takas dažās atsevišķās šaurākajās vietās paplašināt, izcērtot to malās atsevišķus kokus, bet visumā takas saglabājamās esošajā platumā. Pieļaujama arī taku profila veidošana, kā arī seguma uzturēšana; atļautais segums: planēta dabiskā grunts, šķelda, sēta zāle u.tml., ziemā – dabīgais sniegs. Neorganizētie slēpotāji ļoti plaši slēpo visā parka teritorijā. Tā kā slēpošana rada vismazākos draudus teritorijai, tas ir pieļaujams.

Lai samazinātu biezo taku tīklu, ko pašlaik izmanto riteņbraucēji (1.5. att. 31. lpp.), sadarbībā ar riteņbraukšanas organizāciju pārstāvjiem no jau esošajām takām izvēlētas divas – augstas grūtības un vidējas grūtības – kalnu riteņbraukšanas (MTB) sporta takas (A.6., B10.3. piel.). Parka vidusdaļā šīs takas vairākos posmos sakrīt ar slēpotāju takām, jo nav iespējams un nav racionāli katram no šiem sezonālajiem sporta veidiem veidot atsevišķas takas. Riteņbraucēju sporta takas lietojot un uzturot, jāraugās, lai tiktu novērsta dziļu risu veidošanās un taku erodēšana. Pārējo – neorganizēto – riteņbraucēju pārvietošanos vēlams ierobežot, novirzot tos pa

ceļiem un tūristu takām, vasarā – arī pa daļu no slēpotāju takām (savstarpēji vienojoties). Jāpanāk riteņbraucēju lietotā tīkla sašaurināšana teritorijas rietumu daļā.

Paredzēta distanču slēpošanas un MTB riteņbraukšanas taku uzturēšana, t.sk. marķēšana pēc visai teritorijai vienotas marķējumu sistēmas. Taku uzturēšanā un kopšanā vēlams plaši iesaistīt attiecīgo sporta veidu pārstāvjus. Rīkojot slēpošanas un riteņbraukšanas takās sporta pasākumus, kuros iesaistīts daudz cilvēku, jānodrošina atbilstošs pārvietojamo tualetu skaits.

Takas ir jāiezīmē teritorijas kartoshēmās, kas pieejamas visiem interesentiem, dabā takas ir iezīmētas (marķētas) ar speciālām zīmēm.

C.3. Tūristu takas izveide

Dabas parkā paredzēts izveidot tūristu taku, kas ved cauri visai parka teritorijai (B.10.3. piel.). Taka gandrīz visā garumā tiks veidota pa esošajiem ceļiem un takām. Taka (garums 8 km) veido apli no parka austrumu robežas Ogrē līdz tā rietumu robežai pie Dubkalnu karjera un atpakaļ. Taku nosacīti var iedalīt divos zaros. Tās ziemeļu zars stiepjas galvenokārt pa osu ziemeļu nogāzēm, tāpēc ir piemērots ne vien vasaras, bet arī ziemas (slēpošanas) tūrismam. Dienvidu zars aptver osu kores un dienvidu nogāzes.

Takas ziemeļu zars paredzēts 4 m platumā, lai to varētu izmantot arī slēpošanas tūrismam. Sākumposmā, sākot no parka robežas Ogres pilsētā, ziemeļu zars sakrīt ar plānoto asfaltēto taku (C.11. punkts) un esošajām slēpošanas trasēm. Tāpēc takas izveide ziemeļu zarā nepieciešama tikai 1,3 km garā posmā – no vietas, kur tā atdalās no slēpotāju takām 148. meža kvartāla rietumu malā, līdz vietai, kur tā pie parka robežas iziet uz ceļa P5–Ikšķile, kas ved uz Dubkalnu karjeru (B.10.3. piel.); pa ceļu taka iet (C.11. punkts) līdz Dubkalnu karjeram un tajā izveidotajam sporta laukumam-stadionam.

Arī šajā jaunveidojamajā 1,3 km posmā tūristu taka iet pa jau esošiem pārvietošanās koridoriem (ceļš vai taka), kas tikai dažos posmos ir šaurāki par 4 m, šajos posmos pieļaujama atsevišķu koku un krūmu izciršana veidojamās takas malās koridora paplašināšanai. Pieļaujama virsas izlīdzināšana, veidojot slēpošanai un riteņbraukšanai piemērotu takas profilu; atļauta arī seguma veidošana: planēta dabiskā grunts, šķelda, sēta zāle u.tml. Tūristu takas ziemeļu zars paredzēts apgaismots (C.4. punkts).

Tūristu takas dienvidu zara galvenā mērķauditorija ir kājnieki un riteņbraucēji; labos sniega apstākļos taku sekmīgi var izmantot arī slēpotāji. Taka gandrīz visā garumā iet pa esošajām takām un ceļiem – pieļaujami divi takas varianti. (B.10.3.). Vienā variantā 0,5 km garā posmā gar karjera Z/ZA krastu, kur pašlaik ir haotisks celiņu tīkls, jāveido un dabā jāiezīmē jauna taka, kas iet pa piekrastes priežu mežu. Šī jaunā posma maksimālais pieļaujamais platums ir 2,5 m. Takas konfigurāciju mežā ir jāizvēlas, un tas ir iespējams, tā, lai šajā posmā būtu jāizcērt tīki atsevišķi koki. *Otrs* pieļaujamais dienvidu zara *variants* – taka iet pa karjera D/DR krasta esošajām takām. Visā dienvidu zara takas garumā pieļaujama virsas izlīdzināšana un takas profila uzlabošana, kur tas nepieciešams, kā arī seguma – planēta dabiskā grunts, šķelda, sēta zāle u.tml. – veidošana.

Tūristu taka ir iezīmēta teritorijas kartoshēmās, kas pieejamas visiem interesentiem. Dabā taka ir iezīmēta ar speciālām zīmēm. Tūristu takas realizācijai nepieciešams attiecīgi izstrādāts projekts.

C.4. Apgaismotu taku izveide

Pašlaik dabas parkā nav nevienas apgaismotas takas, tāpēc teritoriju atpūtai un sportam sekmīgi var izmantot tikai gaišajā diennaktī laikā. Lai radītu papildus iespējas, paredzēta dažu apgaismotu taku ierīkošana (B.10.3., B.10.5. piel.). Plānots apgaismot visu paredzētās tūristu takas ziemeļu zaru (no parka robežas Ogres pilsētā līdz karjeram), kas parka austrumu daļā sakrīt ar esošajām slēpošanas un skrējēju takām. No tūristu takas apgaismes kabeļa paredzēti vairāki atzarojumi, lai apgaismotu arī dažus citus slēpošanas trašu posmus (galvenokārt – nobraucieni posmus). Apgaismot paredzēts arī jaunveidojamo asfaltēto skrituļošanas taku (C.11. punkts), kā arī plaši lietoto taku parka A malā no Zilokalnu prospekta līdz Gaismas ielai, kas ved uz Bērnu laukumu (C.1. punkts).

Apgaismojumu plānots ierīkot, ieguldot zemē elektrības kabeļus, un izvietojot gar takām laternu stabus. Laternu stabu un apgaismes ķermeņu dizains jāizvēlas iespējami pieskaņots dabas videi un apkārtējai ainavai. Apgaismojums veidojams pēc speciāli izstrādāta projekta; projektā jāparedz īpaši augsts nodrošinājums pret ugunsnelaimes risku, modelējot arī potenciālas ugunsnelaimes situācijas likvidēšanas iespēju. Apgaismojuma realizācijai nepieciešams projekts.

Apgaismojuma ierīkošanai nepieciešama meža zemes transformācija.

C.5. Jaunas distanču slēpošanas trases izveide

Lai uzlabotu distanču slēpošanas iespējas parkā, paredzēts izveidot jaunu 6 m platu tautas slēpošanas trasi, tās garums 10,7 km, tā saslēdzas ar esošajām slēpošanas trasēm un ārpus parka izvietoto starta/finiša zonu-stadionu (B.10.4. piel.). Trases konfigurācija izvēlēta tā, lai tā minimāli iespaidotu apkārtējo dabu un ainavu. Trasi paredzēts veidot gandrīz tikai uz esošo pārvietošanās koridoru bāzes. 10 km garumā tā paredzēta pa meža kvartālīstīgām un esošajiem ceļiem, kas jau tagad ir atbilstoša platuma, kā arī dažos posmos – pa esošām platām slēpotāju takām, bet tikai atsevišķās vietās – pa takām, kas ir šaurākas par 6 m. Šajās vietās ir pieļaujama atsevišķu koku un krūmu izciršana esošās takas malās, lai koridoru paplašinātu.

Slēpošanas takās un trasēs atļauta takas šķēršļu un garenprofila veidošana. Taku segums – planēta dabiskā grunts, šķelda, sēta zāle, dabīgais sniegs. Ja trase iet pa meža kvartālīstīgu, kurā ir nepieciešama mineralizēta pretuguns josla, takas segumam jābūt mineralizētam.

Slēpošanas sezonā pieļaujama taku sagatavošana, izmantojot sniega motociklus, retrakus vai citu līdzvērtīgu tehniku. Mākslīgais sniegs nav pieļaujams, jo ietekmē dabas procesus. Ievadot ekosistēmā papildus sniegu, tiek izmainīts mitruma režīms, kā arī procesi augsnē; mākslīgi cenšoties sniegu noturēt iespējami ilgāk, tiek ietekmēts temperatūras režīms, strauji kūstot mākslīgi veidotajai sniega segai, ir pastiprināta zemes virskārtas noskalošana, ievadot trasē sniegu vai veidojot to ar sniega lielgabalu, ir troksnis un izplatās izplūdes gāzes.

Vietās, kur taka šķērso citus pārvietošanās koridorus, ja nepieciešams, ir iespējams veidot pārvadus, piemēram, ainavā iederīgus un vajadzības gadījumā demontējamus tiltiņveida pārvadus (C.3. punkts, B.10.4. piel.), kas pārvarami gan slēpotājiem, gan ritenbraucējiem.

Slēpošanas trases, norādot arī slēpošanas virzienu attiecīgajā takas posmā, ir iezīmētas teritorijas kartoshēmās, kas pieejamas visiem interesentiem. Dabā takas ir marķētas ar speciālām zīmēm; pirms potenciāli bīstamiem taku krustojumiem ir izvietotas brīdinājuma zīmes. Slēpošanas trases ir brīvi pieejamas visiem

interesentiem, izņemot nepieciešamos ierobežojumus pasākumu laikā. Rīkojot sporta pasākumus, kuros iesaistīts daudz cilvēku, slēpošanas trašu tuvumā jānodrošina atbilstošs pārvietojamo tualetu skaits.

Jaunās slēpotāju trases izveides realizācijai nepieciešama meža zemes transformācija; trase jāveido pēc speciāla projekta.

C.6. Atpūtas vietu pie ūdens izveide

Dubkalnu karjera lielā ūdenstilpe ir kļuvusi par ļoti plaši apmeklētu peldvietu un atpūtas vietu pie ūdens visos gadalaikos (1.4.2.2., 2.3.3. nod.). Pašlaik atpūta te notiek degradētā vidē bez labiekārtojuma un attiecīgas infrastruktūras. Lai legalizētu peldēšanas un uzlabotu atpūtas iespējas, ūdenstilpes krastā paredzēta vairāku labiekārtotu peldvietu un atpūtas vietu izveide (B.10.3. piel.). 2011. gada peldsezonas sākumā ir veiktas analīzes, kas liecina, ka ūdens kvalitātes rādītāji atbilst peldvietām noteiktajām normām.

Pie lielās ūdenstilpes plānots iekārtot vairākas peldvietas ar tām nepieciešamo aprīkojumu (ģērbšanās kabīnes, soli, laipas ieejai ūdenī). Iespējams izveidot arī īpašu peldvietu bērniem, kā arī trampīnu lēkšanai ūdenī. Paredzēta arī laivu piestātne bezmotora laivām un citiem bezmotora peldlīdzekļiem. Motorizētu peldlīdzekļu un nelielu laivu ar piekarināmiem motoriņiem izmantošana ūdenstilpē nav atļauta, aizliegta arī mehānisko transportlīdzekļu un mopēdu pārvietošanās pa ledu.

Karjera malas ir stāvas, tāpēc ūdenstilpes dienvidu un dienvidaustrumu malā pludmales praktiski nav. Arī tajā zonā, kur paredzēts iekārtot atpūtas vietas, pludmale ir šaura. Tomēr tās paplašināšana nav pieļaujama un nepieciešamā infrastruktūra jāietilpina esošajā platībā.

Karjera dienvidrietumu krasta augšā meža malā paredzētas 2-3 nelielas atpūtas vietas ar minimālu aprīkojumu – soli, atkritumu urna, galds. Šajās vietās paredzēta arī iespēja nokļūt pie ūdens pa krasta nogāzē šim nolūkam izbūvētām kāpnēm.

Jau tuvākajā laikā un pirms atpūtas vietu pilnīgas iekārtošanas šī apkārtnē jānodrošina vismaz ar vienu tualeti (stacionāru vai pārvietojamu). Jau pirms atpūtas vietu izveides nepieciešams apturēt eroziju karjera ziemeļu/ziemeļaustrumu un austrumu nogāzēs; sīkāk par to skat. B.5. punkta 1. apakšpunktu.

Atpūtas vietu pie ūdens izveidei nepieciešams atbilstoši izstrādāts projekts.

C.7. Tūrisma informācijas centra izveide Ogres pilsētas teritorijā

Lai dabas parka apmeklētājiem, t.sk. tūristiem, dotu iespēju iegūt informāciju par dabas parku „Ogres Zilie kalni”, par aizsargājamās teritorijas dabas vērtībām un īpašajiem nosacījumiem, kas jāievēro, tajā uzturoties, paredzēts izveidot nelielu tūrisma informācijas centru pie parka robežas Ogres pilsētā – vienā no galvenajām ieejas vietām parkā (B.10.3. piel.).

Paredzēts uzcelt nelielu kioskveida ēku, kurā varēs saņemt informāciju, būs pieejami arī drukātie informatīvie materiāli (apraksti, kartoshēmas, dažādo taku shēmas u.c.) un citi ar dabas aizsardzību un rekreāciju saistīti materiāli. Pie ēkas jāizvieto informatīvais stends ar plašu informāciju par dabas parku.

Ēkā paredzēts tūrisma un atpūtas inventāra nomas punkts, kā arī parka apmeklētājiem pieejama publiska tualete. Ēku plānots izvietot cilvēka stipri ietekmētā teritorijā – parkveida mežā ar retām priedēm, kur tās celtniecības un ekspluatācijas dēļ nav jācērt koki. Tūrisma informācijas centra celtniecībai nepieciešams atbilstoši izstrādāts projekts.

C.8. Tūrisma informācijas un sporta centra celtniecība Dubkalnu karjerā

Lai organizētu tūrisma un sporta aktivitātes dabas parkā, kā arī nodrošinātu karjera un ūdenstilpes apkārtnes, kas ir viena no lielākajām cilvēku masveidīgas pulcēšanās vietām dabas parkā, apsaimniekošanu un uzraudzību, Dubkalnu karjerā paredzēta multifunkcionāla tūrisma informācijas un sporta centra celtniecība (B10.3. piel.). Centrs spēs sniegt daudzveidīgu informāciju par Ogres Zilo kalnu dabas parku, kā arī par citiem apkārtējā reģiona un Latvijas dabas objektiem, tajā būs pieejami informatīvie materiāli: apraksti, kartoshēmas, tūristu un sporta taku shēmas u.c. Centrā plānots organizēt arī vides izglītības pasākumus.

Otrs paredzētais centra darbības virziens ir sporta pasākumu organizēšana, dabas parkā notiekošās aktīvās atpūtas un sporta veidu – slēpošana, orientēšanās, skriešana, riteņbraukšana, nūjošana u.c. – atbalstīšana, sporta un tūrisma inventāra, t.sk. atpūtai pie ūdens nepieciešamā inventāra, noma.

Centrā būs pieejami arī dažādi citi pakalpojumi (tualetes, kafejnīca), kā arī nakšņošanas iespējas sportistiem un tūristiem (~40 vietu). Paredzēts, ka centrs rūpēsies arī par karjera teritorijas un tam piegulošās piekrastes meža joslas sakopšanu, kā arī par kārtības ievērošanu šajā teritorijā. Ogres un Ikšķiles tūrisma attīstības aģentūrai jānodrošina, lai tiktu izstrādāti detalizēti Dubkalnu karjera un piegulošās teritorijas apsaimniekošanas un uzraudzības noteikumi, kas ir saskaņā ar dabas parka individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un kuros tūrisma informācijas un sporta centrs noteikts par to izpildes subjektu, kā arī jāuzrauga šo noteikumu izpilde.

Centra ēku paredzēts celt pašlaik degradētā platībā karjera rietumu daļā (B.10.3. piel.), plānotajā dabas parka neitrālajā zonā (B.11. piel.). Celtniecības projektā jāņem vērā, ka ēka atradīsies peldvietas tiešā tuvumā, kā arī īpaši aizsargājamā teritorijā, tāpēc jāplāno atbilstoša apkures sistēma, atbilstoša ūdens apgādes un kanalizācijas sistēma, paredzot, ka attīrītie notekūdeņi netiks ievadīti ūdenstilpē, u.tml. Centra celtniecībai nepieciešams atbilstoši izstrādāts projekts.

Centra celtniecības un apsaimniekošanas nosacījumiem jābūt pilnīgā saskaņā ar dabas aizsardzības plānā un teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā paredzētajām prasībām.

C.9. Autostāvvietu ierīkošana

Lai uzlabotu piekļuvi dabas parkam, kā arī novērstu stihisku mašīnu novietošanu nepiemērotās vai neatļautās vietās, kas tiek praktizēta pašlaik, parkā un tam piegulošā teritorijā paredzēta vairāku atklātu autostāvvietu ierīkošana. Tās plānotas pie populārākajām pulcēšanās vietām, pie biežāk izmantotajām ieejām parkā un pie biežāk izmantotajām sporta takām (B.10.1. piel.).

Lielākā autostāvvietā, ~30 autotransporta vienībām, paredzēta pie Dubkalnu karjera. Tā tiks iekārtota ārpus dabas parka teritorijas – ceļa P5–Ikšķile, kas iet gar karjeru, ziemeļu pusē. Šajā vietā paredzēts ceļu paplašināt, transformējot ceļam piegulošo purvaino meža joslu, un paplašinājumā izveidot stāvvietu zonu.

Autostāvvietu paredzēts ierīkot arī Ulbroka–Ogre autoceļa (P5) malā pie esošajām slēpošanas trasēm, kur jau tagad stihiski tiek novietotas automašīnas. Šīs stāvvietas, kā arī stāvvietas tūristu takas sākumā, izveidošana jāplāno vienlaikus ar paredzamo autoceļa Ogre – Tīnūži rekonstrukciju.

Neliela stāvvietā (5-10 autotransporta vienībām) paredzēta arī parka teritorijā, tā dienvidrietumu daļā, Jaunogres–Ikšķiles ceļa malā, vietā, kur ir ērtākā piekļuve Dubkalnu karjeram un ūdenstilpei no dienvidu puses. Stāvvietu iespējams ierīkot esošā ceļa malā, nolīdzinot virsu un izveidojot grantētu joslu.

Autostāvvietas ir jāiezīmē teritorijas kartoshēmās, kas pieejamas visiem interesentiem. Dabā autostāvvietas ir iezīmētas ar speciālo ceļa zīmi, atbilstoši noteikumiem – VS 77-1;2;3 „*Ceļa zīmes. Uzstādīšanas noteikumi. Tehniskās prasības*”. Autostāvvietu ierīkošanai nepieciešams atbilstoši izstrādāts projekts.

C.10. Sporta laukuma-stadiona būvniecība

Dubkalnu karjera rietumu malā plānota sporta laukuma-stadiona (ar skatītāju vietām) izbūve (B.10.3. piel.). Tas paredzēts kā starta un finiša vieta skriešanas, riteņbraukšanas, slēpošanas, soļošanas, orientēšanās, iespējams – arī triatlona, un citām sacensībām, kas norisināsies parka teritorijā (pa tajā esošajām sporta un tūristu takām), kā arī dabas parkam pieguļošajās teritorijās. Paredzēta arī iespēja stadionu izmantot brīvdabas kultūras pasākumu organizēšanai.

Sporta laukumu-stadionu plānots būvēt karjera rietumu malā plānotajā dabas parka neitrālajā zonā (B.11. piel.), nepieciešamības gadījumā ir pieļaujama mazā dīķa aizbēršana, jo bioloģiskā, ainaviskā un sociālekonomiskā vērtība tam ir neliela. Projektējot jāizvēlas videi iespējami nekaitīgs un vidē iederīgs sporta laukuma-stadiona segums.

Atbildīgajām pašvaldību institūcijām jānosaka trokšņa līmenis, kāds pieļaujams sporta laukumu-stadionu ekspluatējot, lai dabas un rekreācijas vide neciestu no trokšņu piesārņojuma. Rīkojot pasākumus, kuros iesaistīts daudz cilvēku, jānodrošina atbilstošs pārvietojamo tualešu skaits. Sporta laukuma-stadiona celtniecībai nepieciešams atbilstoši izstrādāts projekts.

Sporta laukuma-stadiona celtniecībai un ekspluatācijai jābūt pilnīgā saskaņā ar dabas aizsardzības plānā un teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā paredzētajām prasībām.

C.11. Apgaismotas asfaltētas takas izveide

Asfaltētu taku paredzēts izveidot, lai dotu iespēju dabas parkā nodarboties ar skrituļošānu (ar skrituļslidām, skrituļslēpēm u.c.) un tai līdzīgām aktivitātēm, t.sk. – radīt apstākļus slēpotāju vasaras treniņiem. Skrituļošana ir populāra un kļūst arvien populārāka, bet tā iespējama tikai uz asfaltbetona vai cita līdzvērtīga cieta seguma. Taku varēs lietot arī riteņbraucēji, slēpotāji un gājēji.

Taka paredzēta dabas parka malā (B.10.3., B.10.5. piel.), parka teritorijā tās garums ir 4,3 km. Takas plānotais platums ir 4 m. Tā tiks veidota pa esošajiem meža ceļiem un takām, t.sk. – pa esošajām slēpošanas takām. Paredzētās asfaltētās takas sākumposmā, kur esošā taka ir šaurāka par 4 m un iet pa stāvu nogāzi, jaunā takas veidošana jāatliek līdz plānotajai autoceļa Ulbroka–Ogre (P5) rekonstrukcijai. Tai sākoties, jāparedz asfaltēto taku šajā posmā pavirzīt uz tagadējā autoceļa pusi vai ārpus parka teritorijas, lai šo posmu var izveidot 4 m platu.

Otrs posms, kur nepieciešama paplašināšana, ir vieta, kur taka apliecas ap purvāju. Šajā posmā pieļaujama tās paplašināšana līdz 4 m platumam, veicot meža zemes transformāciju šajā joslā. Trešais posms, kur takas izveidošanai jāveic meža zemes transformācija, ir 0,5 km garais posms pirms Dubkalnu karjera. Šajā posmā

taka jāveido ceļa P5–Ikšķile dienvidu malā, transformējot 1-2-3 m platu meža joslu starp tagadējo meža ceļa brauktuvi un aizaugušo grāvi ceļa malā.

Taku veidojot, pieļaujama virsas nolīdzināšana, veidojot tās profilu, takas segums – asfaltbetons vai līdzvērtīgs materiāls, taka paredzēta apgaismota (C.4. punkts). Asfaltētā skrituļotāju taka ir jāiezīmē teritorijas kartoshēmās, kas pieejamas visiem interesentiem, dabā taka ir jāiezīmē ar speciālām zīmēm. Takas izveidei nepieciešama meža zemes transformācija, izveidei jāizstrādā atbilstošs projekts.

C.12. Skatu torņa celtniecība

Vēlams dabas parkā uzcelt skatu torni (B.10.2. piel.). Ikšķiles un Ogres novadā nav neviena skatu torņa vai līdzīga objekta, no kurienes interesentiem būtu pārredzama plaša apkārtnē, t.sk. pievilcīgā Zilo kalnu mežainā ainava, tāpēc skatu tornis stipri paaugstinātu teritorijas dabas izziņas un rekreācijas vērtību. Skatu tornis paredzēts vienā no augstākajām vietām Zilajos kalnos (vietas absolūtais augstums 65 m) – osa korē meža kvartālstīgu krustpunktā. Vieta ir ērti pieejama, tā atrodas parka vidū, un uz to ved vairākas intensīvi lietotas takas; jaunu taku veidošana, lai piekļūtu tornim, nav vajadzīga.

Skatu torņa ieteicamais augstums ir 30-40 m, nepieciešamie nosacījumi – torņa pamatnei jāaizņem iespējami mazs zemes virsas laukums, tam jābūt vieglas konstrukcijas un dizainētām tā, lai tas harmoniski iekļautos apkārtējā meža ainavā. Būvlaukumā atļauta meža zemes transformācija minimāli nepieciešamā platībā. Celtniecības tehnikas piekļūšana būvlaukumam, kā arī citas tehnikas piekļūšana skatu tornim tā ekspluatācijas laikā iespējama pa esošajiem meža ceļiem un kvartālstīgu.

Skatu torņa celtniecībai jāizstrādā atbilstošs projekts.

D. INFORMATĪVIE, IZGLĪTOJOŠIE PASĀKUMI

D.1. Informatīvo stendu izvietošana

Dabas parka teritorijā jāizvieto 6–7 informatīvie stendi (C.10.2. piel.), to vēlmais lielums A2–A0. Stenda uzdevums ir sniegt apmeklētājiem pamatinformāciju par īpaši aizsargājamo teritoriju – dabas parku, ieteicams informāciju dot ne vien latviešu, bet arī angļu un krievu valodā¹⁴. Uz stenda apmeklētājiem jādod skaidra, lakoniska un pietiekoša informācija par šādiem jautājumiem:

- 1) teritorijas aizsardzības statuss un dabas vērtības, ģeomorfoloģiskā veidojuma – osu grēdas – īpašību un īpatnību raksturojums, dabas parka īpaši aizsargājamo biotopu veidi un īss raksturojums, aizsargājamās sugas, ainavas īpatnības un vērtības (teksts un fotoattēli).
- 2) infrastruktūras objektu izvietojums parkā un tajos pieejamie pakalpojumi. Teritorijas karte: kartes fonā – parka funkcionālās zonas, kartē redzami visi infrastruktūras objekti, t.sk. iezīmētas dažādam lietojumam paredzētās takas: tūristu taka, slēpotāju un riteņbraucēju trases, izjādes taka u.t.t.. Ja takā paredzēta vienvirziena kustība, kartē jānorāda kustības virziens.
- 3) noteikumi, kas jāievēro parka apmeklētājiem, un likumos noteiktā atbildība, ja dabas vērtībām vai infrastruktūras objektiem nodarīti zaudējumi. Īss galveno

¹⁴ Jāņem vērā, ka ir liels skaits parka apmeklētāju, kas pilnīgi izprot informāciju tikai tad, ja tā sniegta krieviski, tāpēc ne vien apmeklētāju, bet arī teritorijas dabas aizsardzības interesēs ir vēlama informācijas sagatavošana un sniegšana arī krieviski.

noteikumu uzskaitījums; piemēram – nepiegružot teritoriju, suņus parkā vest tikai pavadā, savākt suņu ekskrementus, neievākt aizsargājamus augus, neievākt nekādus nepazīstamus augus u.tml. Jāaicina saudzēt dabas vērtības, piemēram, vispār atturēties no augu un citu dabas materiālu ievākšanas, jāaicina pārāk skaļi neuzvesties u.tml. Jāaicina arī respektēt taku lietojumu, piemēram, ziemā gājējiem un riteņbraucējiem nepārviroties pa slēpotāju takām, ievērot takai noteikto kustības virzienu u.tml.

Informatīvo stendu satura izveidē vēlams piesaistīt dabas aizsardzības speciālistu. Stendi jānoformē saskaņā ar prasībām par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienoto stilu, atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes sagatavotajai rokasgrāmatai „*Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils*”, kas pieejama vietnē: http://www.daba.gov.lv/public/lat/dabas_vertibu_apsaimniekosana1/ipasi_aizsargajamo_dabas_teritoriju_vienotais_stils1/.

D.2. Dabas izziņas takas izveide

Parkā ir paredzēts iekārtot dabas izziņas taku. Tā sāksies un beigsies pie tūrisma informācijas centra parka austrumu malā Ogres pilsētā, bet būs ērti sasniedzama vai atstājama, arī no citām parka vietām, takas apraksts jeb ceļvedis pieejams abos tūrisma informācijas centros.

Taku veido trīs dažāda garuma loki: mazais (5,1 km), vidējais (6,4 km) un lielais (10,4 km) loks (B.10.2. piel.), tā iet pa esošajām takām un ceļiem. Lai apskatītu pundurbērza atradni un pārmitro meža biotopu, šajā biotopā parka dienvidrietumu daļā ir plānots izveidot purva laipu (B.10.2. piel.).

Izstaigājot izziņas taku, interesenti iegūs vispusīgu informāciju par osu ekosistēmu, tās veidošanos un attīstību, par osa biotopiem, tipiskajām un retajām augu sugām. Uzskatāmi tiks demonstrētas būtiskās atšķirības starp osa ziemeļu un dienvidu nogāzēm, kā arī starp osa nogāžu un pārmitro piekāju biotopiem. Būs iespēja iepazīties ar komplicētākās sauszemes ekosistēmas – meža – uzbūvi; ar tā struktūru, t.sk. stāvokumu un telpisko mozaīku, ar sugu kompozīciju u.c.

Būs iespēja vērot, kādas sekas dabā rada cilvēka nesaudzīga vai pavirša attieksme, t.sk. – pārliecīga vai nepareizi organizēta rekreācija. Paredzēts izskaidrot un dabā demonstrēt aktuālos jēdzienus – vides eitifikācija, augāja sinantropizācija u.c.

Lai izziņas taka funkcionētu, jā sagatavo takas apraksts jeb ceļvedis. Paredzams ka takas mērķauditorija varētu būt plaša, tāpēc ceļvedī vēlams paredzēt divu līmeņu informāciju – populāru informāciju plašam apmeklētāju lokam un padziļinātu informāciju šaurākām interesentu grupām. Taka jā markē ar speciālām zīmēm, stātvietās izliekot informācijas stendus vai informācijas plāksnes. Takas apskate jāparedz individuāla vai gida pavadībā. Izziņas taka jāiezīmē teritorijas kartoshēmās, kas pieejamas visiem interesentiem.

Dabas izziņas takas izveidei un ceļveža sagatavošanai nepieciešams projekts, informācijas sagatavošanā jāiesaista dabas un vides speciālisti.

D.3. Drukātu informācijas materiālu sagatavošana, informācijas sniegšana plašsaziņas līdzekļos

Lai popularizētu dabas parku, tā dabas vērtības, kā arī izziņas un atpūtas iespējas teritorijā, jā sagatavo un jā izdod materiāli par dabas parku – bukleti, kartoshēmas u.c., kas būtu plaši pieejami; vēlams tajos sniegt informāciju arī krieviski (skat. piezīmi 85. lpp.). Ogres un Ikšķiles novada interneta vietnēs jābūt pastāvīgi pieejamai, kvalificēti sagatavotai un regulāri atjaunotai informācijai par dabas parku (teksts, kartoshēmas, fotoattēli, videosīzēti): informācija par aizsardzības statusu, dabas vērtībām, dabas izziņas un atpūtas iespējām, infrastruktūru, noteikumiem un ierobežojumiem, kas jāievēro, uzturoties dabas parkā, kā arī aicinājumi saudzēt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, piedalīties sabiedriskajos teritorijas uzkopšanas un labiekārtošanas darbos u.tml. Informācija par dabas parku periodiski jāpublicē arī citos plašsaziņas līdzekļos: vietējos preses izdevumos, reģionālajā televīzijā u.c.

Kaut arī izglītošana, sagatavojot informācijas bukletus un izliekot standus ar reto augu attēliem un aprakstiem, dažos gadījumos var radīt arī negatīvas sekas, tomēr tā ir nepieciešama. Informācija par retajām un aizsargājamām sugām jāsniedz vairāk vispārīgu ziņu veidā, nenosaucot ne konkrētās dzīvotnes, ne to skaitu dabas parkā, iespējams, ka nevajag arī pievienot retāko augu fotoattēlus, bet dot tikai aprakstu, kā arī minēt likumos noteikto par to iznīcināšanu. Jāaicina vispār atturēties no augu ievākšanas dabas parkā. Jāuzsver, ka aizsargājamajā teritorijā nedrīkst ievākt nekādus augus, ja ievācējam nav drošas pārliecības, ka tie nav aizsargājami. Jānosaka aizliegums vākt jebkādu augus vai to daļas komerciālos nolūkos. Ņemot vērā lielo cilvēku skaitu, kas ik dienas uzturas teritorijā, ieteicams arī noteikt aizliegumu dabas parkā vākt jebkādu augus vai to daļas, t.sk. „plūkt puķes”.

Eksperu novērojumi, aptaujājot parka apmeklētājus, liecina, ka lielākā daļai apmeklētāju nav informēti ne par teritorijas aizsardzības statusu un aizsargājamām dabas vērtībām, ne par dabas parka izmantošanas noteikumiem.

E. MONITORINGS

E.1. Reģionālais un lokālais meža monitorings, kaitēkļu perēkļa monitorings

Dabas parkā ir divi meža stāvokļa novērošanas jeb meža monitoringa parauglaukumi (B.10.2. piel.) Reģionālā meža monitoringa pirmā līmeņa parauglaukums Nr. 513 atrodas 148. kv. 10. nogabalā (LKS-92 koordinātas 535044; 6299092). Novērojumi parauglaukumā notiek sistemātiski (novērojumu intervāls – 1 gads); tajos novērtē gaisa piesārņojuma ietekmi, biotisko, abiotisko un antropogēnas izcelsmes faktoru iedarbību uz meža ekosistēmu.

Ogres pilsētas teritorijā priežu mētrājā (1. kv. 5. nog.; LKS-92 koordinātes 535919; 6298576) ir viens no pilsētas lokālā meža monitoringa tīkla parauglaukumiem, kur kopš 2007. gada tiek novērota mežaudžu veselības stāvokļa dinamika pilsētā, novērojumu intervāls – 1 gads; dati tiek uzkrāti datu bāzē.

Jāparedz egļu astonzobu mizgrauža perēkļa (154. kv. 8. nog.) monitorings, nosakot precīzas pašreizējā perēkļa robežas un novērojot platības dinamiku (1.4.2. nod., B.4. pielik.). Ja perēklis būtiski paplašinās, jālemj par iespējamiem ierobežojošiem pasākumiem – feromonu slazdu izlikšanu vai sanitāro cirti.

E.2. Apsaimniekošanas pasākumu lietderības un efektivitātes un aizsargājamo sugu atradņu stāvokļa monitorings

1. Jāparedz rekreācijas ietekmes uz teritoriju un apsaimniekošanas pasākumu lietderības un efektivitātes monitorings, iekārtojot parauglaukumus vietās, kur ir lielākās rekreācijas slodzes; novērojumu intervāls 2-3 gadi, dati tiek saglabāti datu bāzēs. Monitorings jāiekļauj kā viens no nepieciešamiem pasākumiem attiecīgās infrastruktūras uzturēšanas sistēmā, un kā tāds tas jāparedz arī projekta izmaksās. Tam jābūt vienam no kontroles mehānismiem, lai nepieļautu, ka paredzētie apsaimniekošanas pasākumi negatīvi ietekmē dabas vidi. Pašvaldībām un parka apsaimniekotājiem jāanalizē monitoringa rezultāti (ik pēc 2-3 gadiem) un saskaņā ar iegūto informāciju jāvērtē, vai nav jāveic korekcijas apsaimniekošanas pasākumu plānā.

Monitoringa metodes izstrādi jāpasūta vides, dabas aizsardzības, sugu un biotopu speciālistiem (Ogres meža tehnikums, Mežsaimniecības institūts „Silava”, LU Bioloģijas institūts u.c.).

Pēc C.3.–C.6. pasākumu – jaunas slēpošanas trases un tūristu takas izveide, apgaismojuma ierīkošana, atpūtas vietu pie ūdens izveide – pirmo kārtu īstenošanas jānovēro iespējamā rekreācijas slodžu pieauguma ietekme: parka apmeklētāju skaita izmaiņas, erodēto platību, nomīdīto platību gar takām dinamika, sinantropo augu savairošanās dinamika, piegružojuma un piesārņojuma līmeņa dinamika, reto augu sugu augšanas vietu stāvokļa un aizsargājamo biotopu stāvokļa dinamika. Pēc atpūtas vietu pie ūdens izveides (C.6.) jānovēro karjera krastu erozijas dinamika, izmīdīto meža platību, koku bojāšanas un piesārņojuma dinamika karjera krastos. C.3.–C.6. pasākumu pirmo kārtu īstenošanas monitoringa rezultāti būs viens no galvenajiem argumentiem, lai lemtu par iespējamām korekcijām, īstenojot C.3.–C.6. pasākumu nākošās kārtas, kā arī projektējot citus paredzētos sporta un tūrisma infrastruktūras objektus (C.8., C.10. – C.12.).

2. Īstenojot plānotos biotehniskos pasākumus, jāparedz monitorings to efektivitātes novērtēšanai. Pirmkārt, jānovērtē dabiskās zemsedzes atvaseļošanās un atjaunošanās dinamika izmīdītajās platībās, un priedes atjaunošanās (dabiskās un mākslīgās) veicinošo pasākumu efektivitāte (B.1., B.2. punkts).

3. Reto un īpaši aizsargājamo augu sugu monitorings dabas parkā jāīsteno 1) kā reto sugu indivīdu uzskaitē parauglaukumos un 2) kā periodiska augu sugu kartēšana regulārā 100 x 100 m tīklojumā. Sugu izplatības kartes 100 x 100 m tīklojumā, izstrādājot dabas aizsardzības plānu, ir sastādītas visām īpaši aizsargājamām, ierobežoti izmantojamām, kā arī dažām citām retām augu sugām (B.8. piel.). Pēc noteikta laika atkārtojot inventarizāciju un veicot salīdzinošo dažādu gadu karšu analīzi (LU Bioloģijas institūts), ir iespēja novērtēt populāciju dinamiku dabas parkā. Ieteicamais periodiskums: retākajām sugām – 2 gadi, izplatītākajām – 3-5 gadi. Galvenā uzmanība jāpievērš šādu augu sugu monitoringam: Ruiša pūķgalve, smiltāju esparsete, šaurlapu lakacis, zāllapu smiltēnīte, pēdveida grīslis, Alpu ābolīnš, jumstiņu gladiola, lielziedu uzpirkstīte.

Pēc Latvijas Botāniķu biedrības iniciatīvas kopš 2008. gada dabas parkā katru gadu pavasarī jau tiek veiktas regulāras indivīdu skaita uzskaites šādām sugām: šaurlapu lakacis, meža silpurene un pļavas silpurene. Šaurlapu lakača uzskaitē notiek visā parkā teritorijā šīs sugas augšanas vietās. Silpureņu uzskaites notiek parauglaukumā Grantskalnu dienvidu nogāzes piekāpē (B.10.2. piel.).

4. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI PAŠVALDĪBU TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Esošie Ogres novada un Ikšķiles novada teritorijas plānojumi nav pretrunā ar dabas parka aizsardzības mērķiem. Abu pašvaldību teritorijas plānojumos dabas parka teritorija ir iezīmēta grafiskās daļas kartēs, kā arī ir minēta paskaidrojuma rakstā un izmantošanas un apbūves noteikumos. Pašlaik notiek jaunu plānojumu izstrāde abu pašvaldību teritorijām, jaunos plānojumos būs iespējams un ir nepieciešams iekļaut šajā dabas aizsardzības plānā paredzēto.

Pie tam jāņem vērā, ka IAIN kā augstākstāvošs normatīvais akts, kad tas tiks apstiprināts Ministru kabinetā, attieksies arī uz pašvaldību saistošajiem noteikumiem. Dabas aizsardzības plānā iekļautie apsaimniekošanas pasākumi iekļaujami teritorijas plānojumu un attīstības dokumentu paskaidrojuma rakstos, tie jāņem vērā teritorijas tūrisma infrastruktūras plānošanā.

5. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU UN FUNKCIONĀLĀ ZONĒJUMA PROJEKTS

5.1. PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS FUNKCIONĀLAJAM ZONĒJUMAM

Dabas parkā „Ogres Zilie kalni” paredzēts nodalīt trīs funkcionālās zonas, kurās ir atšķirīga aizsardzības pakāpe un atšķirīgi izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumi: dabas lieguma zonu, dabas parka zonu un neitrālo zonu (5.1. tab., B.11., B.12. piel.). Pamatojoties uz aktuālo pētījumu rezultātiem, dabas lieguma zona dabas parkā ir paplašināta, salīdzinot ar 2004. gada dabas aizsardzības plānā (Čičendajeva 2004) paredzēto platību.

5. 1. tabula. Funkcionālās zonas

	Meža kvartāls	Meža nogabals
<i>Dabas lieguma zona</i>		
<i>Rīgas pašvaldības meži</i>	128	1-4, 7,8,10,13-15
	134	2*,3,4,5,9,11
	135	2*, 8-11
	136	10,11
	141	2,3
	142	2-6,10
	143	3-5
	147	7
	148	1,2,10*, 18*
	154	1,2,8-11,14-16
<i>Dabas parka zona</i>		
<i>Rīgas pašvaldības meži</i>	128	5,6,9,11,12
	129	1-3,10-13, 51*
	134	1,2*, 6-8,10
	135	1,2*,3-6
	136	5-9
	141	1,4-8
	142	1,7-9
	143	1,2,12-17,19,24
147	1-6,8-9	

	Meža kvartāls	Meža nogabals
<i>Rīgas pašvaldības meži</i>	148	3-8,9,10*,11-17,18*,19-21
	154	3,4-7,12
<i>Ogres novada pašvaldības meži</i>	1	1-26
Neitrālā zona		
<i>Rīgas pašvaldības meži</i>	129	51*

* zonā ietilpst daļa no nogabala

Dabas lieguma zonā iekļauta daļa no Latvijā un ES īpaši aizsargājamo biotopu aizņemtās platības – platības, kurās ir augstāka attiecīgo biotopu kvalitāte, un platības, kurās ir arī nozīmīgas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes (B.8.1.,B.8.2. piel.), kā arī dabiskie meža biotopi. Prioritāte šajā zonā ir dabas vērtību un daudzveidības saglabāšana, neiejaucoties biotopu dabiskajā attīstībā, izņemot vietas, kur saskaņā ar dabas aizsardzības plānu paredzēti biotehniskie pasākumi gaišo priežu mežu saglabāšanai un invazīvo sugu ierobežošanai (B.9. piel.).

Dabas lieguma zonā esošo taku paplašināšana un nelielu jaunu taku posmu veidošana atļauta tikai dažās vietās, saskaņā ar dabas aizsardzības plānā paredzēto. Daļu no dabas lieguma zonā esošajām takām vēlams slēgt (galvenokārt 128. meža kvartālā).

Orientēšanās sporta un citu sporta veidu sacensību un treniņu dalībniekiem, kā arī citu pasākumu dalībniekiem, kuru pārvietošanās notiek ārpus takām un ceļiem, dabas lieguma zonas šķērsošana atļauta tikai tad, ja pasākumā piedalās mazāk par 40 cilvēkiem, bet dažu platību (142. kv. 2., 5., 6. nog.), kurās ir daudz reto aizsargājamo augu sugu atradņu, šķērsošana nav atļauta neatkarīgi no dalībnieku skaita.

Dabas lieguma zonā atļauta nelielu labiekārtojuma objektu (soliņi, atkritumu urnas u.c.) izvietošana gar takām un ceļiem, kā arī tādu infrastruktūras objektu veidošana, kas sekmē dabas vērtību saglabāšanu: laipas, kāpnes, tiltiņi. Pieļaujama dabas izziņu takas veidošana, kā arī nepieciešamās infrastruktūras veidošana dabas aizsardzības plānā paredzētajiem tūrisma un sporta taku posmiem, kas šķērso dabas lieguma zonu pa dabas parkā jau tagad esošajiem pārvietošanās koridoriem. Pieļaujama skatu torņa būvēšana dabas aizsardzības plānā paredzētajā vietā kvartālstīgu krustpunktā.

Dabas lieguma zonas kopplatība ir 110,5 ha jeb 35,4 % no teritorijas; ietilpstošās platības redzamas B.11., B.12. pielikumā.

Dabas parka zonā iekļauta lielākā daļa parka teritorijas. Prioritāte šajā zonā ir sabalansēta dabas vērtību saglabāšana un izziņas un atpūtas iespēju nodrošināšana. Šajā zonā ir iespējams un ir paredzēts uzlabot dabas izziņas, kā arī rekreācijas iespējas, pilnveidojot izziņas un atpūtas infrastruktūru saskaņā ar dabas aizsardzības plānā paredzēto. Dabas parka zonas kopplatība ir 197,3 ha jeb 63,3 % no teritorijas; ietilpstošās platības redzamas B.11., B.12. pielikumā.

Neitrālā zona noteikta nelielā platībā Dubkalnu karjera teritorijas rietumu malā; šī platība pašlaik ir degradētā stāvoklī. Paredzēta tās sakopšana, labiekārtošana un jaunas atpūtas un sporta infrastruktūras veidošana tajā: multifunkcionāla tūrisma informācijas un sporta centra celtniecība un stadiona-sporta laukumu izveide, izmantošanai gan vasaras, gan ziemas sezonā. Neitrālās zonas platība ir 4,2 ha jeb 1,3 % no teritorijas; ietilpstošās platības redzamas B.11., B.12. pielikumā.

5.2. PRIEKŠLIKUMI DABAS PARKA INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 14. panta otro daļu un 16. pantu. Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” *Prasības, kuras atšķiras no Ministru kabineta vispārējos noteikumos noteiktajām, ir ierakstītas sarkanā krāsā.*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka dabas parka „Ogres Zilie kalni” (turpmāk tekstā – dabas parks) **individuālo** aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbību veidus **dabas parkā**, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās izveidošanas un lietošanas kārtību.
2. **Dabas parka teritorijā nav spēkā vispārējie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi.**
3. **Dabas parks izveidots, lai aizsargātu reto ģeomorfoloģisko dabas veidojumu – osu grēdu – ar tai raksturīgo specifisko sugu un biotopu sastāvu, t.sk. Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamus biotopus un sugas, kā arī rekreatīvi augstvērtīgo ainavu.**
4. **Dabas parkā ir šādas funkcionālās zonas:**
  - 4.1. **dabas lieguma zona;**
  - 4.2. **dabas parka zona;**
  - 4.3. **neitrālā zona.**
  - 4.4. **funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1. pielikumā (skat. dabas aizsardzības plāna B.11. pielikumu), bet funkcionālo zonu robežpunktu koordinātas – šo noteikumu 2. pielikumā (skat. dabas plāna B.12. pielikumu).**
5. **Dabas parka teritoriju dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1. pielikumā.**
6. **Dabas aizsardzības pārvalde var noteikt ierobežotas pieejamības statusu informācijai par aizsargājamā teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.**

2. Vispārīgie ierobežojumi visā dabas parka teritorijā

7. **Pašvaldībām piederošā zeme dabas parkā nav privatizējama vai atsavināma.**
8. **Visā dabas parka teritorijā aizliegts:**
  - 8.1. **ierīkot jaunus atkritumu poligonus, kā arī piesārņot vidi ar atkritumiem un glabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās;**
  - 8.2. **izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā;**
  - 8.3. **lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai, ja notiek bīstama kaitēkļu savairošanās;**
  - 8.4. **izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu lasīšanā;**
  - 8.5. **nobraukt no autosatiksmei atļautajiem dabas aizsardzības plānā paredzētajiem (skat. dabas aizsardzības plāna B.10.1. pielikumu) ceļiem un pārvietoties citur teritorijā ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, (t.sk. tricikliem, kvadricikliem) un**

mopēdiem, izņemot ja pārvietošanās ir saistīta ar **teritorijas** apsaimniekošanu, uzraudzību vai **ar ārkārtas situāciju novēršanu**.

8.6. kurināt ugunsurus, izņemot ugunsurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem;

8.7. dedzināt sausās zāles, virsāju un niedru platības, kā arī meža zemsedzi;

8.8. nosusināt purvus, mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs;

8.9. uzstādīt vēja elektrostacijas;

8.10. medīt ūdensputnus;

8.11. pārvietoties pa virszemes ūdensobjektiem ar kuģošanas līdzekļiem, **kā arī ar citiem peldošiem līdzekļiem, kam ir mehāniskais dzinējs;**

8.12. pārvietoties ar ūdens motocikliem;

8.13. rīkot autosacensības, motosacensības, rallijus, **motorizēto transportlīdzekļu treniņbraucienus, izmēģinājuma braucienus un izklaides braucienus**, t.sk. – **motorizētu tarnsportlīdzekļu braucienus uz ledus**, kā arī rīkot ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, Nacionālo bruņoto spēku un zemessargu mācības;

8.14. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot dzeramā ūdens **ieguvi no dabas parkā esošajiem dziļurbumiem;**

8.15. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību;

8.16. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot:

8.16.1. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:

8.16.1.1. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanai;

8.16.1.2. publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas, **atpūtas un sporta** infrastruktūras objektu paplašināšanu vai ierīkošanu, **ja tie paredzēti dabas aizsardzības plānā;**

8.17. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus);

8.18. iegūt (**ievākt**) **ierobežoti izmantojamos īpaši aizsargājamus augus vai to daļas, sūnas vai ķērpjus;**

8.19. **pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas.**

8.20. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas:

8.20.1. **veikt arheoloģiskās izpētes darbus;**

8.20.2. ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus), **izņemot tos, kas paredzēti dabas aizsardzības plānā;**

8.20.3. organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60 cilvēkiem, izņemot **dabas parka neitrālo zonu.**

8.20.4. veikt zinātniskās pētniecības darbus un monitoringu, **ja tie nav paredzēti dabas aizsardzības plānā;**

9. Zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja katras atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par **20 hektāriem**. Šis nosacījums neattiecas uz zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā.

10. Meža zemēs aizliegts:

10.1. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz ceļiem;

10.2. ierīkot jaunus mežsaimniecības (komersantu) ceļus.

- 10.3. veikt mežsaimniecisko darbību no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot:
  - 10.3.1. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
  - 10.3.2. bīstamo koku ciršanu un novākšanu;
  - 10.3.3. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem bez motora.

3. Dabas lieguma zona

11. Dabas lieguma zona ir izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo biotopu (3 veidi) un īpaši aizsargājamo sugu (16 sugas) atradņu aizsardzību un apsaimniekošanu.

12. Dabas lieguma zonā aizliegts:

12.1. veikt jebkādas citas mežsaimnieciskas darbības, izņemot:

- 12.1.1. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
- 12.1.2. bīstamo koku ciršanu un novākšanu, tos saglabājot mežaudzē;
- 12.1.3. ceļu un taku atbrīvošana no pārkritušajiem kokiem, izzāģējot to daļas;
- 12.1.4. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem bez motora;
- 12.1.5. darbības biotehnisko pasākumu veikšanai, kas paredzētas dabas aizsardzības plānā (*skat. dabas aizsardzības plāna B.9. pielikumu*);
- 12.1.6. bojāto koku ciršanu sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai, ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju dabas parkā un ārpus dabas parka.
- 12.2. šķērsot dabas lieguma zonas 142. kv. 2., 5., 6. nogabalu publisku pasākumu dalībniekiem, kuru pārvietošanās notiek ārpus takām un ceļiem, bet pārējo zonas platību – ja pasākumā piedalās vairāk par 40 dalībniekiem.

4. Dabas parka zona

13. Dabas parka zona ir izveidota, lai realizētu teritorijas dabas vērtību un ainavu aizsardzību, sabalansējot to ar rekreācijas un sporta iespēju nodrošināšanu.

14. Bez tam dabas parka zonas teritorijā aizliegts:

- 14.1. cirst kokus, kuru caurmērs 1.3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus);
- 14.2. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;
- 14.3. cirst kokus kopšanas cirtē, ja valdaudzes vecums pārsniedz:
  - 14.3.1. priežu audzēm – 60 gadu;
  - 14.3.2. egļu, bērzu – 50 gadu;
  - 14.3.3. apšu audzēm – 30 gadu.
- 15. Mežaudzēs uz hektāru saglabā ne mazāk kā 20 kubikmetru sausu stāvošu koku, svaigi vēja gāztu koku un kritalu, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Ja to kopējais apjoms ir lielāks, vispirms saglabā resnākos kokus. Pieļaujams izvākt svaigi vēja gāztas egles, kuru apjoms pārsniedz piecus kubikmetrus uz hektāru un kuras saskaņā ar Valsts meža dienesta atzinumu var izraisīt mežaudžu bojāeju masveidīgas kaitēkļu savairošanās dēļ.
- 16. Galvenajā un kopšanas cirtē saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus) uz cirmsmas hektāru, vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

17. Sausos kokus un kritalas šo noteikumu 29. punktā minētajā apjomā, kā arī nocirstos bīstamos kokus un nocirsto koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksni kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.

18. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas rezultātā mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritalas netiek izvēkti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības.

4. Neitrālā zona

19. Neitrālā zona ir paredzēta, lai veidotu publiski pieejamu labiekārtotu atpūtas zonu pie ūdens, kā arī publiski pieejamus tūrisma un sporta infrastruktūras objektus.

20. Neitrālajā zonā darbojas visi vispārīgie ierobežojumi, kas noteikti visai dabas parka teritorijai.

21. Neitrālajā zonā bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas aizliegta jebkāda cita būvniecība, izņemot dabas aizsardzības plānā paredzēto objektu būvniecību un izveidošanu (*skat. 3.3.2.. nod. – C6., C8., C10. punktu*).

6. INFORMĀCIJAS AVOTI UN LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

Literatūra

- Andrušaitis G. (red.) 2003.** *Latvijas Sarkanā grāmata. Vaskulārie augi.* Rīga, 3:1–691.
- Anon 1930.** Ogrē. *Latvis* 2578:2.
- Anon 1937.** Ogrē – parku pilsēta. *Ogres Ziņas* 21:4.
- Anon 1938.** Ogrē divdesmit Latvijas gados. *Ogres Ziņas* 32:3.
- Anon 1979.** Bernes konvencija 1979. Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību, Berne, 1979. gada 16. septembris.
- Anon 1992.** Padomes Direktīva 92/43/EEC par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību. 1992. gada 21. maijs.
- Anon 2001.** *Sugu un biotopu aizsardzība Latvijā.* Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 48 lpp.
- Anon 2004.** MK noteikumi 2004. Grozījumi 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. Nr. 627, 2004. gada 27. jūlijā.
- Anon 2008.** *Tūrisma un viesmīlības skaidrojošā vārdnīca.* Rīgā.
- Auniņš A. (red.) 2010.** *Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata.* Latvijas Dabas Fonds, Rīga, 319 lpp.
- Barloti J. 1932.** Nokrišņi Latvijā. *Latvijas Valsts Meteoroloģiskais Birojs* 2:1–149.
- Barloti J. 1937.** Gaisa temperatūra Latvijā. I. Gaisa vidējā temperatūra. *Latvijas Valsts Meteoroloģiskais Birojs* 4:1–81.
- Bambe B. 1999.** Sausieņu priežu mežu augu sabiedrības paugurainēs un uz pauguru grēdām. *Mežzinātne* 8:3–42.
- Bambe B. 2001.** Purvu augu sabiedrības ar pundurbērzu *Betula nana* L. Latvijas centrālajā un austrumu daļā. M. Kļaviņš (red.) *Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides Zinātne. Latvijas Universitātes 59. zinātniskā konference. Referātu tēzes.* Rīga, 13–18. lpp.
- Bambe B. 2010.** Skujkoku meži uz osveida reljefa formām. A. Auniņš (red.) *Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata.* Latvijas Dabas Fonds, Rīga, 249–251. lpp.
- Bambe B. 2010.** Purvaini meži. A. Auniņš (red.) *Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata.* Latvijas Dabas Fonds, Rīga, 263–266. lpp.
- Baumanis J. 1929.** Meteoroloģiskie novērojumi Ogrē 1929. gada vasarā. *Daba* 7 1:10–16.
- Baumanis J. 1929a.** Iesākti Ogres klimata pētījumi. *Ogres Straume* 3:1.
- Baumanis J. 1935.** Pirmie Latvijas gaismas klimata pētījumi. *Ģeogrāfiski Raksti* 5:44–62.
- Baumans P. 1934.** Ko darījusi Ogres pilsētas dome kūrorta izveidošanā? *Ogres Straume* 2:2.
- Bērziņš J. 1933.** Ogrē – kūrorts. *Ogres Straume* 13:1.
- Bērziņš J. 1933a.** Ogres kūrorta propaganda. *Ogres Straume* 16:1.
- Bojārs E. 1993.** *Ogres pilsētas Zilo Kalnu skuju koku mežu sabiedrības.* Diplomdarbs. Rokraksts. LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte. Rīga, 88 lpp.
- Brastiņš E. 1930.** *Zilais kalns Ogrē. Latvijas pilskalni. Vidzeme.* Pieminekļu valdes izdevums, Rīgā, 28–29. lpp.

- Celiņš I. 2010.** Osveida reljefa formas Latvijā. *Ģeogrāfija Ģeoloģija Vides zinātne*. Latvijas Universitātes 68. zinātniskās konference. Referātu tēzes. LU Akadēmiskais apgāds, Rīga 280–282. lpp.
- Čičendajeva M. (red.) 2004.** *Potenciāli īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas parka Ogres Zilie kalni dabas aizsardzības plāns*. Rīga, 57 lpp. + pielikums.
- Draveniece A., Briede A., Rodionovs V., Kļaviņš M. 2007.** Long-term changes of snow cover in Latvia as an indicator of climate variability. M. Kļaviņš (ed.) *Climate Change in Latvia*. Latvijas Universitāte, Rīga, pp. 73-85.
- Eberhards G. 1977.** *Glaciālā ģeomorfoloģija*. Latvijas Valsts Universitāte, Rīga, 123 lpp.
- Greķe K., Teļnovs D., Kalniņš M. 2008.** Medicīnas dēles *Hirudo medicinalis* (Linnaeus, 1758) sugas aizsardzības plāns Rīga, Latvijas Entomoloģijas biedrība un Dabas aizsardzības pārvalde, 67 lpp.
- Grīnbergs E. 1968.** Oss. V. Samsosns (red.) *Latvijas PSR Mazā enciklopēdija*. Zinātne, Rīga, 676. lpp.
- Iltnera A., Placēns U. (red.) 1999.** Ogre. *Enciklopēdija Latvijas pilsētas*. Preses Nams, Rīgā, 324–331. lpp.
- Jankevics J. 1968.** Ogre. V. Samsons (red.) *Latvijas PSR mazā enciklopēdija II*. Zinātne, Rīga. 650. lpp.
- Kalniņa A. 1995.** Klimatiskā rajonēšana. *Enciklopēdija Latvijas Daba*. Latvijas Enciklopēdijas redakcija, Rīga 2:245.
- Kalniņš E. 1935.** Ogre – veselīgākā atpūtas un atveseļošanās vieta. *Vadonis pa Ogrī*. Ogres tirgotāju un namsaimnieku biedrības izdevums, 20–21. lpp.
- Kļaviņš M., Blumberga D., Bruņiniece I., Briede A., Grišule G., Andrušaitis A., Āboliņa K. 2008.** *Klimata mainība un globālā sasilšana*. LU Akadēmiskais apgāds, Rīga, 173 lpp.
- Laiviņš M. 1998.** Latvijas boreālo priežu mežu sinantropizācija un eitrofikācija. *Latvijas Veģetācija*, 1:1-137.
- Laiviņš M., Laiviņa S. 1988.** Latvijas aizsargājamo ezeru salu priežu mežu sabiedrības. *Jaunākais Mežsaimniecībā* 30:11-15.
- Lancmanis Z. 1923.** Par Liedeskalna strēķi. *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts* 7:786–795, 8:91–925.
- Lapiņš J. 1930.** Latvijas Davosa. *Jaunais Zemgaliētis* 4:3.
- Lārmanis V., Priedītis N., Rudzīte M. 2000.** *Mežaudžu atslēgas biotopi*. Valsts Meža dienests, Rīgā, 127 lpp.
- Mārsons J. 1937.** Ogre – gaisa kūrorta pilsēta. *Ogres Ziņas* 1:1–2.
- M. R. (Meiers R.) 1929.** Meteoroloģiskie novērojumi Ogrē. *Ogres Straume* 9:1.
- Meiers R. 1935.** Ogres klimatoloģiskie un meteoroloģiskie apstākļi. *Vadonis pa Ogrī*. Ogres tirgotāju un namsaimnieku biedrības izdevums, 11–14. lpp.
- Nikodemus O., Kalniņš. 2000.** *Ainavu aizsardzība*. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīgā, 91 lpp.
- Pakalne M., Salmiņa L. 1998.** Mirres in Latvia. M. Pakalne (ed.). *Field Guide for the IMCG excursion in Latvia. June 29-July 7, 1998*. Riga, pp.19–21.
- Pakalne M., Salmiņa L., Segliņš V. 2004.** Vegetation diversity of valuable peatlands in Latvia. *International Peat Journal* 12:99–112.
- Ramans K. 1994.** Ainavrajonēšana. *Enciklopēdija Latvijas Daba* 1:22–24.
- Rutkis J. 1960.** *Latvijas Ģeogrāfija*. Apgāds Zemgale, Stokholma, I+XVII, 794 lpp.
- Sa J. 1936.** Mūsu pilsētu dzīve. Ogre. *Tēvijas Sargs* 47:7.
- Salmane I., Telnov D. 2009.** Mesostigmata mites (Acari: Parasitiformes) associated with beetles (Insecta: Coleoptera) in Latvia. *Latvijas Entomologists*, 47: 58-70.

- Salmiņa L. 2010.** Neskarti augstie purvi. A. Auniņš (red.) *Eiropas Savienības aizsargājамie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata*. Latvijas Dabas Fonds, Rīga, 189–191. lpp.
- Silķēns L. 1929.** Ogres pilsētas izcelšanās un pirmskara attīstība. *Ogres Straume* 6:2.
- Silķēns L. 1929a.** Ogres pilsētas izcelšanās un pirmskara attīstība. *Ogres Straume* 8:1.
- Silķēns L. 1935.** Ogres pilsētas izcelšanās un pirmskara attīstība. *Ogres Straume* 10:1.
- Slaucītājs L. 1935.** Par Latvijas un atsevišķu augstumu apgabalu morfometriju. *Ģeogrāfiski Raksti* 5:15–27.
- Spunģis V. 2008.** *Fauna and ecology of terrestrial invertebrates in raised bogs in Latvia*. Latvijas entomoloģijas biedrība, Rīga, 80 p.
- Spuris Z. (red.). 1998.** *Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. Bezmugurkaulnieki*. LU Bioloģijas institūts, Rīga, 4:1–388.
- Sūna Ž. 1973.** *Latvijas PSR pilsētu un pilsētciematu zaļās zonas*. Rīga, 75 lpp.
- Sūna Ž. 1976.** *Izstrādāt saimnieciskus un organizatoriskus pasākumus dabas kompleksu aizsardzībai masu atpūtas vietās*. Rokraksts (LVMI Silava arhīvs). Rīga, I:1–135.
- Telnov D., Gailis J., Kalniņš M., Napolov A., Piterāns U., Vilks K., Whitehead P.F. 2005.** Contributions to the knowledge of Latvian coleoptera. 4. *Latvijas Entomologs* 42: 18-47.
- Zālītis P. 2006.** Mežkopības priekšnosacījumi. Rīgā, 217 lpp.
- Zelčs V. 1997.** Oss. *Enciklopēdija Latvijas Daba*. Preses Nams, Rīga, 4:60-61.
- Zelčs V. 1997a.** Ogres Kangari. *Enciklopēdija Latvijas Daba*. Preses Nams, Rīga, 4:51.
- Захарченко И. Е. (ред.) 1968.** *Справчник по климату СССР. Латвийская ССР. Влажность воздуха, атмосферные осадки и снежный покров*. Гидрометеорологическое издательство, Ленинград 5 4:1–211.
- Зелч В. С. 1986.** Особенности морфологии, строения и генезиса Кангарских озовых гряд. Аболтыньш О. П. (ред.) *Морфогенез рельефа и палеогеография Латвии*. Латвийский госуниверситет им. П.Стучки, Рига, с. 69-87.
- Зелч В. С. 1986a.** Некоторые разновидности озов, сопряженных с долинообразными формами пдчетвертичной поверхности на территории Среднелатвийской гляциодепрессиионной низменности. Аболтыньш О. П. (ред.) *Морфогенез рельефа и палеогеография Латвии*. Латвийский госуниверситет им. П.Стучки, Рига, с. 95-121.
- Раукас А. В. 1972.** К вопросу о литоморфогенетической классификации краевых ледниковых образований на примере материалов Северной Прибалтики. *Ледниковый литоморфогенез*. Зинатне, Рига, с. 101–114.
- Скрастиньш Я. П. (ред.) 1952.** *Месячные выводы метеорологических данных за отдельные годы. Латвийская ССР. Температура воздуха*. Рига, 1:1–298.
- Скрастиньш Я. П. (ред.) 1952a.** *Метеорологические данные за отдельные годы. Латвийская ССР. Атмосферные осадки*. Рига, 2:1–376.
- Суна Ж. Ю. 1975.** Реставрация лесов одыха, пострадавших от антропогенного воздействия. А. В. Кундзиньш (ред.) *Охрана примечательных природных объектов в Латвийской ССР*. Зинатне, Рига, с. 100–114.
- Темникова Н. С. 1957.** К вопросу о генезисе климата Латвийской ССР. *LTSR MA Geologijos ir Goegrafijos Institutas Moksliniai Pranešimai, Geofizika ir Klimatologija* 5:89–113.

Interneta informācija

www.vidm.gov.lv
www.rapl.gov.lv
www.daba.gov.lv
www.daba.lv
www.latvijasdaba.lv

www.lvgma.gov.lv
www.meteo.lv
www.ogresnovads.lv
www.ikskile.lv

Kartogrāfiskais materiāls

Nosaukums	Mērogs	Gads
Latvijas Republikas satelītkarte 3334, Ogre	1:50 000	1998.
Latvijas Armijas topogrāfiskā karte (Ogre)	1:75 000	1931.
PSRS Armijas Ģenerālštāba topogrāfiskā karte	1:100 000	1968.
PSRS Armijas Ģenerālštāba topogrāfiskā karte	1:10 000	1987.
Ortofotoplāns	1:10 000	2007.
Rīgas pilsētas Mežu aģentūras Daugavas mežniecības mežierīcības plāns	1:10 000	2006.
Ogres pilsētas pašvaldības mežu mežierīcības plāns	1:10 000	2006.
Andra Kivlenieka orientēšanās karte LOF-597	1:10 000	2003/2010

Tekstā lietotie saīsinājumi

DA plāns – dabas aizsardzības plāns
DAP – Dabas aizsardzības pārvalde
DP – dabas parks
DMB – dabiskais meža biotops
ES – Eiropas Savienība
IU – individuālais uzņēmums
ĪADT – īpaši aizsargājamā dabas teritorija
IAIN – individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
kv. – meža kvartāls
LDF – Latvijas Dabas fonds
LPSR – Latvijas Padomju sociālistiskā republika
LSG – Latvijas Sarkanā grāmata
LU – Latvijas universitāte
MK – Ministru kabinets
Natura 2000 – Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls
nog. – meža nogabals
piel. – pielikums
RVP – reģionālā vides pārvalde
VAF – Vides aizsardzības fonds
VAIN – vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (no 2011. gada 1. janvāra)
VIDM – Vides ministrija (līdz 2010.gada 31. decembrim)
VMD – Valsts meža dienests